

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

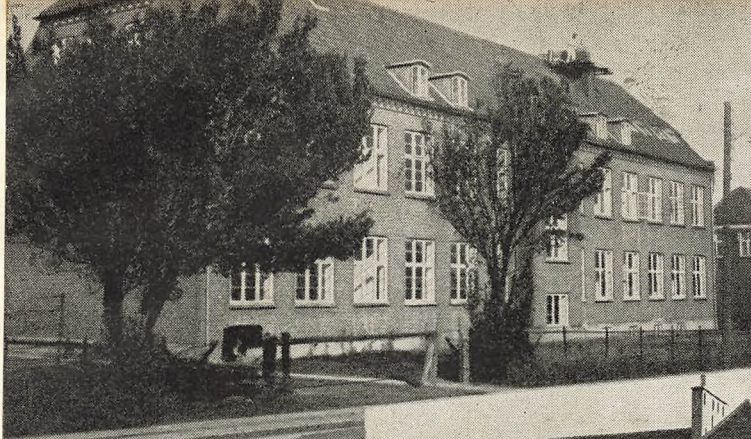
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Esbjerg
kommunale
Skolevæsen**

**Skoleaaret 1943—44
1944—45**

BOLDESAGER
SKOLE

ØRNE SKOLE

TOURUP
SKOLE

GAMMELBY SKOLE

DRÆK SKOLE

BERETNING

OM

ESBJERG KOMMUNALE SKOLEVÆSEN

Skoleaaret 1. April 1943—31. Marts 1944 og 1. April 1944—31. Marts 1945
(Personalet den 1. September 1945)

Ved

Skoledirektør Olaf Petersen

K. ROSENDAHLS BOGTRYKKERI AKTS., ESBJERG

Statens pædagogiske Studietsamling
København V.

Statens pædagogiske Studiesemling
København V

Skolevæsenets Tilsyn og Ledelse den 1. November 1945.

Esbjerg Skolekommission:

Socialinspektør N. Chr. Jespersen, Formand. M.B.
Arbmd. Aage Andresen, Næstformand. MB.
Fiskeskipper Aage Ebsen. M.B.
Landsretssagfører A. C. Krebs. M.B.
Viceinspektør P. Damgaard Petersen. M.B.
Typograf Gerhard Jensen.
Repræsentant E. Guldager. M.B.

Esbjerg Byraads Skoleudvalg:

Socialinspektør N. Chr. Jespersen, Formand.
Overportør Aage Jessen, Næstformand.
Maskinpasser Magnus Nielsen.
Kommunelærer M. Kaae.
Redaktør Knud Rée.
Overlærer Frk. Margrete Hald.
Fiskeskipper Laur. Thygesen.

Ungdomsskolenævnet for Esbjerg Købstadkommune:

Borgmester L. Høyer-Nielsen (v. a. Esbjerg Byraad), Formand.
Overlærer Frk. Margrete Hald (v. a. Esbjerg Byraad),
Socialinspektør N. Jespersen (v. a. Esbjerg Skolekommission), Næstfm.
Skoledirektør Olaf Petersen (v. a. Esbjerg Skolekommission),

Sekretær og Tilsynsførende ved Undervisningen i Ungdomsskolen og
Aftenskolen;

Kommunelærer M. Vilsgaard (v. a. Fælleslærerraadet),
Kommunelærer S. Friborg. M.B. (v. a. Fælleslærerraadet),
Bogtrykker K. Rosendahl (v. a. Dansk Arbejdsgiverforening),
Fiskeskipper I. S. Christensen (v. a. Esbjerg Fiskeriforening),
Arbmd. Ferdinand Clausen (v. a. Arbejdernes Fællesorganisation),
Fru Ingeborg Larsen (v. a. Esbjerg Husmoderforening),
Læge Frk. Karen Frandsen (v. a. Dansk Kvindesamfund),
Overlærer N. Sæderup (v. a. Arbejdernes Oplysningsudvalg),
Fru N. Bendixen (v. a. Arbejdernes Oplysningsudvalg).

Tilsynsførende med Religionsundervisningen:

Provst A. Kjærgaard (Sognepræst ved Vor Frelsers Kirke),
 Pastor S. Birke (cst. Sognepræst ved Zions Kirke),
 Sognepræst Thøger Gregersen (Sognepræst ved Jerne Kirke).

Forældreraadene:

<i>Jerne Skole:</i>	<i>Veldbæk og Tourup Skole:</i>
Arbmd. Thorvald Nielsen.	Gaardejer Magnus Madsen.
Cigarmager Henry L. Petersen.	» Chr. Lykke.
Kusk Herman Gotfredsen.	» Rasmus Andersen.

Vestre Skole:

Læge Fru Ingeborg Jakobsen.
 Arbmd. Jeppe Lund.
 Bestyrer Johs. Otto Jensen.

Fælleslærerradet:

Formand: Kommunalærer Karl Bruun, Stormgades Skole.

Lærerraadene:

Formand for Lærerradet ved Boldesager Skole:	Kommunalærer C. Riis-Antonsen,
» Danmarksgades Skole:	» J. Ladegaard,
» Gammelby Skole:	» Jens Lambertsen,
» Jerne Skole:	» Kaj Jensen,
» Rørkjær Skole:	Kommunalærerinde Fru Maria Gernhammer,
» Stormgades Skole:	Kommunalærer Karl Bruun,
» Vestre Skole:	Kommunalærerinde Frk. L. M. Holstebro,
» Østre Skole:	Viceinspektør H. Hansen.

Skolevæsenets Administration:

Olaf Petersen, Skoledirektør.
 Frk. D. Jensen, Kontorassistent.
 Frk. Margit Lund, Kontorist.

Skolevæsenets Kontor:

Administrationsbygningen, Danmarksgade 36, II. Sal.
 Skoledirektøren træffes hver Skoledag Kl. 15—16. Lørdag Eftm. er Konto-
 ret lukket. Telefon 2294 A, lok. 59. (Skoledirektøren priv. 1113). Vikar-
 anvisning og alm. Ekspedition Kl. 7,45—16.

Kommunens Skoler:

Boldesager Skole (B):	Overlærer Ingemann Jensen
	Telf. (13—14) undt. Lørdag. Priv. 1465

Danmarksgades Skole (D):	Overlærer F. Klintø Telf. 887 (13—14) undt. Lørdag. Priv. 3009		
Gammelby Skole (G):	Overlærer N. M. Gerald Telf. 1592 (13—14)	—	— 1592
Jerne Skole (J):	Overlærer P. Waaben Telf. 2419 (13—14)	—	— 2866
Rørkjær Skole (R):	Overlærer John. Jensen Telf. 2163 (13—14)	—	— 854
Stormgades Skole (S):	Overlærer S. Laursen Telf. 289 (13—14)	—	— 2150
Vestre Skole (V): (m. Anneksskolen) (An):	Overlærer N. Sæderup Telf. 395 (13—14)	—	— 2238
Østre Skole (Ø):	Overlærer Frk. M. Hald Telf. 308 (13—14)	—	— 775
Veldbæk Skole (Ve):	Førstelærer Axel Knudsen		
Tourup Skole (T):	Lærerinde Fru Olga Dalsgaard		

Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler:

Forstander: Kommunalærer Magne Astrup, Tlf. 2087.

Leder af Ungdomsskolen: Viceinspektør Arne Jørgensen.

Formand for Ungdomsskolens Lærerraad: Kommunalærer Thorkil Holm.

Skolevæsenets pædagogiske og hygiejniske Foranstaltninger:

Skolepsykolog: Kommunalærerinde Fru K. Lorck Pedersen, Anneksskolen,
Tlf. 2801.

Lægeaut. Talelærer: Kommunalærer Oluf Schultz. Tlf. 2801. Priv. 2015.

Skoletandklinikken: Overtandlæge S. Å. Vedel-Petersen, D. Skole Tlf. 1020

Skolelæge: Dr. L. M. Jakobsen ..... Tlf. 3200

Dr. Frk. Karen Frandsen (Tilsyn med Eleverne i
Hjælpeklasserne) ..... Tlf. 2058

Specialister: Overlæge S. Fr. Nielsen: Høreundersøgelser ..... Tlf. 2212

Overlæge, Dr. med. J. N. Lorenzen, Spangsbjerg
Sanatorium (Tuberkulinprøver og Røntgengennem-
lysninger) ..... Tlf. 1010

Skolesundhedsplejersker: Frk. Warla Østbirk, Anneksskolen ... Tlf. 2801

Frk. Erna Hedemand, Anneksskolen... » »

I. Statistik.

Skolesøgende og undervisningspligtige Børn i Esbjerg.

31. December 1943	Fra Esbjerg Kommune						Fra andre Kommuner		I alt
	Under undervisningspligtig Alder		I undervisningspligtig Alder		Over undervisningspligtig Alder		Dreng	Piger	
	Dreng	Piger	Dreng	Piger	Dreng	Piger			
A. Kommunens Skoler:									
1. Danmarksgades Skole	4	5	276	266	93	84			728
2. Rørkjær Skole	38	29	357	355	35	46			860
3. Stormgades Skole	6	2	422	362	62	79	1		934
4. Vestre Skole	85	78	389	392					944
5. Østre Skole	65	74	366	387			1		893
Tilsammen	198	188	1810	1762	190	209		2	4359
B. Esbjerg Statsskole			50	39	57	67	92	97	402
C. Private Skoler:									
1. St. Nikolaj Skole	2		6	2			4	1	15
2. Forældreskolen	7	16	34	32			8	8	105
Tilsammen	9	16	40	34			12	9	120
I alt i samtlige Skoler	207	204	1900	1835	247	276	104	108	4881
D. 1. Underviste i Hjemmet				3					
2. Uden Undervisning grundet paa vedvarende Sygdom, Aandssvaghed el. lign.			5	2					
Antal undervisningspl. Børn i Esbjerg			1905	1840					

Tallet af indenbys skolesøgende Elever i samtl. Skoler 4669 (Afgang 55)
 » » udenbys skolesøgende Elever i samtl. Skoler 212 (» 10)
 » » Elever i Esbjerg Kommuneskoler ..... 4359 (» 81)
 » » undervisningspligtige Børn i Esbjerg ..... 3745 (Tilvækst 61)

De undervisningspligtige Børn udgjorde 10,17 pCt. af Byens Indbyggerantal, der af Folkeregistret var opgjort til 36.818 pr. 1. Januar 1944.

Af de undervisningspligtige Børn gik 95,38 pCt. i Esbjerg Kommuneskoler, 2,38 pCt. i Esbjerg Statsskole og 1,98 pCt. i private Skoler.

I. Statistik.

Skolesøgende og undervisningspligtige Børn i Esbjerg.

31. December 1944	Fra Esbjerg Kommune						Fra andre Kommuner		I alt
	Under undervisningspligtig Alder		I undervisningspligtig Alder		Over undervisningspligtig Alder		Drenge	Piger	
	Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger			
A. Kommunens Skoler:									
1. Danmarksgades Skole	4	6	286	285	72	78			731
2. Rørkjær Skole	33	40	364	345	35	43			860
3. Stormgades Skole	2	2	431	375	54	65			929
4. Vestre Skole	96	91	359	394					940
5. Østre Skole	65	79	347	367					858
Tilsammen	200	218	1787	1766	161	186			4318
B. Esbjerg Statsskole			59	54	66	60	102	92	433
C. Private Skoler:									
1. St. Nikolaj Skole		2	9	2			2		15
2. Forældreskolen	19	15	37	53			11	6	141
Tilsammen	19	17	46	55			13	6	156
I alt i samtlige Skoler	219	235	1892	1875	227	246	115	98	4907
D. 1. Underviste i Hjemmet			3	5					
2. Uden Undervisning grundet paa vedvarende Sygdom, Aandssvaghed el. lign.			8	3					
Antal undervisningspl. Børn i Esbjerg			1903	1883					

Tallet af indenbys skolesøgende Elever i samtl. Skoler 4694 (Tilgang 25)
 » » udenbys skolesøgende Elever i samtl. Skoler 213 (» 1)
 » » Elever i Esbjerg Kommuneskoler ..... 4318 (Afgang 41)
 » » undervisningspligtige Børn i Esbjerg ..... 3786 (Tilgang 41)

De undervisningspligtige Børn udgjorde 10,13 pCt. af Byens Indbyggerantal, der af Folkeregistret var opgjort til 37.382 pr. 1. Januar 1945.

Af de undervisningspligtige Børn gik 93,85 pCt. i Esbjerg Kommuneskoler, 2,88 pCt. i Esbjerg Statsskole og 2,67 pCt. i private Skoler.

Klassetal og Børnetal i Kommuneskolerne den 31. December 1943.

Klassetrin	Danmarksg. Skole		Rørkjær Skole		Stormgades Skole		Vestre Skole		Østre Skole		I alt	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse ...			2	62			5	163	4	126	11	351
1. Grundskoleklasse	2	63	4	121	4	116	5	148	5	162	20	610
2. "	2	54	3	96	3	90	4	122	5	144	17	506
3. "			3	98	2	62	7	204	6	176	18	540
4. "			4	105	2	63	6	179	4	133	16	480
5. "	2	63	3	94	2	67	3	99	3	93	13	416
1. M. Klasse.....	4	120	2	67	3	97					9	284
2. M. ".....	4	95	2	56	4	112					10	263
3. M. ".....	2	47	1	19	1	26					4	92
I. XM. Klasse.....	1	25			2	49					3	74
II. XM. ".....	3	69	2	46	3	75					8	190
III. XM. ".....	2	56	2	51	3	79					7	186
IV. XM. ".....	3	69	1	26	3	59					7	154
Realklasse.....	2	41	1	19	2	39					5	99
Hjælpeklasse.....	2	26					1	14	2	24	5	64
Repetitionsklasse...							1	15	2	35	3	50
Tilsammen.....	29	728	30	860	34	934	32	944	31	893	156	4359

Optælling efter Skoleafdelinger:

Grundskolen	95	Klasser	2903	Børn
Eksamensfri Mellemskole ...	23	»	639	»
Eksamens-Mlsk. og Reakl....	30	»	703	»
Hjælpeklasser og Rep.kl. ...	8	»	114	»

Tilsammen ..... 156 Klasser 4359 Børn

Klasseantallet er 2 mindre og Børnetallet 81 mindre end det foregaaende Aar.

Klassetal og Børnetal i Kommuneskolerne den 31. December 1944.

Klassetrin	Danmarksg. Skole		Rørkjær Skole		Stormgades Skole		Vestre Skole		Østre Skole		I alt	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse ...			2	61			6	187	5	148	13	396
1. Grundskoleklasse	2	63	4	128	4	126	4	116	4	125	18	558
2. "	2	64	4	121	4	105	5	142	5	142	20	574
3. "	2	55	3	96	3	92	4	112	5	137	17	492
4. "	1	31	3	88	2	64	7	200	5	142	18	525
5. "	1	29	4	108	2	55	4	117	4	115	15	422
1. M. Klasse.....	4	108	2	56	4	106					10	270
2. M. ".....	4	107	2	62	3	88					9	257
3. M. ".....	2	49	1	21	1	22					4	92
I. XM. Klasse.....	2	52	1	28	2	52					5	132
II. XM. ".....	1	23			2	48					3	71
III. XM. ".....	3	67	2	41	3	73					8	181
IV. XM. ".....	2	46	2	37	3	65					7	148
Realklasse.....	2	37	1	13	2	33					5	83
Hjælpeklasse.....							4	51	2	23	6	74
Repetitionsklasse...							1	15	2	28	3	43
Tilsammen.....	28	731	31	860	35	929	35	940	32	858	161	4318

Optælling efter Skoleafdelinger:

Grundskolen	101	Klasser	2967	Børn
Eksamensfri Mellemskole ...	23	»	619	»
Eksamens-Mlsk. og Realkl.	28	»	615	»
Hjælpeklasser og Rep.kl. ...	9	»	117	»

Tilsammen ..... 161 Klasser 4318 Børn

Klassetallet er 5 større og Børnetallet 41 mindre end det foregaaende Aar.

Gennemsnitsbørnetal i Kommuneskolerne i Skoleaaret 1943—44.

Klassetrin	Danmarksg. Skole		Rørkjær Skole		Stormgades Skole		Vestre Skole		Østre Skole		I alt	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasse ...			31,1	62,2			32,7	163,5	30,9	123,6	31,8	349,3
1. Grundskoleklasse	31,8	63,6	30,5	122,0	29,4	117,6	29,6	148,0	32,5	162,5	30,7	613,7
2. " "	26,6	53,2	31,2	93,6	29,8	89,4	30,4	121,6	28,8	144,0	29,5	501,8
3. " "			31,5	94,5	30,4	60,8	29,0	203,0	29,2	175,2	29,6	533,5
4. " "			26,4	105,6	31,1	62,2	29,7	178,2	32,8	131,2	29,8	477,2
5. " "	31,6	63,2	30,8	92,4	33,1	66,2	32,7	98,1	30,9	92,7	31,7	412,6
1. M. Klasse	29,3	117,2	33,6	67,2	31,5	94,5					31,0	278,9
2. M. "	24,2	96,8	27,2	54,4	27,8	111,2					26,2	262,4
3. M. "	25,1	50,2	19,8	19,8	26,6	26,6					24,1	96,6
I. XM. Klasse	24,6	24,6			25,7	51,4					25,3	76,0
II. XM. "	22,8	68,4	23,7	47,4	25,1	75,3					23,9	191,1
III. XM. "	28,7	57,4	25,3	50,6	26,4	79,2					26,7	187,2
IV. XM. "	23,5	70,5	25,8	25,8	20,4	61,2					22,5	157,5
Realklasse	21,0	42,1	20,3	20,3	19,9	39,8					20,4	102,2
Hjælpeklasse	13,4	26,8					14,9	14,9	12,0	24,0	13,1	65,7
Repetitionsklasse ...							15,0	15,0	17,9	35,8	16,9	50,8
Tilsammen	25,3	734,0	28,5	855,8	27,5	935,4	29,4	942,3	28,7	889,0	27,9	4356,5

Optælling efter Skoleafdelinger:

	I alt	pr. Klasse
Grundskolen	2888,1	30,4
Eksamensfri Mellemskole	637,9	27,7
Eksamens-Mkl. og Realkl.	714,0	23,8
Hjælpeklasser og Rep.kl.	116,5	14,6

Tilsammen... 4356,5 27,9

Gennemsnitsbørnetallet var 79,1 mindre end det foregaaende Aar.

Gennemsnitsbørnetal i Kommuneskolerne i Skoleåret 1944—45.

Klassetrin	Danmarksg. Skole		Rørkjær Skole		Stormgades Skole		Vestre Skole		Østre Skole		I alt	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasser . . .			29,8	59,6			32,3	194,0	29,6	148,1	30,9	401,7
1. Grundskoleklasse	31,1	62,3	32,0	127,9	31,4	125,5	28,9	115,4	31,7	126,7	31,0	557,8
2. ”	32,0	63,9	30,0	120,2	26,0	103,8	28,3	141,7	28,5	142,7	28,6	572,3
3. ”	28,0	55,9	31,8	95,4	29,9	89,7	28,4	113,8	27,8	138,9	29,0	493,7
4. ”	30,3	30,3	30,0	90,0	31,3	62,6	27,9	167,3	28,9	144,8	27,5	495,0
5. ”	29,3	29,3	27,5	109,2	27,8	55,5	29,5	118,2	28,5	114,2	28,4	426,4
1. M. Klasse	28,4	113,4	27,9	55,8	26,6	106,6					27,6	275,8
2. M. ”	26,3	105,1	30,7	61,4	29,4	88,2					28,3	254,7
3. M. ”	24,8	49,5	21,2	21,2	22,3	22,3					23,3	93,0
I. XM. Klasse	25,8	51,7	28,9	28,9	26,1	52,2					26,6	132,8
II. XM. ”	23,6	23,6			24,0	47,9					23,8	71,5
III. XM. ”	22,6	67,8	21,1	42,1	24,3	73,0					22,9	182,9
IV. XM. ”	23,4	46,9	19,3	38,7	22,3	66,8					21,8	152,4
Realklasse	18,8	37,7	13,7	13,7	17,1	34,3					17,1	85,7
Hjælpeklasse							12,5	50,0	11,1	22,2	12,0	72,2
Repetitionsklasse . . .							14,6	29,2	14,1	28,2	19,1	57,4
Tilsammen	26,3	737,4	27,9	864,1	26,5	928,4	26,6	929,6	27,1	865,8	26,9	4325,3

Optælling efter Skoleafdelinger:	I alt	pr. Klasse
Grundskolen	2946,9	29,2
Eksamensfri Mellemskole	623,5	27,1
Eksamens-Mkl. og Realkl.	625,3	22,3
Hjælpeklasser og Rep.kl.	129,6	14,4
Tilsammen	4325,3	26,9

Gennemsnitsbørnetallet var 31,2 mindre end det foregaaende Aar.

Børnenes Forsømmelser i Skoleåret 1943—44.

	Forsømmelserne i pCt. af de skolepligtige Dage					I alt	Ikendte Bøder for Forsømmelser uden lovlig Grund Kr.
	Sygdom	Anden lovlig Grund	Med forud given Till.	Uden lovlig Grund			
Danmarksgades Skole	4,78	0,32	0,28	0,18	5,56	116,00	
Rørkjær Skole	6,34	0,36	0,35	0,09	7,14	22,00	
Stormgades Skole	5,15	0,21	0,27	0,18	5,81	165,00	
Vestre Skole	5,43	0,23	0,25	0,21	6,12	145,00	
Østre Skole	5,68	0,22	0,31	0,11	6,32	84,00	
Alle Skolerne	5,49	0,26	0,29	0,16	6,20	532,00	

Samtlige Forsømmelser udgjorde 6,20 pCt. af de skolepligtige Dage mod 6,38 pCt. det foregaaende Aar.

I Anledning af Forsømmelse uden lovlig Grund sendtes skriftlig Advarsel til Hjemmet i 197 Tilfælde; i 143 Tilfælde var Forældrene tilsagt til at give Møde for Skolekommissionen, og i enkelte Tilfælde er der sket Anmeldelse til Børneværnet.

Børnenes Forsømmelser i Skoleaaret 1944—45.

	Forsømmelserne i pCt. af de skolepligtige Dage					Ikendte Bøder for Forsømmelser uden lovlig Grund Kr.
	Sygdom	Anden lovlig Grund	Med forud given Till.	Uden lovlig Grund	I alt	
Danmarksgades Skole	4,39	0,39	0,37	0,29	5,44	262,00
Rørkjær Skole	5,97	0,40	0,46	0,30	7,13	95,00
Stormgades Skole	4,54	0,38	0,48	0,25	5,65	153,00
Vestre Skole	5,35	0,46	0,31	0,25	6,37	234,00
Østre Skole	6,04	0,61	0,54	0,19	7,38	68,00
Alle Skolerne	5,26	0,45	0,43	0,26	6,40	812,00

Samtlige Forsømmelser udgjorde 6,40 pCt. af de skolepligtige Dage mod 6,20 pCt. det foregaaende Aar.

I Anledning af Forsømmelse uden lovlig Grund sendtes skriftlig Advarsel til Hjemmet i 477 Tilfælde; i 124 Tilfælde var Forældrene tilsagt til at give Møde for Skolekommissionen, og i enkelte Tilfælde er der sket Anmeldelse til Børneværnet.

Udlaan af Lokaler i Kommuneskolerne 1943—45.

Arbejdersangforeningen	(begge Aar)
Smedekoret (Vulcan)	» »
Esbjerg Amatørorkester	» »
» Kammermusikorkester	» »
» bl. Orkester	» »
» Harmonikaorkester	» »
Dansk Vandrelaug	» »
D. U. I.s Orkester	1944—45
Det danske Spejderkorps 1. Esbjerg Trop	1944—45
Lærerforeningens Instruktionskursus	(begge Aar)
Esbjerg Aarskursus	» »
Luftværnskursus	» »
D. K. B.s Kursus	» »
Politiet: Lokale til Sprogundervisning	» »
Husmoderforeningens Kursus	» »
Esbjerg foren. Boldklubbers Instr.kursus	1944—45
2 forskellige Bokseklubber	(begge Aar)
1 Brydeklub	» »
Esbjerg Atletikforenings Instr.kursus	1944—45
Handelshøjskolen	(begge Aar)

Gymnastikforeninger under Esbjerg Idræts-Forbund har benyttet Gymnastiksale i saa stor Udstrækning, som det har været muligt.

Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler.

Uddeling af Rationeringskort, Valg m. v. har paa forskellig Maade lagt Beslag paa nogle af Skolevæsenets Lokaler.

Kommunen ydede gratis Varme, Lys og Rengøring.

II. Meddelelser vedrørende Aarets Arbejde.

Særlige Arbejder og Anskaffelser ved Esbjerg Kommunes Skolebygninger.

1943—44:

Stormgades Skole: Modernisering af Haandgerningsklassen. Modernisering af Fysikklassen. Modernisering af Toiletter til Lærerpersonalet. Dafoleumbelægning af Trapperne. Modernisering af Lærerværelse samt Thekøkken. Fornyelse af Kedelanlæg og Dampanlæg. Fornyelse af Tavler.

Danmarksgades Skole: Modernisering af Fysikklasse. Installation af Toiletter i Gymnastiksalen. Nyt Armatur til Klasseværelser. Fornyelse af Inventar til Klasseværelser.

Østre Skole: Modernisering af Skolens Varmeanlæg. Modernisering af Pedellens Lejlighed. Modernisering af Skolebadeanstalten.

Vestre Skole, Annekskolen: Opførelse af Toiletbygning.

1944—45:

Danmarksgades Skole: Nybelægning af 6 Gulve med Asfalt (Dafoleum). Indretning af Brusebad i Pedelboligen.

Inventar: Nye Tavler (Borks Patenttavler). Nye Lamper til Klasseværelser. 5 nye Katedre. Nye Stole og Skamler.

Stormgades Skole: Nybelægning af Gulve med Asfalt (Dafoleum) paa Gange og Trapper.

Inventar: 8 nye Tavler. 6 Stk. nye Skabe i Klasseværelser. Nyt Skab til Overlærerens Kontor. Fornyelse af Lamper i Klasselokaler.

Østre Skole: Inventar: Opsætning af nye Tavler.

Rengøring og Opvarmning.

Rengøring af Kommuneskolerne i Skoleaaret 1944—45 udførtes af 76 Kvinder (ved D. Skole 18, ved R. Skole 15, ved S. Skole 22, ved V. Skole 8, ved Ann. Skolen 3 og ved Ø. Skole 10).

Skolerne regnedes med Hensyn til Rengøring for ca. 240 Klasseværelser (D. Skole 57, R. Skole 46, ved S. Skole 66, ved V. Skole 28, ved Ann. Skolen 10 og ved Ø. Skole 33).

Betalingen var pr. 1. Septbr. 24,67 Kr. pr. Maaned pr. Klasseværelse + Dyrtdstillæg (f. T. 35,54 Kr.).

Rengøringspersonalet er blevet flyttet sammen med den paagældende Skoles Børn, der har saaledes ogsaa været Personale, som har gjort rent paa Forældreskolen og Statsskolen under Klassers Udflytning hertil.

Brændselsforbrug.

Brændselsforbruget har — omregnet i Kul — været saaledes:

1943—44: 107,2 t Kul (Opvarmningstid i alt 32,9 Uger)

1944—45: 87,8 — (— — 32,7 —)

Til Opvarmningen af Danmarksgades Skole fra Elektricitetsværkets Fjernopvarmningsanlæg brugtes i 1943—44: 969,34 Calorier, der kostede 23.458,03 Kr., 1944—45: 1195,02 Calorier, der kostede 28.919,49 Kr.

Ved Østre Skole brugtes 1943—44: 152,73 Calorier, der kostede 4.070,26 Kr. (Decbr. 1943 overgik Skolen til andet Formaal).

Varmeafgiften ved Annekskolen beløb sig til: 1943—44: 1.465,82 Kr., 1944—45: 2.188,84 Kr.

Indlemmelse i Esbjerg Købstadkommune af Jerne Sognekommune under Ribe Amt.

Fra 1. April 1945 blev Jerne Sognekommune indlemmet i Esbjerg Købstadkommune med Virkning saavel i kommunal som i kirkelig Henseende under Opretholdelse af Jerne Sogn som et særskilt Sogn inden for Købstaden. (Det indlemmede Omraades Størrelse fremgaar af nedenstaaende Kort).

Vilkaar for Indlemmelsen.

§ 8.

Fra 1. April 1945 at regne finder Reglerne om Styrelse af og Tilsyn med Skolevæsenet i Købstæderne, jfr. § 20 i Lov Nr. 211 af 20. Maj 1933, Anvendelse paa Styrelsen af og Tilsynet med Skolevæsenet inden for Jerne Kommunes Omraade.

Esbjerg Kommune overtager fra Indlemmelsesdagen at regne den offentlige Undervisning af skolesøgende Børn i Jerne Kommune. De i Esbjerg Kommune gældende Regler om, i hvilken Udstrækning der vil være at svare Afgift for Undervisningen og for Levering af Undervisningsmidler, finder tilsvarende Anvendelse for Beboerne inden for Jerne Kommunes Omraade.

Veldbæk Skole opretholdes som landsbyordnet Markskole, jfr. Bestemmelsen i § 2, Stk. 4, i Lov Nr. 160 af 18. Maj 1937 om Folkeskolen, indtil

--- Esbjergs Grænse for 1. April 1945. — Esbjergs Grænse efter 1. April 1945.

der med Undervisningsministeriets Godkendelse træffes anden Bestemmelse.

De i Jerne Kommune beliggende kommunale Skoler, nemlig

Boldesager Skole,	Matr. Nr. 2is, 2mk	Boldesager,	Ejendomsskyldværdi 103.100 Kr.
Gammelby	» » »	4ag, 4ae	Gammelby,
			Ejendomsskyldværdi 55.000 »
Jerne	» » »	2a	Jerne, Ejendomsskyldværdi 243.500 »
Tourup Forskole,	» » »	2h	Nourup,
			Ejendomsskyldværdi 14.000 »
Veldbæk Skole,	» » »	3i, 3k, 3l, 3m	Veldbæk,
			Ejendomsskyldværdi 70.000 »

overgaar fra Indlemmelsesdagen at regne med Grund, Bygninger og alt Tilbehør i Esbjerg Kommunes Eje.

§ 9.

Lærere, der den 31. Marts 1945 gør Tjeneste ved Jerne Kommunes Skoler, overgaar efter Undervisningsministeriets nærmere Bestemmelse til Lærerstillingen under Esbjerg Kommunes Skolevæsen med Lønning efter Bestemmelserne i § 32 i Lov Nr. 167 af 28. April 1931 om Lønninger m. m. for Folkeskolens Lærere (jfr. med Hensyn til Lærerne ved Veldbæk Skole og Tourup Forskole Paragraffens 6. Stk.), dog saaledes at der til Sikring af, at de paagældende med Hensyn til den samlede Lønning fra Skolevæsenet ikke paa noget Tidspunkt stilles ringere, end Tilfældet vilde have været, dersom Grænseomlægningen ikke var gennemført, og de var forblevet i deres hidtidige Stilling, vil være at yde de paagældende personlige Tillæg jfr. herved Statstjenestemandsløvens § 51, Stk. 1, under b., sammenholdt med Lærerlønningens § 40. Personlige Tillæg, der ydes til Erstatning for hidtil oppebaarne, pensionsgivende Lønbestanddele, gøres pensionsgivende.

De ved Jerne, Boldesager og Gammelby Skoler ansatte Overlærere, Førstelæreren ved Veldbæk Skole og Forskolelærerinden ved Tourup Forskole forbliver i deres hidtidige Stilling. Naar Veldbæk Skole eller Tourup Forskole maatte blive nedlagt, skal Førstelæreren, henholdsvis Forskolelærerinden være berettiget til — i Stedet for at afgaa med Ventepenge — at overgaar til en Lærer- respektive Lærerindestilling under Esbjerg Kommunes købstadordnede Skolevæsen med Lønning efter Lærerlønningens § 32.

Størrelsen af de den 1. April 1945 pensionerede Læreres Pensioner paa virkes ikke af Grænseomlægningen.

De Lærere i Jerne Kommune, der har Tjenestebolig eller oppebærer Huslejegodtgørelse, bevarer Retten til saadan Bolig eller Godtgørelse paa samme Vilkaar som hidtil. Bestaaende Tjenesteboliger kan mod en passende Boliggodtgørelse inddrages efter Overenskomst med Indehaverne og med Undervisningsministeriets Godkendelse.

Jerne Kommunes Skoledistrikter bestod ved Indlemmelsen af:

1. Jerne Skoledistrikt (Jerne By, derunder det saakaldte »Frederiksberg«),
2. Boldesager Skoledistrikt (Boldesager, Kvaglund, Spangsbjerg og Vognsbøl),
3. Gammelby Skoledistrikt (Gammelby samt en Del af Maade By),
4. Veldbæk Skoledistrikt (Resten af Maade By samt Byerne Veldbæk (derunder det saakaldte »Veldtofte«), Nourup, Tourup og Uglvig),
5. Tourup Forskole (under Veldbæk Skoledistrikt) — (Nourup, Tourup, Uglvig samt en Del af »Veldtofte«).

Ved *Jerne Skole* var der pr. 1. April i alt følgende Lærerkræfter, Klasser og Børn:

Lærerkræfter: 1 Overlærer, 1 Viceinspektør, 6 fast ansatte Lærere, 3 fast ansatte Lærerinder, 1 kv. Aspirant. Et vacant Lærerembede.

Klasser og Børn: Realkl., I.XM—IV.XM, 7. Kl., 6. Kl., 5. Kl., 4. Kl., 3. Kl. (a+b), 2. Kl., 1. Kl. (a+b) med i alt 328 Børn.

Skolen omfatter 12 alm. Klasseværelser, Naturfagsklasse, Haandgeringslokale, Gymnastiksal, Badeanstalt, Sognebibliotek, Kontor, Lærerværelse og Materialrum. Sløjdløkkale og Skolekøkken under Bygning. Der er Tjenestebolig for Pedellen.

Boldesager Skole: 1 Overlærer, 2 fast ansatte Lærere, 3 fast ansatte Lærerinder, 1 Timelærer. Et vacant Timelærerembede.

Klasser og Børn: En Klasserække (1.—8. Kl.) med i alt 223 Børn.

Skolen omfatter 8 Klasseværelser, 1 Haandgeringslokale, et lille Kontor og et Materialrum. Ingen Tjenestebolig.

Gammelby Skole: 1 Overlærer, 3 fast ansatte Lærere og 2 fast ansatte Lærerinder.

Klasser og Børn: En Klasserække (1.—7. Kl.) med i alt 130 Børn.

Skolen omfatter 5 alm. Klasseværelser, 1 Gymnastiksal, Badeanstalt, 1 Værelse til Folke- og Børnebiblioteket, Tjenestebolig for Overlæreren og 1 Lærer.

Veldbæk Skole med Tourup Forskole:

Lærerkræfter: 1 Førstelærer, 1 Vinterlærer og 1 Lærerinde.

Veldbæk (1.—2. Kl.) med i alt 36 Børn.

Tourup Forskole 1. Kl. med i alt 15 Børn.

Veldbæk Skole omfatter 2 Klasseværelser og en Gymnastiksal. Tjenestebolig til Førstelæreren og Vinterlæreren. Tourup: 1 Klasseværelse og Tjenestebolig til Lærerinden.

Forskellige Meddelelser.

(Uddrag af Dagbogen 1943—45).

1943:

1. 4.: Vestre Skole beslaglægges af den tyske Værnemagt. Skolen faar Lokaler paa Stormgades Skole. Samtlige Elever i 3. M. (R. Skole) bestaar Røde Kors Junior-Samariterprøve.

15. 4.: Undervisningsinspektør O. Bjørneboe inspicerer Sprogundervisningen paa R. Skole.

17. 5.: Kommunelærerinde Fru Beate Ditlevsen, Nyboder Skole, København, paa Studiebesøg.

19. 5.: Instruktion paa Rørkjær Skole. (Forsaget Ammunition).

20. 9.: Realskolebestyrer Hans I. Hansen, Nr. Aaby: Instruktion, Demonstration og Foredrag. (Dansk i Eksamens-Mellemskolen).

19. 10.: Elever fra Rørkjær Skole starter et Elevblad. Red.: Et Udvalg af Elever fra de ældste Klasser og Lærerne M. Astrup og J. Holmberg.

29. 10.: Viceinspektør Christensen, Middelfart: Instruktion (Svensk i Folkeskolen).

12.—13. 11.: Pædagogisk Konsulent ved Statens Filmcentral J. Dinesen: Instruktion. a) Filmsapp. Brug og Pasning, b) Principperne for Anvendelse af Film i Undervisningens Tjeneste (Foredrag og Demonstration med en Klasse).

15. 11.: Realskolebestyrer Hans I. Hansen: Instruktion (Litteratur i Mellemskolen). Foredrag: »Naar vore Børn skal til at være voksne«.

17. 11.: Redaktør Gunnar Helweg-Larsen, København: Skoleindsamling til norske Børn.

29. 11.: Stormgades Skoles store Gymnastiksal beslaglægges til Brug for Indkvartering af danske Arbejdere (O. T.).

6. 12.: Forevisning af Filmen »Danmark i Farver« ved Sekretær K. V. Hansen, Berlingske Tidende.

1. 12.: Overlærer O. Borup tager Afsked med Skolevæsenet.

8. 12.: Undervisningsinspektør O. Bjørneboe besøger Skolevæsenet.

14. 12.: Østre Skole afstaas til Indkvartering af danske Arbejdere. (O. T.).

1944:

1. 1.: Viceinspektør H. Hansen konstitueres som Overlærer ved Østre Skole.

Ny Skolelægeordning (se under »Sundhedsplejen«).

6. 1.: Feriehjemmet i Sønderho beslaglægges af den tyske Værnemagt.

28. 2.: Karl Bruun: Sverige (Arbejdshefte for den eksamensfri Mellem-skoles ældste Klasse — svensk Tekst. Udg. af Esbjerg kommunale Skolevæsen).

14.—19. 4.: Niels Middelboe, København. Instruktionskursus i Fodboldteori.

6. 5.: Skoleudvalget foretager yderligere Køb af 6¼ Tdr. Land ved Drejens Strand til Brug ved Opførelsen af en Feriekoloni.

7. 5.: Skoleudvalget erhverver en meget værdifuld Fuglesamling af Ornitologen P. Skovgaard, Viborg. Samlingen indeholder 300 forskellige Fuglearter i 800 Eksemplarer tillige med 400 Fuglekranier.

24. 5.: Besøg af Medlemmer af Horsens Skolekommission: Formanden, Ekspedient H. J. Johansen, Redaktør N. Chr. Christensen, Cigarmager Marinus Sørensen og Skoledirektør J. K. Jensen. Studier vedrørende Skolevæsenets Tandlægeordning.

25. 5.: De danske Arbejdere (O. T.) forlader Østre Skole.

Samme Dag beslaglægges Skolen af den tyske Værnemagt.

8. 6.: Overlærer Hansen, Brørup, paa Studiebesøg ved Danmarksgades Skole.

28. 6.: Efter Indstilling af Skoleudvalget bevilger Byraadet det nødvendige Beløb til Fremstilling af en Hjemstavnsbog om Esbjerg til Brug ved Emnebehandling i den eksamensfri Mellemskole.

1. 7.: Kommunalærerinde Frk. Marg. Hald, D. Skole, udnævnes til Overlærer ved Østre Skole.

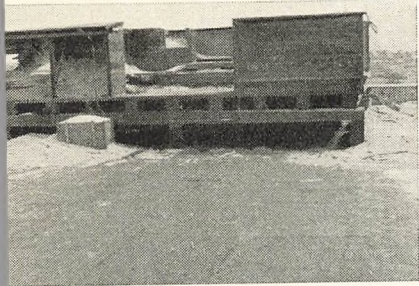
16.—17. 8.: Formanden for Skolekommissionen og Skoleudvalget i Odense, Fru Sofie Pedersen, og Skoledirektør S. Fredebo paa Skolebesøg. Studier vedr. Skolebiblioteksordningen.

19. 8.: Studiebesøg: Kommunalærer Stener Schrøder, Dagarbejdsskolen i København.

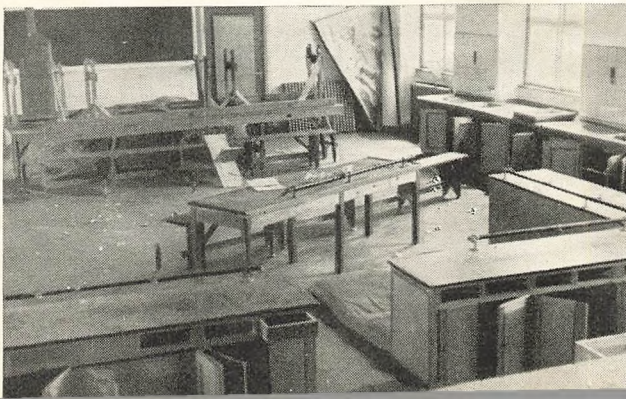
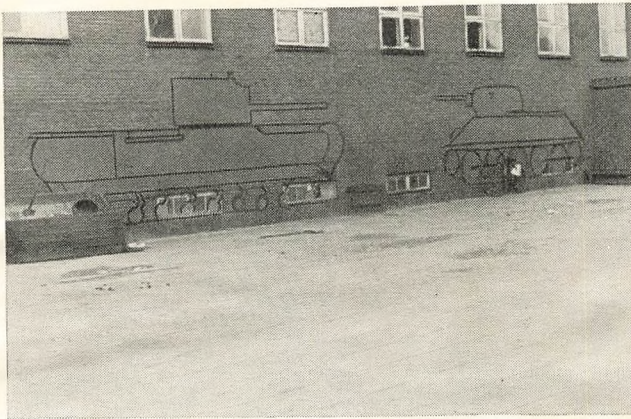
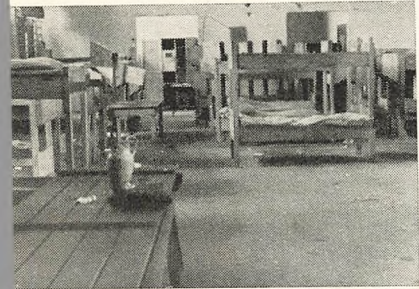
1. 9.: Kommunalærer M. Vilsgaard fratræder som Forstander for Aftenskolen. Forstander Vilsgaard har været Lærer ved Aftenskolen i 30 Aar, Forstander i 26 Aar. Fra s. D. at regne ansættes Kommunalærer Magne Astrup som Forstander for Esbjerg *kommunale* Aften- og Ungdomsskole (Esbjerg *kommunale* Fortsættelsesskoler).

13. 9.: Skoleidrætsstævne.

16. 9.: Undervisningen suspenderes. (Sympatistrejke). Danske Fanger i Frøslevlejren flyttes til Koncentrationslejre i Tyskland.

Rørkjær Skole.
Tyskernes Hærværk.

Børnehaven.

1.

»I Børnehaven er der Flid,
vi har saa travlt i denne Tid.
Hvert Barn en Julegave
skal lave.«

1

2

2.

»Vi synger og danser
og leger med Sand....«

3.

»Jeg har en Flyvemaskine,
og den har Vinger paa.
Du kan tro, at de er fine,
for de er malet blaa.«

3

19. 10.: Formanden for Kolding Skolekommission, Folketingsmand, Lektor Olsen, paa Studiebesøg.

24. 10.: Esbjerg Kunstforening indbyder Eleverne i Realklassen til at overvære et Foredrag i Statsskolens Aula. »Er Nutidskunst vanskelig at forstaa«. (Redaktør Walter Schwartz, København).

13. 11.: Det tyske »Sikkerhedspoliti« myrder Medlem af Skoleudvalget Dr. Poul Carstensen og Redaktør L. V. Jensen.

14. 11.: Inspektør Th. Christensen, Esbjerg, inspicerer Matematikundervisningen paa D. Skole.

15., 17. og 18. 11.: Undervisningen standses. Strejke. Tyskerne lukker for Vand, Gas og Lys.

12. 12.: Amtsskolekonsulent H. P. H. Novrup, Sønderborg, besøger Skolevæsenet.

1945:

4. 1.: Sygeplejerske Frk. Else Bagger fra Kursus ved Aarhus Universitet for Sundhedsplejersker paa Studiebesøg ved Skolelægeinstitutionen i Januar Maaned.

19. 1.: Skorstensulykke paa Stormgades Skole. En skæv Skorsten paa Taget af Drengenes Gymnastiksal vælter i den stærke Storm. Murbrokker styrter ned i Heldags-Fritidshjemmets Lokale paa 1. Sal og kvæster den 7-aarige Skoleelev Julius Thomsen, Exnersgade 14.

22. 2.: Ungdomsskolenævnet indvier »Ungdomsskolens Værksted« (Skolegade 54).

25. 2.: Skolemøde i Statsskolens Aula. Radioraadsformand, Folketingsmand Jul. Bomholt taler om »Ungdomsproblemer«.

27. 2.: Foredrag og Demonstration ved Skolelæge L. M. Jakobsen. »Defekter i Rygsøjlen m. v. hos Skolebørn«. (Samtlige Læger i Esbjerg overværede Instruktionen).

25. 3.: Det tyske »Sikkerhedspoliti« myrder Sognepræst P. Bentzen. Sognepræsten var Tilsynsførende med Religionsundervisningen i Skoler i Zions Sogn.

Undervisningen.

Børnehaven.

Hvad gøres der ved Esbjerg Skolevæsen for at lette Barnet Overgangen fra Hjem til Skole?

(Ved Kommunalærerinde Frk. Marie Langvad).

Hvis dette Spørgsmaal blev rundkastet til samtlige danske Provinsbyer, vilde Esbjerg ved Besvarelsen komme til at staa som Nr. 1, idet Esbjerg Kommune i 1912 oprettede Børnehavestitutionen.

Børnehaven som Institution.

Børnehaven her i Byen afviger dog en Del fra de københavnske Børnehaver og Provinsens private Børnehaver, idet man i de sidstnævnte modtager Børnene fra 3—4 Aars Alderen og optager dem det meste af Dagen, saa Institutionen tillige virker som Asyl, hvorimod vi her først tager imod dem fra 5¹/₂—6 Aars Alderen og kun optager dem 2 Timer daglig, saa Børnehaven netop virker som Gennemgangsled til Skolen.

Børnehaven har gennem Aarene undergaaet en Del gode Forandringer, efterhaanden som de herværende Autoriteter har faaet forøget Interesse for den. Man begyndte saaledes med Møbler, som aldeles ikke var afpasset efter smaa Børn. De er efterhaanden blevet afløst af lave Borde og smaa Stole, passende for Børnene og hyggelige og hjemlige.

Børnetallet i Klasserne har til Tider været alt for højt, men ogsaa det er efterhaanden blevet reguleret til stor Gavn baade for Børnene og Lærerinden. Det var navnlig om Vinteren for Aar tilbage, at Klasserne blev overfyldt, da de Børn, der fyldte 6 Aar i Sommerhalvaaret, ikke kunde blive indskrevet før den 1. Oktober. Den Invasion midt i Skoleaaret virkede forstyrrende, og de Børn fik altsaa kun et halvt Aars Undervisning i Børnehaven. Senere gik man over til at tage dem med fra April.

Børnehaven er ikke obligatorisk. I 1912 begyndtes der med een Klasse paa Vestre og een paa Østre Skole, og Børnetallet er efterhaanden steget jævnt saaledes, at Statistikken nu viser, at af de til 1. Kl. indmeldte Børn har ca. 80 pCt. frekventeret Børnehaven. I Øjeblikket har vi 13 Børnehaveklasser ved Skolevæsenet.

Hvilke Børn er det, der besøger Børnehaven? I Begyndelsen var det vel nok fra de mest skoleinteresserede Hjem, de kom, men efterhaanden som Forældrene opdagede, hvilken Værdi det var for deres Børn at faa det Aar i Børnehaven, kom de snart fra *alle* Hjem.

Det daglige Arbejde i Børnehaven.

Hvorledes former det daglige Arbejde sig i Børnehaven? Og hvilken Værdi har det for Barnet?

Sagt i Korthed: *I Beskæftigelse gennem Leg.* Vi arbejder just ikke med en bestemt Timeplan, men dog med et Maal for Øje: at udvikle Barnets Evner og Sanser. I Børnehaven er ingen ledige, thi mens Lærerinden arbejder med et mindre Hold med Syning eller lign., er de andre Børn optaget af frit Arbejde, som de selv vælger: Bygge med Klodser eller andet Legetøj, modellere, fri Tegning paa Papir med Blyant og Farver. Fantasien er Barnets Kongerige, og her kan den rigtig spille. Det er utroligt, hvad der kan præsteres.

De øvrige Arbejder: Syning i Karton, Farveklip, Foldning og Fletning foregaar under Lærerindens Vejledning, og i hvert af disse Arbejder er der et grundlæggende Moment for det senere Skolearbejde. Ved Fletning i Papir udvikles Barnets Talbegreb, og det viser det Vævekunsten i sin oprindeligste Form. Et Barn fandt engang selv paa, at saadan som man fletter over og under med Flettepinden, bærer Moder sig ad, naar hun stopper Strømper. Ved Foldning lærer det de første matematiske Grundregler og kan kende dem igen i Livsformer. Ved Syning i Karton og Klipping i Papir udvikles dets Fingerfærdighed og Farvesans, de lærer at koncentrere sig, da Arbejderne vælges efter Sange, Historier eller Ting, man har talt om og efter Aarstiden.

Hvilken Værdi har det for Barnet og Hjemmet?

Børnene har selv skabt Traditionen i Børnehaven. De er indstillet paa, at naar de kommer der, vil de gerne lave de samme Ting, som store Bror eller Søster har lavet, da de gik i Børnehave, og de smaa Arbejder, de faar med hjem, spiller en mægtig Rolle for dem. De har faaet deres Skabertrang tilfredsstillet og ser et synligt Resultat af eget Arbejde og synes først, det er deres Ejendom den Dag, de faar det med hjem og med Stolthed viser det til Familien.

Her er et stort Plus for det mindre begavede Barn, det Barn, der maaske senere ikke naar saa langt i Skolen, thi med lidt Hjælp fra Lærerinden (eller endnu bedre fra en Kammerat) kan det altid faa akkurat de samme Ting med hjem som de andre. Det giver et saadant Barn stor Glæde og styrker dets Selvtillid.

For Enebarnet er det en Fryd at være sammen med Kammeraterne. Det finder her det Fællesskab, der er til Stede i en Søkendeflok, og som i høj Grad er en opdragende Faktor. »Skal vi to lege, vi er Søstre?« sagde et Enebarn (en lille Pige) til en anden, og til Lærerinden sagde hun: »Aa, Frøken, vil du være min Bedstemor?« (En saadan har hun manglet).

Børnene taler frit sammen under Arbejdet og meddeler sig til hinanden, og der er nok at tale om, saa egentlig Ro er der kun, naar Lærerinden fortæller Historier og Billedbøgerne kommer frem. Her stifter de smaa Bekendtskab med den første gode danske Børnelitteratur og fører den og Sangene ud i Hjemmene. Man sporer her Forældrenes store Interesse. En Far havde saaledes engang skrevet op det, Barnet kunde huske af Vald. Vaabens »Nisse-rejsen«, og bad Lærerinden om at føje det manglende til. Mange af Børnene har deres Yndlingssange og -historier, som de foreslaar, og som man gerne efterkommer. Sangene og Historierne giver dem Kendskab og Kærlighed til Dyr, Blomster, Menneskers Færden og Arbejde og giver Anledning til Forklaring af Ord og Forhold, som Barnet ikke tidligere har mødt. Ogsaa Sanglegene er opdragende og disciplinerende og udløser den Bevægelsestrang, der naturligt findes i Barnet, samtidig med at de udvikler Barnets rytmiske Sans.

Er det nu kun de to Timer, Barnet opholder sig i Børnehaven, det er optaget af, hvad det ser og hører? — Nej, mange af dem fortsætter, naar de kommer hjem, med Sangene, Historierne og de smaa Arbejder. Det beviser de mange smaa ubehjælpssomme Haandarbejder, de kommer med til Lærerinden. Nogle af dem er Kopier af deres Børnehavarbejder og andre deres egne Ideer, men gennem det hele gaar dette, at det er selvgjort Arbejde, som maa respekteres.

Lærerindens Arbejde støttes i høj Grad af Forældrenes Tillid og Interesse, og deres Udtalelser gaar ud paa, at Børnehaven absolut er til Gavn og Glæde for deres Børn. Morsomt er det at komme i Hjem, hvor Børnene forlængst er voksne, men som endnu holder Hævd over de Ting, de i sin Tid med deres smaa Hænder lavede i Børnehaven. En Far havde nummereret hvert lille Arbejde, efterhaanden som Barnet kom hjem med det. Et andet Sted, hvor Sønnen nu er ca. 24 Aar, hang Julenissen i Ramme paa Væggen i hans Værelse. »Og der skal den blive hængende,« sagde han. Den havde om ikke kunstnerisk, saa dog personlig Værdi for ham.

Hvad siger Børnene selv om Børnehaven?

For de flestes Vedkommende er det en Selvfølge, at de skal derhen, naar de faar Alderen, men en Udtalelse af en lille Dreng paa 9 Aar viser, hvad han mente om den: Hans smaa Tvillingsøstre skulde indskrives, men da Familien nu bor temmelig langt fra Skolen, var der Tale om, at de ikke skulde i Børnehaven, men da udbød han: »Jo, det skal de, det er den bedste Tid, jeg har haft.« — De blev indmeldt.

Hvad siger Lærerne, som modtager Børnene til 1. Klasse?

»At Børnehaven for Barnet danner det naturlige Overgangsled fra det frie Liv i Hjemmet til Skolens Tvang, idet de her gradvis har lært at sidde stille og at koncentrere deres Opmærksomhed om et bestemt Arbejde. De er desuden skolevante og modtagelige for Undervisning, idet de har lært at lytte.«

For nogle Børn er Børnehaven tillige et Fristed, hvor de kan hengive sig til Leg og ryste Hjemmets Sorger af sig, thi af deres Bemærkninger til Kammeraterne kan man forstaa, at de, saa smaa de er, ikke altid bliver skaanet for at høre om det, der trykker Hjemmet, og de bliver i en altfor tidlig Al-

der stillet overfor de store Samfundsproblemer. Bemærkninger som: »Hvorfor er I flyttet?« »Kunde I ikke betale Husleje?« eller: »Jeg skulde ellers have haft et Løbehjul til min Fødselsdag, men saa var'et, at Fagforeningen skulde have æ Penge.« Men i den følgende er der Haab: »Man kan godt faa Juletræ, selvom *man* er arbejdsløs.«

For Lærerinden er Børnehaven et taknemmeligt Arbejdsfelt, da de smaa som bekendt er meget tillidsfulde og hengivne. Man kan glæde sig over deres smaa Bemærkninger, og dem falder der jo lidt af mellem Aar og Dag.

To smaa Drengene stod og legede ved Sandkassen med hver sin Skovl. Den ene siger: »Det er li'som paa Fanø.« »Ja,« siger den anden. »Men der er bare ikke saa meget Sand her.«

En lille Pige var den første Dag meget optaget af Billederne paa Væggen. »Der er en Missekat,« siger hun. »Ja, hvor mange Ben har en Missekat?« »Den har et i hvert Hjørne,« svarer hun.

Men i andre danske Provinsbyer gaar der mange smaa Drengene og Piger, som ikke kommer i Børnehaven, fordi der ikke findes en kommunal, og fordi Forældrene ikke har Raad til at betale for dem i en privat Børnehaven, og deres Beskæftigelsestrang er vel lige saa stor som Esbjergbørnenes, men den bliver tit ikke tilfredsstillet paa en god og sund Maade.

Esbjerg er altsaa her langt forud. Men hvortfor sørger de ikke i andre Byer for deres 5—6 Aars Børn? I Artikler og Beretninger om moderne Skoler og Skoletanker betragtes Børnehaven dog som en Selvfølgelighed indenfor al Opdragelse, en Faktor, man ikke kan komme uden om i vore Dage, men som er forbeholdt dem, der har Raad til at betale for det, hvis ikke Kommunen — som her i Esbjerg — tager sig af Sagen.

Der bør være Plads for Barnets eget Initiativ, saa dets Aktivitetstrang ikke hæmmes, men kommer til rig Udfoldelse i saa tidlig en Alder som muligt og i den rigtige Retning.

Afbrydelser og Ændringer i Undervisningen.

Skoleaarene 1943—45.

Skoleaarene 1943—45 har i høj Grad været præget af de ekstraordinære Forhold. Rørkjær, Østre og Vestre Skole har været beslaglagt af den tyske Værnemagt. Børnene fra Rørkjær Skole blev henvist til Skolegang paa Danmarks Gades Skole, og Vestre og Østre Skole benyttede Lokalerne paa Stormgades Skole. Disse to Skoler (D. og S.) har skiftevis haft Formiddags- og Eftermiddagsundervisning hveranden Uge (Kl. 8—13 og 13—18). Desuden har Skolevæsenet lejet enkelte Lokaler paa Forældreskolen. Fra September 1944 til Sommeren 1945 har der været overført 14 Mellemskoleklasser fra Stormgades Skole til Statsskolen, hvor de har haft Eftermiddagsundervisning (Kl. 13 $\frac{1}{2}$ —18). Anneksskolens Gymnastiksal og Pigernes Gymnastiksal paa Stormgades Skole har været inddraget til Bolig for husvilde Familier, og desuden har 3 Klasseværelser paa Anneksskolen været overdraget det sociale Udvalg til samme Formaal. Som et Led i de for Kommunen trufne Luftværnsforanstaltninger har der endvidere af de paagældende Myndigheder været lagt Beslag paa adskillige Lokaler i de til Raadighed staaende Skoler til Luftværnsmeldesteder, Hjælpebrandvagter, Gasafvaskningsstationer m. m. m. Efter Kapitulationen den 6. Maj 1945 blev Vestre Skole afgivet til Politiet til Indretning af Arrestlokaler, Dommerkontorer m. v.

Disse Forhold i Forbindelse med andre Foranstaltninger, som det som Følge af den ekstraordinære Situation ude og hjemme har været nødvendig

at gennemføre, har selvfølgelig indvirket paa det daglige Skolearbejde, f. Eks. ved delvis Indskrænkning af Undervisningstiden (forkortede Timer m. v.), ligesom der gennem Restriktioner og Rationeringer paa forskellige Omraader har været adskillige Ulemper at overvinde. Skoleforholdene har været meget lidt tilfredsstillende, til Tider ganske uholdbare. Den korte og uregelmæssige Undervisningstid har betydet en Forringelse navnlig for Grundskoleklasserne og den eksamensfri Mellemskoles Vedkommende, hvor langt den største Del af Kundskabstilegnelsen foregaar paa Skolen. Tidens almindelige Slappelse i moralsk Henseende har kunnet spores hos nogle Børn. Adskillige Hjem og Børn har ikke haft den fornødne Respekt for Skolearbejdet. (Korte Lektioner, forjaget Tempo, skiftende Timeplaner m. v.). Der har været mange ulovlige Forsømmelser paa Grund af Slaphed og Mangel paa Pligtfølelse i nogle Hjem. Der har været Tilbagegang at spore paa det opdragelsesmæssige Omraade. Antallet af pligttopfyldende Hjem og Børn syntes i denne Mørketid at blive færre. Mangelen paa Tid, Ro og Regelmæssighed i disse Aar har gjort det vanskeligt at skabe gode Vaner i Skolearbejdet. — Flertallet af Hjem og Børn har dog dannet en solid Stamme, der har passet Arbejdet støt og godt og hjulpet Skolen under de vanskelige Forhold.

Nu, da de beslaglagte Skoler lidt efter lidt overgives til Skolemyndighederne, forestaar der en grundig Udrensning, og Skolerne underkastes en omfattende Istandsættelse. Et utroligt Svineri og en vederstyggelig og hensynsløs Ødelæggelse spores overalt. Rørkjær Skole og Boldesager Skole er det specielt gaaet meget haardt ud over. Disse to Skoler er blevet hærget til det ukendelige af Vandalerne.

Danmark har atter faaet sin Frihed. Vi haaber, at vi i den kommende Tid maa faa Lykke og gode Raad til at give Børnene den Undervisning og Opdragelse, som i nogen Grad kan genoprette, hvad der i Krigsaarene er slaaget i Stykker.

Aarsprøven.

I 1944 afholdtes i samme Omfang som de tidligere Aar skriftelige Prøver i Dagene 13.—17. Marts, og mundtlige Prøver og Forældredage afholdtes ved de forskellige Skoler indenfor Tiden 25.—29. Marts.

I Marts 1945 blev gr. p. Forholdene Prøver i alle Klasser — med Undtagelse af Eksamensmellemskolens Afgangsklasser — aflyst.

Bestemmelser vedrørende Optagelsesprøven til 1. Mellemskoleklasse ved Esbjerg kommunale Skoler.

(Vedtaget af Skolekommissionen den 27. September 1943.)

1) I Eksamensmellemskolen kan optages ethvert flittigt og dertil egnet Barn, som har bestaaet Optagelsesprøven til Eksamensmellemskolens 1. Klasse, jfr. Anordningen af 19. Juni 1903, § 29.

De Elever, der ønskes optaget i denne Skoleafdeling, maa i den første Uge af November Maaned melde sig til Overlæreren ved den Skole, i hvilken de gaar, og deres Forældre eller Værge maa ved Indmeldelsen afgive skriftlig Erklæring om, at de vil lade Børnene søge Skolen, indtil Mellemskoleeksamen normalt kan tages.

Straks efter Indmeldelsen afgiver Overlæreren efter Samraad med Klasselæreren og Barnets øvrige Lærere en Erklæring til Skoledirektørens Kontor omfattende den paagældende Elevs Flid, Evner, Kundskabsstandpunkt og Egnethed til Optagelse. Denne Erklæring tages i Betragtning ved Op-

tagelsen; den er fortrolig og kan i Tvivlstilfælde faa afgørende Indflydelse paa Optagelsen.

2) Optagelsesprøven afholdes i Overensstemmelse med kgl. Anordning af 19. Juni 1903. Der afholdes dog ikke Prøve i Kristendomskundskab, Historie, Geografi og Naturhistorie og ikke nogen særlig Prøve i Skrivning, men Karakteren for Skrivning gives paa Grundlag af de to danske Stile. (Der afholdes altsaa Prøve i skriftlig og mundtlig Dansk samt skriftlig og mundtlig Regning).

Optagelsesprøven ledes af Skoledirektøren i Forening med Overlærerne og afholdes af Lærere fra Eksamensmellemskolen, der af Skolekommissionen beskikkes dertil, sammen med de paagældende Klassers Faglærere i de Fag, hvori Prøve afholdes. Besvarelsen af de ved Prøven stillede Opgaver bedømmes for hver enkelt Elev af dennes Faglærer i Forbindelse med en tilsvarende Faglærer ved Eksamensmellemskolen. Saafernt en Elev bestaar den skriftlige Prøve i Dansk og Regning med mg eller derover i begge Fag, skal Eleven optages uden at deltage i den mundtlige Optagelsesprøve, naar Skolens Leder har givet den paagældende Vedtegningen »skikket«. —

For at en Elev kan optages, kræves som Regel — foruden et tilstrækkelig godt Vidnesbyrd af Klasselæreren — mindst 4,67 i Gennemsnit af de fire Karakterer for skriftlig og mundtlig Dansk samt skriftlig og mundtlig Regning. For Historie, Geografi og Naturhistorie træder en Aarskarakter, der gives af Faglæreren, i Stedet for Prøvekarakter; Børnenes Standpunkt i disse Fag og i Skrivning tages skønmæssigt i Betragtning ved Afgørelsen af Spørgsmaalet om Optagelse.

En Elev, som har faaet g eller derunder baade i skriftlig Dansk og skriftlig Regning, og som af Klasselæreren ikke er bedømt til mindst gx for Flid, Evner og Kundskaber, kan ikke deltage i den mundtlige Optagelsesprøve eller optages i Mellemskolen.

Den endelige Afgørelse af, om et Barn er kvalificeret til Optagelse i Eksamensmellemskolens I. Klasse, træffes af Eksamensmellemskolens Leder.

Elever fra Grundskolens 4. Klasse har Adgang til Eksamensmellemskolens I. Klasse, naar de har de fornødne Kundskaber og tilstrækkelig Mødenhed.

3) Optagelsesprøven afholdes i den 2. Uge i December Maaned.

Baade den skriftlige og den mundtlige Prøve afholdes paa den Kommuneskole, hvor Eleven undervises.

Forslag til Skema for Prøven udarbejdes for hver Skole af dennes Overlærer efter Samraad med Mellemskolens Overlærer.

Hver Overlærer fører for sin Skoles Vedkommende Tilsyn med Prøven. Mellemskolens Overlærer er berettiget til at overvære Prøven i det Omfang, han finder ønskeligt.

Efter Optagelsesprøven udvælger Skoledirektøren i Forening med Overlærerne efter Samraad med de Lærere, der har deltaget i Prøvens Afholdelse, og under Skolekommissionens Approbation til Optagelse i Eksamensmellemskolen de af de indmeldte Elever, som antagelig med tilstrækkeligt Udbytte kan deltage i den udvidede Undervisning. Der oprettes det nødvendige Antal Mellemskoleklasser til Optagelse af disse Elever.

Der maa ikke gives Eleverne eller Hjemmene Meddelelse om de Karakterer, som er givet ved Prøven.

Den skriftlige Prøve i Dansk og Regning.

4) Udkast til Opgaver til den skriftlige Prøve forelægges for samtlige Overlærere til Betænkning, hvorefter Skoledirektøren giver Opgaverne den endelige Form.

Ved Prøverne maa der ikke sidde mere end eet Barn ved hvert Skolebord, og Bordene rykkes saa langt fra hverandre, at Børnene ikke kan se efter hverandre.

Naar der fra en Klasse kun deltager ganske faa Børn i Prøven, kan disse sættes i Hold sammen med Børn fra andre Klasser.

Barnets Faglærer eller, naar Børn fra to eller flere Klasser danner eet Hold, een af Faglærerne efter Aftale mellem disse og Overlæreren dikterer ved Prøven i Diktat og oplæser Genfortællingen.

I skriftlig Dansk prøves i Genfortælling og Diktat, i skriftlig Regning i Talopgaver og Tekstopgaver.

Diktatopgaven skal ved en Afmærkning være inddelt i Smaadele. Den oplæses først een Gang for Børnene i Sammenhæng, og derefter dikteres hver lille Del to Gange. Der maa ikke skrives Kladder til Diktaten.

Genfortællingen oplæses to Gange.

Der dikteres og læses op med Rigsmaalets Udtale.

En Lærer — saa vidt muligt fra Mellemskolen — og Klassens Faglærer i det paagældende Fag fører Tilsyn med hvert Hold Børn og har Ansvaret for, at alt gaar redeligt til. *Børnene maa ingen som helst Hjælp faa til Løsning af Opgaverne, hverken direkte eller indirekte.*

Den førstnævnte tilsynsførende Lærer modtager de skriftlige Arbejder af Børnene og bringer dem til Skolens Overlærer, der sørger for, at de overgives til vedkommende Censor. Naar Censoren har bedømt dem, tilstilles de Faglæreren til Bedømmelse.

De mundtlige Prøver.

5) Faglærerne eksaminerer, Opgaverne gives af Censorerne, der desuden kan forlange bestemte Spørgsmaal forelagt Barnet til Besvarelse under Eksaminationen.

Karakterlisterne afleveres straks efter Prøvens Slutning til Skolens Overlærer.

Bedømmelsen.

6) Ved Bedømmelsen benyttes Karakterskalaen ug 6, ug? $5\frac{2}{3}$, mgx $5\frac{1}{3}$, mg 5, mg? $4\frac{2}{3}$, gx $4\frac{1}{3}$, g 4, g? $3\frac{2}{3}$, tgx $3\frac{1}{3}$, tg 3, tg? $2\frac{2}{3}$, mdlx $2\frac{1}{3}$, mdl 2, mdl? $1\frac{2}{3}$, sletx $1\frac{1}{3}$, slet 1.

Resultatet udregnes saaledes: Der udregnes en Karakter for skriftlig Dansk med ligelig Hensyntagen til Diktaten og Genfortællingen, en Karakter for Regning, saaledes at Tekststykkerne tæller 2:1.

Bedømmelsen foretages af Censor og Faglærer. Hvis de ikke enes om en Karakter, opføres begge Karakterer paa Karakterlisten.

For Eksamenslisternes Vedkommende anvendes *Karakterbetegnelserne ug, ug?, mgx, mg, mg?, gx, g, g? o. s. v. i Rubrikken »Klasselærerens Skøn« (Flid, Evner, Kundskabsstandpunkt). I Fagrubrikkerne: Dansk, Regning, Skrivning, Historie, Geografi og Naturhistorie indføres kun Talværdien: 6, $5\frac{2}{3}$, $5\frac{1}{3}$, $4\frac{2}{3}$, $4\frac{1}{3}$, 4, $3\frac{2}{3}$, $3\frac{1}{3}$ o. s. v.*

7) Skoledirektøren er bemyndiget til at godkende mindre Afvigelser fra ovennævnte Ordning, naar de praktiske Forhold gør det ønskeligt.

Overenskomst angaaende Optagelsesprøven til I. Mellemskoleklasse i Esbjerg Statsskole og Esbjerg kommunale Skolevæsen.

(Godkendt af Undervisningsministeriet 16. November 1944 og tiltraadt af Esbjerg Skolekommission 1. December s. A.).

1) Optagelsesprøven til den kommunale Mellemskole afholdes i December, til Statsskolens Mellemskole i Juni Maaned i det Skoleaar, der gaar umiddelbart forud for I. Mellemskoleklasse.

Ved Indmeldelsen i November Maaned til den kommunale Optagelsesprøve meddeler de Forældre, der maatte ønske deres Børn optaget i Statsskolens Mellemskole, dette til Overlæreren for den Skole, Eleven gaar i, og Eleven fortsætter da blot Undervisningen uden at deltage i den kommunale Optagelsesprøve. I Tiden April—Juni deltager den paagældende Elev som hospiterende Elev i Undervisningen i den kommunale 1. eksamensfri Mellemskoleklasse.

Ved Indmeldelsen i Maj Maaned til Statsskolens Optagelsesprøve ledsager den paagældende Overlærer derefter Indstillingen med en motiveret Udtalelse om Elevens Egnethed, der kan virke vejledende for Statsskolens Rektor ved Afgørelsen af, om Eleven kan optages eller ikke.

2) Elever, der ikke bestaar den kommunale Optagelsesprøve i December, kan ikke paafølgende Juni Maaned indstille sig til Statsskolens Optagelsesprøve, ligesom omvendt Elever, der ikke bestaar sidstnævnte, ikke samme Skoleaar kan finde Optagelse i den kommunale Eksamensmellemskole.

De Elever, der optages i den kommunale Mellemskole efter bestaaet Optagelsesprøve, forbliver i denne Skole, indtil de normalt kan tage Mellemskoleeksamen. Fra denne sidste Regel kan der dog i ganske særlige Tilfælde paa Indstilling af den paagældende Overlærer — og med Skolekommissionens Billigelse — gives Dispensation.

Elever, der fuldtud bestaar Statsskolens Optagelsesprøve, men af Pladshensyn ikke kan finde Optagelse i dennes Mellemskole, betragtes som optaget i den kommunale Mellemskole, hvorfra de kommer.

3) For at sikre Ensartethed i de Krav, der ved Optagelsesprøven til Mellemskolen stilles af det kommunale Skolevæsen og af Statsskolen, udarbejdes de skriftlige Opgaver i Dansk og Regning til Prøven af en Opgavekommission, bestaaende af Skoledirektøren samt to af Statsskolens Lærere, een for Dansk og een for Regning. Der udarbejdes i November to fuldstændige Sæt Opgaver af samme Sværhedsgrad, hvoraf det ene benyttes af Kommuneskolen i December, det andet af Statsskolen næstfølgende Juni Maaned.

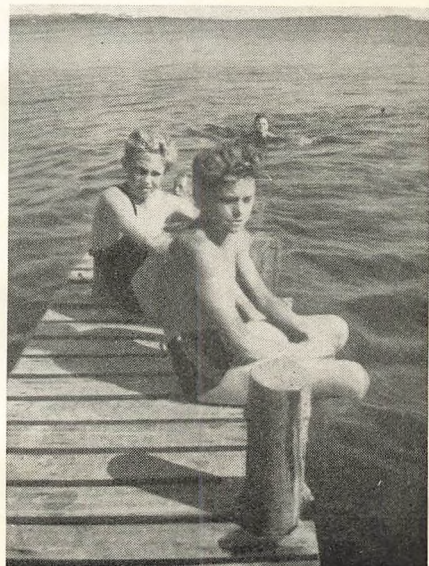
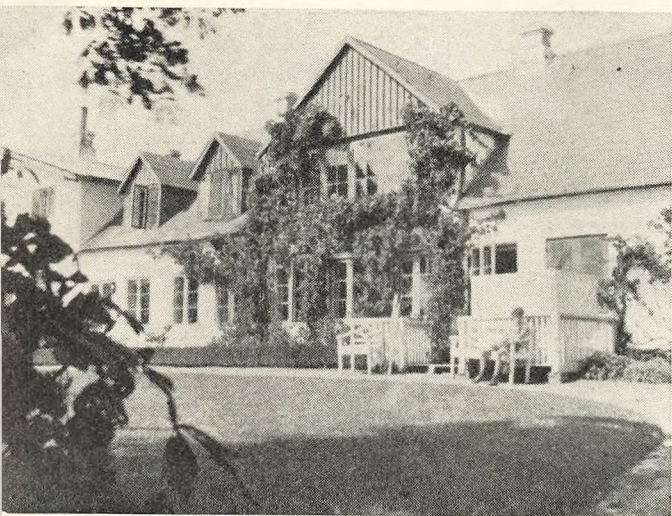
Optagelsesprøven.

1944:

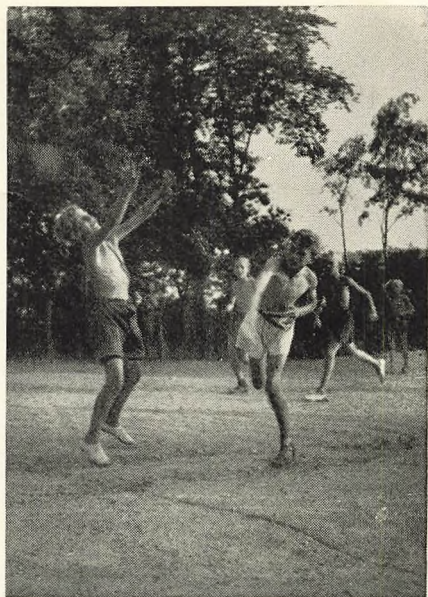
Til Optagelsesprøven var anmeldt 203 Elever, af hvilke 133 eller 65,52 % blev optaget. 31 Elever optoges efter skriftlig Prøve alene og 102 Elever efter baade skriftlig og mundtlig Prøve. Af de optagne Børn kom 23 fra 4. Klasse og 110 fra 5. Klasse. Optagelsen fra 4. Klasse udgjorde 4,82 pCt. af Børnetallet paa dette Klassetrin, og Optagelsen fra 5. Klasse var 26,63 pCt. Af de optagne Børn blev der dannet 2 Klasser ved Danmarksgades Skole, 1 Klasse ved Rørkjær Skole og 2 Klasser ved Stormgades Skole.

1945:

Til Optagelsesprøven var anmeldt 232 Elever, af hvilke 157 eller 67,67 % blev optaget. 51 Elever optoges efter skriftlig Prøve alene og 106 Elever efter baade skriftlig og mundtlig Prøve. Af de optagne Børn kom 9 fra

3. M., Danmarksgades Skole, paa Lejrskole i Rønshoved.

3. M., Rørkjær Skole, paa Lejrskole i Rønshoved.

4. Klasse og 148 fra 5. Klasse. Optagelsen fra 4. Klasse udgjorde 1,71 % af Børnetallet paa dette Klassetrin, og Optagelsen fra 5. Klasse var 34,74 %. Af de optagne Børn blev der dannet 2 Klasser ved Danmarksgades Skole, 1 Klasse ved Rørkjær Skole og 2 Klasser ved Stormgades Skole.

Mellemskole- og Realeksamen 1944.

Danmarksgades Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes fra tre Klasser 36 Dreng og 32 Piger, i alt 68 Elever, som alle bestod. Gennemsnit 13,38.

Disse Klasser oprettedes den 1. April 1940 og ændredes i Aarenes Løb, som følgende Oversigt viser:

Optaget den 1/4 1940	99	Elever
Tilgang fra andre Kommuner	9	»
» » andre Klasser paa Skolen	2	»
» » Statsskolen	1	»
	I alt 111 Elever	
Afgang til andre Kommuner	9 El. eller	8,1 %
» » Statsskolen	11 » »	9,9 %
» » Rørkjær Skole	1 » »	0,9 %
» » Skolens egne Klasser	4 » »	3,6 %
» ved Undervisnpl. Ophør	18 » »	16,2 %
Samlet Afgang	38,7 % =	43 »
Rest	61,3 % =	68 Elever

Til Realeksamen indstilledes fra to Klasser 18 Dreng og 23 Piger, i alt 41 Elever, som alle bestod. Gennemsnit 13,50.

Klasserne oprettedes med 46 Elever, der alle var fra Danmarksgades Skole. 5 Elever forlod Klasserne i Aarets Løb, fordi de kunde faa gode Lærepladser.

Af de 66 Elever, der tog Mellemskoleeksamen ved Skolen i 1943, tog 41 eller 62,1 % Realeksamen i 1944.

I Censuren ved Mellemskole- og Realeksamen deltog 16 Lærere og Lærerinder fra Esbjerg kommunale Skolevæsen samt 16 af Undervisningsministeriet beskikkede og 9 af Skolen indbudte Censorer.

Rørkjær Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes 7 Dreng og 16 Piger, i alt 23 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter: 13,74.

Klassen oprettedes 1. April 1940. Elevtallet forandredes i Løbet af de 4 Aar saaledes:

Optaget 1/4 1940	30	Elever
Tilgang fra andre Kommuner	2	»
» » Statsskolen	1	Elev
Omgængere	3	Elever
I alt	36	Elever
Afgang	13	»
Til Eksamen	23	Elever

Af de 36 Elever bestod 23 eller 63,89 % Mellemskoleeksamen. Grunden til Afgangen var:

Bortflytning fra Byen	1 Elev
Til Statsskolen	5 Elever
Til andre af Skolens Klasser	4 »
Udskrevet ved Undervisningspl. Ophør...	3 »
Afgang i alt	<u>13 Elever</u>

Til Realeksamen indstilledes 9 Drengene og 10 Piger, i alt 19 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter: 14,03.

Ved Skoleaarets Begyndelse optoges i Realklassen

fra IV. Mellemskoleklasse	23 Elever
Afgang i Aarets Løb: Udskrevet	4 »
Til Eksamen	<u>19 Elever</u>

Af de 42 Elever, der bestod Mellemskoleeksamen i 1943, førtes 19 (ca. 45 %) videre til Realeksamen.

I Censuren ved Mellemskole- og Realeksamen deltog foruden Lærere fra Kommunens egne Skoler 8 af Undervisningsministeriet beskikkede og 4 af Skolen indbudte Censorer.

Stormgades Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes fra 3 Klasser 26 Drengene og 32 Piger, i alt 58 Elever. Gennemsnit: 13,83.

Disse 3 Klasser oprettedes den 1/4 1940. Deres Elevtal forandredes i Løbet af de 4 Skoleaar, som følgende Oversigt viser:

Optaget den 1/4 1940	91 Elever
Tilgang fra andre af Byens Mellemskoler	0 »
» » andre Kommuner	3 »
Oversiddere	7 »
I alt undervist	101 Elever
Afgang	43 »
Rest pr. 31/3 1944	<u>58 Elever</u>

Af de 101 Elever bestod 58 Mellemskoleeksamen. Grunden til foranævnte Afgang var:

Bortflytning fra Byen	5 Elever
Til Statsskolen	16 »
Til andre af Byens Mellemskoler	0 »
Oversiddere	7 »
Til Hovedskolen	8 »
Udskrevet ved Undervisningspl. Ophør...	7 »
Afgang i alt	<u>43 Elever</u>

Til Realeksamen indstilledes fra 2 Realklasser 19 Drengene og 20 Piger, i alt 39 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter: 13,66.

Ved Skoleaarets Begyndelse 1/4 1943 optoges i disse Klasser 42 Elever. Af disse blev 2 udskrevet i Løbet af Skoleaaret. Grunden var:

- 1 Elev: Evnerne slog ikke til.
1 » : Udskrevet i Henhold til Ansøgning.

Af de Elever, 60 i alt, der opnaaede Mellemskoleeksamen i 1943, førtes 42 videre til Realeksamen pr. 1/4 1943.

I Censuren ved Mellemskole- og Realeksamen i Aar deltog foruden Lærere og Lærerinder ved Kommuneskolerne 5 af Undervisningsinspektionen beskikkede og 14 af Skolen indbudte Censorer.

Mellemskole- og Realeksamen 1945.

Danmarksgades Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes fra to Klasser 24 Dreng og 22 Piger, i alt 46 Elever, som alle bestod. Gennemsnit: 13,65.

Disse Klasser oprettedes den 1. April 1941 og ændredes i Aarenes Løb, som følgende Oversigt viser:

Optaget den 1/4 1941	69 Elever
Tilgang fra andre Kommuner	4 »
» » andre af Skolens Klasser	3 »
	I alt 76 Elever

Afgang til andre Kommuner	6 El. eller	7,9 %
» » Statsskolen	7 » »	9,2 %
Oversiddere	2 » »	2,6 %
Afgang til eksamensfrie Klasser	4 » »	5,3 %
» ved Undervisnpl. Ophør	11 » »	14,5 %

Samlet Afgang	39,5 % =	30 »
Rest	60,5 % =	46 Elever

Til Realeksamen indstilledes fra to Klasser 17 Dreng og 20 Piger, ialt 37 Elever, som alle bestod. Gennemsnit 13,72.

Klasserne oprettedes med 40 Elever, hvoraf 1 gik til Statsskolen og 2 gik ud, fordi de fik gode Lærepladser.

Af de 68 Elever, der tog Mellemskoleeksamen i 1944, tog 37 eller 54,4 % Realeksamen i 1945.

Censuren ved Mellemskole- og Realeksamen blev besørget af 35 Censorer, hvoraf 12 var beskikket af Undervisningsministeriet og 23 indbudt af Skolen. 15 af de indbudte Censorer var fra Esbjerg.

Rørkjær Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes fra 2 Klasser 16 Dreng og 20 Piger, i alt 36 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter: 13,59.

Disse Klasser oprettedes 1/4 1941. Elevtallet forandredes i Løbet af de fire Aar saaledes:

Optaget 1/4 1941	64 Elever
Afgang:	
Flyttet fra Byen	3 Elever
Til Statsskolen	5 »
Til andre af Skolens egne Klasser	7 »
Udskr. ved Undervisningspligtens Ophør... 13	»
Afgang i alt	<u>28 »</u>
Til Eksamen	<u>36 Elever</u>

Af de 64 Elever bestod 36 eller 56, 25 % Mellemskoleeksamen.

Til Realeksamen indstilledes 5 Dreng og 8 Piger, ialt 13 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter 13,84.

Ved Skoleaarets Begyndelse optoges i Realklassen 15 Elever fra IV.XM.

Afgang:

Flyttet fra Byen	1 Elev
Udskrevet	1 »
Afgang i alt	<u>2 »</u>
Til Eksamen	<u>13 Elever</u>

Af de 23 Elever, der bestod Mellemskoleeksamen i 1944, førtes 13 (ca. 57 %) videre til Realeksamen.

I Censuren ved Mellemskole- og Realeksamen deltog — foruden Lærere fra Kommuneskolen — 7 af Undervisningsministeriet beskikkede og 2 af Skolen indbudte Censorer.

Stormgades Skole:

Til Mellemskoleeksamen indstilledes fra 3 Klasser 31 Dreng og 35 Piger, i alt 66 Elever, der alle bestod. Gennemsnit 13,80.

Disse Klasser oprettedes den 1/4 1941. Deres Elevtal forandredes i Løbet af de 4 Skoleaar, som følgende Oversigt viser:

Optaget den 1/4 1941	95 Elever
Tilgang fra andre af Byens Skoler	2 »
» » » Kommuner	2 »
Oversiddere	<u>6 »</u>
I alt undervist....	105 Elever
Afgang	<u>39 »</u>
Rest pr. 31/3 1945	<u>66 Elever</u>

Af de 105 Elever bestod 66 Mellemskoleeksamen. Grunden til foranstaaende Afgang var:

Bortflytning fra Byen	1 Elev
Til Statsskolen	9 »
» andre af Byens Mellemskoler	7 »
Oversiddere	3 »
Til Hovedskolen	5 »
Udskrevet ved U.pl.Ophør	14 »
Afgang i alt.....	<u>39 Elever</u>

Til Realeksamen indstilledes fra 2 Klasser 14 Dreng og 19 Piger, der alle bestod med Gennemsnitskarakteren 13,78.

Ved Skoleaarets Begyndelse 1/4 1944 optoges i disse Klasser 37 Elever. Af disse blev 4 udskrevet i Løbet af Skoleaaret. Grunden til Udskrivningen var: 1 fik Tilbud paa Læreplads.

3 magtede ikke Arbejdet.

Af de Elever, 58 i alt, der opnaaede Mellemskoleeksamen i 1944, førtes 37 videre til Realeksamen pr. Februar—Marts 1945.

I Censuren ved Mellem- og Realeksamen i Aar deltog foruden Lærere og Læreriinder ved Kommuneskolen 7 af Undervisningsinspektionen beskikkede og 11 af Skolen indbudte Censorer.

3. M. Klasse.

Fra 1. April 1943 oprettedes fire 3. M. Klasser, nemlig 1 Drengeklasse og 1 Pigeeklasse ved Danmarksgades Skole og 2 blandede Klasser (1 Klasse ved Rørkjær Skole og 1 Klasse ved Stormgades Skole).

Elevtallet var ved Skoleaarets Begyndelse 106 (101 over upl. Alder og 5 i upl. Alder). Af det samlede Elevantal i 2. M. Klasse optoges 36,3 pCt. i 3. M. Klasse.

Forsømmelserne udgjorde 4,14 pCt. af Skoledagene for Elever over upl. Alder og 18,68 pCt. for Elever i upl. Alder.

Kommunen modtog et Tilskud paa 5.940 Kr. i Henhold til Lov om Tilskud fra Staten og Skolefonden til Ungdomsskoler og Aftenskoler.

Fra 1. April 1944 oprettedes fire 3. M. Klasser, der fordelte sig som det foregaaende Aar.

Elevantallet var ved Skoleaarets Begyndelse 96 (55 over og 41 i upl. Alder). Af det samlede Elevantal i 2. M. Kl. optoges 36,4 pCt. i 3. M. Klasse.

Forsømmelserne udgjorde 8,56 pCt. af Skoledagene for Elever over upl. Alder og 5,93 pCt. for Elever i upl. Alder.

Kommunen modtog et Tilskud paa Kr. 6.360 i Henhold til Lov om Tilskud fra Staten og Skolefonden til Ungdomsskoler og Aftenskoler.

I Lejrskole.

Lejrskolearbejdet har været meget vellykket. De planlagte Arbejder er blevet gennemført. Lejrskolens Arbejdsform er blevet omfattet med den største Interesse baade af Lærere og Elever.

Sommeren 1944 har følgende Klasser været i Lejrskole:

Fra 20/6—27/6: 3. M. fra Stormgades Skole (Rønshoved ved Flensborg Fjord). Ledere: Lærerne Thorkil Holm, Jørgen Pors og Fru Lærer E. Holm.

Fra 21/8—29/8: 3. M. (a+b) fra Danmarksgades Skole (Rønshoved ved Flensborg Fjord). Ledere: Overlærer Frk. Marg. Hald, Lærer Lykkegaard, Læreriinde Fru Inga Vedde Nielsen.

Fra 27/8—3/9: 3. M. fra Rørkjær Skole (Rønshoved ved Flensborg Fjord). Ledere: Lærerne S. Holt Jensen og Jørgen Jørgensen, Læreriinde Signe Jensen.

Sommeren 1945:

Fra 22/8—29/8: 3. M. (a+b) fra Stormgades Skole (Grænsehjemmet i Kollund ved Flensborg Fjord). Ledere: Lærer Thorkil Holm, Lærer J. Pors og Fru, Lærer Schlein Andersen og Fru.

Fra 19/9—25/9: 3. M. fra Rørkjær Skole (Stensbæk Statsungdomslejr ved Ribe). Ledere: Lærer S. Holt Jensen, Læreriinde Frk. Gudrun Nielsen og Lærer Gunnar Jacobsen.

Fra Billedskrift til den moderne Avis.

(Af Lærer Th. Holm, Esbjerg).

»Vestkysten«s Kronik den 28.—11.—1944.

For Tusinder af Aar siden sidder en Huleboer udenfor sit Skjul, mens hans Kone er ude at samle Bær. Han skutter sig velbehageligt i det svage Solskin, der langsomt er ved at afløse Istidens Fimbulsvintre. Pludselig koncentrerer den afslappede Skikkelse. Næven griber fast om Økseskaftet, og forsigtig træder Manden ind i Skjul af Huleaabningen. Tæt bag et Klippeestykke er en stor Bøffel kommet til Syne. Tungt snøtende luder det vældige Hoved, mens de smaa onde Øjne plirrer mod Sollyset. — For Hulemanden med de primitive Vaaben betyder dette Syn en maaske flere Dages lang Forfølgelse og, hvis Jagten lykkes, Kød nok til den madfattige Vinter. Han maa straks gaa paa Sporet, men hvordan faar han sagt Besked til sin Kone, saa hun ikke ængstes over hans lange Udeblivelse.

Da falder hans Øjne paa det svagt ulmende Baal. Til venstre lyser Klippevæggene i Solskinnet. Haanden griber en halvt forkullet Gren, og med faa, enkle Streger tegner han den tunge Bøffel og ved Siden af den en Mand mæd Økse i Haanden.

Nu kunde hans Kone ikke tage Fejl af, hvor han var. Der stod jo ganske tydeligt: »Jeg er paa Bøffeljagt«. Det første Forsøg paa at udtrykke sig med Tegn, det første Brev er skrevet.

Dette er ikke Begyndelsen til en Stenalderfortælling, men derimod Introduktionen til en Emneundervisningsopgave, der hedder: »Fra Billedskrift til den moderne Avis«. Scenen er en af Kommuneskolernes ældste Folkeklasser 3. M.

Emneundervisningen har siden sin Fremkomst været et omstridt Emne blandt Pædagoger; og Forældrene, i hvert Fald her i Esbjerg, hvor denne Undervisningsform har været praktiseret snart i en Aarrække, har vel næppe heller kunnet undgaa at lægge Mærke til, at Skolearbejdet i 3. M. formede sig noget anderledes, end da de selv gik i Skole.

I Stedet for at dele Skolegangen op i Timer, hvor Eleverne i første Lektion har Bibelhistorie og vandrer med Moses gennem Ørkenens glødende Sand, for i anden Lektion under Geografilærers Vejledning at udforske Istidens Mysterier og i Historietimen at at foretage Polens Delinger, mens de tænker paa, at de i Naturhistorie skal fortælle om Vandmænd — saa anlægges i Emneundervisningen det Synspunkt, at Fagene saa vidt muligt paa en naturlig Maade skal understøtte hinanden under Gennemgangen af et bestemt afgrænset Emne.

Der findes ikke her færdige Lærebøger, men den enkelte Lærer maa selv gennemarbejde og opstille den Opgave, han vil gennemgaa med Klassen. Først findes der een eller flere Bøger frem, der kan benyttes som Grundbog. Hertil føjer sig saa andre Bøger, den supplerende Litteratur, hvor Eleverne kun skal hente enkelte Opgaver.

Fremskaffelsen af Bøgerne er et vanskeligt Problem. Grundbogen maa nødvendigvis foreligge i Klassesæt, saa hver Elev under Arbejdet har sit Eksemplar. Der maa derfor ved Udarbejdelsen af Opgaver tages Hensyn til de Bogsæt, der allerede findes paa Skolen, da det er begrænset, hvor mange Nyanskaffelser, der kan bevilges.

Da de fleste Bøger saa tilmed er skrevet i et Sprog, som Børnene ikke, eller kun daarligt forstaar, ligger der her en Opgave i at frembringe de rette Grundbøger, der jo forøvrigt ogsaa vil kunne finde Anvendelse i Studiekredsene.

Paa Grundlag af Bøgerne udarbejder Læreren nu en Arbejdsanvisning, der igennem 30—40 Opgaver giver Eleven Besked om, hvad han skal arbejde med, f. Eks. Opg. 14 Referatstil: Læs Grundbogen Side 25—29, Overskrift »Trykkefrihed og Censur i Danmark«. Opg. 19, Spørgestil: Læs K. H.s Bog Side 109—115, Overskrift »De første Aviser«, besvar i Stilform følgende Spørgsmaal: ».....«.

Disse Opgaver, der ogsaa indeholder Tegninger og enkelte Diktater, der enten behandler særlig vanskelige Detaljer eller skal danne Bro fra et Afsnit til det andet, samles i et Hefte, der duplikeres, saa hver Elev har sit Eksemplar.

Man kan bedst illustrere Gangen i et Arbejde ved at følge den føromtalte Opgave »Fra Billedskrift til den moderne Avis«. Indledningen har vi faaet, og man behandler nu, hvordan Skriftsproget er opstaaet. Først ved den rene Tegneskrift, der mere og mere bliver forenklet. Saa opstaar Stavelsesskrift og Bogstavskrift. Der bliver rig Lejlighed til at tegne de forskellige Ting samtidig med, at der skrives et kort Referat af det læste.

Skrivematerialet gøres nu til Genstand for nærmere Betragtninger. Lertavler, Vokstavler, Papyrus, Pergament, og Papir giver en historisk Rundrejse, der nok fører vidt forskellige Steder hen, men dog tager Sigte paa samme Emne.

Vi kikker inden for i de romerske Boglader, hvor Slaverne sidder i Baglokalet og afskriver Bøger i Takt til Slagene fra Opsynsmandens tunge Elfenbensstav, og slutter af hos de fromme Munke, der i ensomme Celler afskriver den hellige Skrift, mens de med

en Kunstners Kærlighed udsmykker hver Sides Begyndelsesbogstav med Ornament og prægtige Farver.

Men Bogen er dyr. Der betales en Formue for et godt Eksemplar. — Den jævne Mand kunde ikke læse og vilde heller ikke have haft noget at læse i. Da glimter et Lys i Middelalderens Mørke. Johann Gutenberg støber i Bly den første løse Type. Andre stjæler hans Opfindelse, men det forhindrer ikke Gutenberg i at arbejde videre, og i 1460 kommer den pragtfulde trykte Bibel, hvor der bag i Bogen gøres Rede for, hvordan Fremstillingen er muligjort. Der staar intet Navn. For den store Mester staar hans Værk alene.

Med Bogtrykkunsten aabnedes den jævne Mands Adgang til Bogen, men mange Aar gik endnu, før blot en Del kunde læse og udnytte dette Gode. Først ved Demokratiets Gennembrud og Knæsættelse af Trykkefrihed og Folkeskole bliver det trykte Ord Folkets Eje.

Vi er nu i vort Emne naaet dertil, at vi skal til at betragte et enkelt Omraade, hvor det trykte Ord møder Nutidens Mennesker, og vi vælger her Avisen, der vel godt kan kaldes Folkets daglige Læsning. De første Aviser var Flyveblade, der blev udsendt nu og da, naar særlige Begivenheder havde fundet Sted. Det første danske Nyhedsblad udkom 1542 og fortalte om en frygtelig Græshoppesværme, der hærgede Sydeuropa. I 1666 udgav Digteren Anders Bording »Den danske Merkur«, der var skrevet paa Vers, og 1749 kom det første Nummer af »Berlingske Tidende«.

Vi gaar nu over til at undersøge et moderne Dagblads Tilblivelse, og en Dag møder vi efter Aftale paa »Vestkysten«s Redaktion. Hele Klassen er mødt, og hver Elev har sin Kladdebog parat, hvor han i Forvejen har nedskrevet en Mængde Spørgsmaal, som han nu skal have Svar paa. En Journalist overtager Føringen, og i de næste 2 Timer oprulles et moderne Bladhus' travle Liv for Eleverne. Hos Redaktionssekretæren samles det Stof, der kommer fra Journalister og Korrespondenter, Fjernskriver, Radio og Telefon. Redaktøren gennemgaar alt, hvad der kommer ind, og bestemmer, hvad der skal med, og hvad der skal udskydes og gaa i Papirkurven. Diktafonen vækker altid Forundring og Begjæstring, naar een af Eleverne hører sit eget lille Foredrag gengivet i Højtaleren.

Naar Artiklen er godkendt, gaar den til Haand- eller Maskinsætteriet, og vi følger den paa dens Vej, fra den sættes i Bly, bliver anbragt i »Skibet«, flyttes under Ombrydningen, rettes efter Korrekturlæsningen, for at ende under den hydrauliske Presse, hvor der i Pap frembringes et Aftryk af Siden, en Matrioe, der tjener som Støbeform for den Halvcylinder, Stereotypien, der anbringes om Cylinderen i Rotationspressen, denne mægtige Maskine, der i rasende Tempo spyder den færdige Avis ud til de ventende Bude, der snart spredes i Esbjergs Gader med den endnu vaade Avis. — Dagens Clou er Fotografien, der foreviger hele Flokken. Næste Dag udpeger de med Stolthed sig selv paa Billedet. At komme »i Avisen« er en Oplevelse.

Dette Besøg paa Bladet giver naturligvis Stof til mange Timers Arbejde paa Klassen, hvor de forskellige Ting gennearbejdes. Her maa vi ogsaa tage Fysikken til Hjælp for at klare Maskinerne.

Fra den første Dag har Eleven gemt sine færdige Tegninger og Opgaver, der renskriveres med Blæk paa løse Papirsark, der sættes ind i et Samlehæfte. Det er utroligt at se den Omhyggelighed, hvormed der passes paa disse Ting, der efterhaanden vokser til en hel Bog. Eleven kan her se Resultatet af Ugers Arbejde, og han har lært at se, at det ikke er ligegyldigt, om man kan læse, skrive og bruge sine Øjne. Diktater, Spørgestile, Referater, smaa Elevforedrag, Fysik og Historie har ikke været en Række hinanden ligegyldige Faktorer, de har tværtimod samarbejdet og for Eleven været Prøven paa det Værktøj, som han gennem Skolens øvrige Klasser har dannet og udviklet. Og det er jo netop al Undervisnings Maal, først at frembringe Værktøjet og saa at benytte dette Værktøj til at løse en stillet Opgave i Skolen og i Livet.

Esbjerg og Omegns Skolebio.

(Ved Formanden, Kommuelærer J. Holmberg).

1943—44:

Tilslutningen til Skolebio har i Sæsonen 1943—44 været meget stor, idet Deltagerantallet har været 2908 (det er 95,8 % af samtlige Børn paa de paagældende Alderstrin). Programmet har omfattet følgende Film: Kongen bød (Stavnsbaandfilmen), Hvalfangere, Den kloge Mand.

Der blev efter Sæsonens Slutning udsendt Spørgeskemaer til Deltagerne for at faa en Del Oplysninger vedrørende Børn og Film. 50,6 % indsendte Besvarelser, hvoraf fremgaar følgende:

Af denne Sæsons Film syntes Pigerne bedst om »Den kloge Mand« (1507 Points), Drengene derimod havde »Hvalfangere« som Nr. 1 (972 P.). Af tidligere Film stemte Pigerne paa »Laila« (605 P.), »Præsten i Vejlbj« (489 P.), »Lloyds of London« (379 P.) og »Havets Helte« (121 P.). For Drengenes Vedkommende vurderedes Filmene saaledes: »Præsten i Vejlbj« (493 P.), »Lloyds« (424 P.), »Laila« (243 P.) og »Havets Helte« (178 P.).

Drengenes Yndlingsskuespillere er Ib Schønberg (88), Alstrup (45), Arhoff (45) og Edv. Persson (43), medens Pigerne stemte: Ebbe Rode (146), Schønberg (100), Poul Reichardt (100) og Poul Reumert (76).

Af Skuespillerinder har baade Piger og Dreng Marguerite Viby som Nr. 1 (226—247) og Bodil Kier som Nr. 2 (211—113).

Hvad er den bedste Film, du har set? lød et andet Spørgsmaal. Pigerne: Vi kunde ha' det saa rart (58), Snushaner (57), Barken Margrethe af Danmark (36). Drengene: Kejserens Kurer (98), Blaavand melder Storm (37) og Tarzan (36).

Drengene er de flittigste Biografgængere (ca. 10 % mere end Pigerne), og de Alderstrin, Skolebio omfatter, lægger aarlig ca. 40.000 Kr. i Biografernes Kasser.

Antal Abonnenter.

Stormgade 596, Danmarksgade 531, Rørkjær 423, Statsskolen 396, Vestre 234, Jerne 149, Østre 204, Boldesager 88, Gammelby 66, Sædding 52, Hjerting 45, Forældresk. 43, Gjesing 41. I alt 2908.

1944—45:

Denne Sæson har været den vanskeligste, vi endnu har oplevet. Det skyldes mange Ting: den uregelmæssige Skolegang, hvorefter nogle Skoler og Klasser havde skiftende Skoletid, medens andre laa fast, det tidlige og fuldstændige Mørke paa Gaderne, daarlige Tilrejseforhold for Omegnsskolerne og endelig det meget lille Udvalg af Film. Naar det alligevel er gaaet saa godt, skyldes det for en stor Del Imødekommenhed og Hjælpsomhed fra Skoleautoriteternes, Lærerpersonalets og Biografteatrets Side. Denne Hjælp siger vi hjertelig Tak for.

Programmet har omfattet følgende Film: »Vagabonden« med Carl Alstrup (November), »General Døbeln« med Poul Reumert i en stor Rolle (December) og den herlige franske Film »Pariserdreng«, som Børnene var særlig glade for at se (Januar).

Antal Abonnenter.

Stormgade 558, Danmarksgade 504, Statsskolen 420, Rørkjær 406, Vestre 302, Østre 247, Jerne 200, Boldesager 89, Gammelby 72, Hjerting 55, Forældreskolen 50, Sædding 47, Gjesing 34. I alt 2984.

Skoledagenes Antal

var i Kalenderaaret 1943: 238; 1944: 232—34.

Uregelmæssighederne skyldtes i 1943 (2 Dg.) Afholdelse af Valg. Østre Skole naaede kun op paa 230 Dage — grundet paa Skolens Overdragelse til andet Formaal og deraf følgende Forlængelse af Juleferien.

1944 maatte Skolerne lukke 4 Dage p. Gr. af Meningitis, 2 Dage p. Gr. af Strejke og 2 Dage grundet paa Fjernvarmens Svigten (2 Skoler).

Understøttelser.

1943: Kommunen understøttede 30 Elever i Realklasserne og 50 Elever i IV. Mkl. med i alt 5.600 Kr. Beløbet uddeltes i Portioner af Størrelse fra

*Skolehaven ved Rørkjær
Skole.*

Arbejde og Glæde.
Børn og Blomster.

Skolehaverne ved Spangsbjerg.
Foraarsarbejdet er i fuld Gang.

50—90 Kr. — Ribe Amts Skolefond understøttede 19 Elever i Realklasserne og 17 Elever i IV. Mkl. med i alt 2.205 Kr., der uddeltes i Portioner af Størrelse fra 55—75 Kr.

1944: Kommunen understøttede 35 Elever i Realklasserne og 53 Elever i IV. Mellemskolekl. med i alt 11.160,00 Kr., der uddeltes i Portioner fra 75—150 Kr. — Ribe Amts Skolefond understøttede 17 Elever i Realklasserne og 22 Elever i IV. Mkl. med i alt Kr. 3.705,00, der uddeltes i Portioner paa 95 Kr.

Gaver.

Danmarksgades Skole: Overlærer Langvads Arvinger har skænket Skolen Overlærerens store Samling Biller.

Stormgades Skole: Bang Knudsen har skænket en smuk Krukke til Lærerværelset.

Østre Skole: Skolen har modtaget et skeleteret Ilderhoved fra Elev Ole Heineth.

For disse smukke Gaver beder man Giverne modtage Skolevæsenets bedste Tak.

Esbjerg Aarskursus for Lærere.

1943—44.

(Meddelt ved Kursusudvalget).

Kursusaaret varede fra 1. Sept. 1943 til midt i Maj 1944 og omfattede 30 Undervisningsuger. Der blev normalt undervist 2 Timer om Ugen paa hvert Hold. Nogle Hold havde dog 3 Timer om Ugen. Der var indmeldt i alt 63 Kursister, som blev undervist paa 8 Hold, nemlig 3 Hold i Engelsk, 3 Hold i Tysk, 1 Hold i Fysik og Kemi og 1 Hold i Geografi. Paa Grund af Forholdene maatte 1 Hold opløses til Jul, og 2 Hold maatte skifte Lærere i Aarets Løb. Det opløste Hold havde 5 Kursister. 7 af de øvrige Kursister forlod Arbejdet i Aarets Løb, dels paa Grund af Sygdom og dels paa Grund af Bortrejse.

Lærere paa Kursus var i det forløbne Aar: Adjunkt, Dr. phil. S. Bøcher (Geografi), Adjunkt Haahr (Engelsk), Adjunkt E. Holm (Tysk), Adjunkt H. Leth (Fysik og Kemi), Adjunkt Koppel Olsen (Tysk), Adjunkt E. Tyrrestrup (Engelsk) og cand. mag. Rosenhoff (Engelsk og Tysk).

Som i tidligere Aar havde Undervisningsministeriet anerkendt Esbjerg Aarskursus som berettiget til i Fagene Engelsk og Tysk at give en Undervisning svarende til den, der meddeles paa Statens Lærerhøjskoles 1. Aarskursus i disse Fag. Til de Kursister, som paa tilfredsstillende Maade havde gennemført Undervisningen, kunde udstedes et af Undervisningsministeriet godkendt Vidnesbyrd, der giver Adgang til at søge Optagelse paa Statens Lærerhøjskoles 2. Aarskursus i de paagældende Fag. For at opnaa dette Vidnesbyrd kræves, at Kursisterne har deltaget i 2—3 Aarskursus omfattende ca. 225 Timers Undervisning og ved Slutningen af Kursus er i Besiddelse af tilstrækkelige Kundskaber i Faget. Dette Vidnesbyrd blev udstedt til 8 Kursister i Engelsk og 6 i Tysk. Til de øvrige Kursister, som har opfyldt Betingelsen herfor, er udstedt et Bevis for, at de har deltaget i Kursus.

Efter sædvanlig velvillig Tilladelse fra Esbjerg Byraads Skoleudvalg og fra Rektor paa Esbjerg Statsskole har Kursus benyttet Lokaler paa Danmarksgades Skole og paa Esbjerg Statsskole.

Esbjerg Aarskursus havde den Glæde at modtage følgende Tilskud: Fra Esbjerg Kommune 1000 Kr., fra Ribe Amts Skolefond 300 Kr. og fra Staten 35 Øre pr. Elevertime til de anerkendte Hold i Engelsk og Tysk, i alt 1041,60

Kr. Hele Aarsbudgettet balancerede med 4218,11 Kr. Udgiften til Lærersløn var 3325 Kr. Kursisterne indbetalte 1519 Kr.

Kursisterne fra Esbjerg var:

Engelsk: Jane Hansen, Helga Jensen, Jørgen Jørgensen, Lis Nørskov Lauritsen, Sv. Aage Lundager, Hans Novrup, Agnete Plange, Arne Schmidt, Fr. Tornsberg, Frk. Bjerregaard, Bo Graver Hansen, Marie Jacobsen, S. P. Holt Jensen, Gudrun Krogh, Ahlmann Nielsen, Else Nielsen, Grethe Tapdrup, V. Thordal.

Tysk: Johs. Eg Clausen, Sv. Aage Lundager, E. Skaarup, Ciliane Bork, Marie Christensen, Carl Dirks, Joh. M. Lorenzen, Svend E. Lykkegaard, Inga Bøcker Pedersen, Harry Petersen, Marie Ravn, Maren Schmidt.

Fysik og Kemi: P. Chr. Kromann, E. Skaarup, Viggo Sørensen.

Geografi: Børge E. Hansen, Vagn Thordal, Erik Vind.

1944—45.

Kursusaaret begyndte 1. September 1944 og sluttede 1. Juni 1945. Det omfattede 30—35 Undervisningsuger. Der blev normalt undervist 2 Timer om Ugen paa hvert Hold. 2 Hold havde dog 2—3 Timer om Ugen. I alt var der indmeldt 45 Kursister, som blev undervist paa 6 Hold, nemlig 3 Hold i Engelsk, 1 Hold i Tysk, 1 Hold i Dansk (Litteratur) og 1 Hold i Fysik og Kemi. Da det kneb med at skaffe egnede Lærere, maatte 1 Hold i Tysk, 1 Hold i Dansk og 1 Hold i Matematik opgives. Disse Hold kan forhaabentlig oprettes til næste Aar.

Lærere paa Kursus var i det forløbne Aar Inspektør, cand. mag. Halager (Engelsk), Adjunkt Bue Kaae (Dansk), Adjunkt Leth (Fysik og Kemi), Adjunkt E. Tyrrestrup (Engelsk) og Kommunelærer J. Wolff (Tysk).

Som i tidligere Aar har Undervisningsministeriet anerkendt Esbjerg Aarskursus som berettiget til i Fagene Engelsk og Tysk at give en Undervisning svarende til den, der meddeles paa Statens Lærerhøjskoles 1. Aarskursus i disse Fag. Til de Kursister, som paa tilfredsstillende Maade har gennemført Undervisningen, kan udstedes et af Undervisningsministeriet godkendt Vidnesbyrd, der giver Adgang til at søge Optagelse paa Statens Lærerhøjskoles 2. Aarskursus i de paagældende Fag. For at opnaa dette Vidnesbyrd kræves, at Kursisterne har deltaget i 2—3 Aarskursus omfattende ca. 225 Timers Undervisning, og at de ved Slutningen af Kursus er i Besiddelse af tilstrækkelige Kundskaber i Faget. Dette Vidnesbyrd blev tildelt 10 Kursister i Engelsk. Til de øvrige Kursister, som har opfyldt Betingelsen herfor, er udstedt et Bevis for, at de har deltaget i Kursus.

Efter sædvanlig velvillig Tilladelse fra Esbjerg Byraads Skoleudvalg og fra Rektor paa Esbjerg Statsskole har Kursus benyttet Lokaler paa Danmarks-gades Skole og paa Esbjerg Statsskole.

Esbjerg Aarskursus havde den Glæde at modtage følgende Tilskud: Fra Esbjerg Kommune 1200 Kr., fra Ribe Amts Skolefond 300 Kr. og fra Staten 35 Øre pr. Elevtime til de anerkendte Hold i Engelsk og Tysk — i alt 763,70 Kr. Hele Budgettet balancerede med 3854,89 Kr. Udgiften til Lærersløn var 2797,00 Kr. Kursisterne indbetalte 910,00 Kr.

Kursisterne fra Esbjerg var:

Engelsk: Jane Hansen, Helga Jensen, Skov Thomassen, Fr. Tornsberg, Fru R. Jensen, H. Obling, Ahlmann Nielsen, Fru G. Thomsen, Marie Jacobsen, S. Holt Jensen, Else Nielsen, Gudrun Nielsen, Ulla Vorm, Dagny Hillersborg, Bo Graver Hansen, Gudrun Krogh, A. Valther Petersen, Inger Pors.

Tysk: E. Fonager, Mosegaard Mikkelsen, G. Lykkegaard, A. Bøss, Schlein Andersen, Viggo Schøtt.

Dansk: Børge Hansen, Ruth Graver Hansen, K. Sørensen, Johs. Eg Clausen, Axel Jensen, Marie Jacobsen, Marie Ravn.

Fysik og Kemi: Chr. Dalsgaard, P. Kromann, E. Skaarup.

Læreres Kursus.

1943—44:

Aarskursus (Fjernstudium): Lærer Svend Eg Lykkegaard: Tysk.
Feriekursus:

Lærerinderne: A. Nielsen og K. Bonde: Haandarbejde, Gerda Lykkegaard: Dansk, Grethe Thomsen: Smaa børnsundervisning og Ungdomsskolekursus.

Lærerne: M. Astrup, S. Holt Jensen og C. V. Sørensen: Tegning, J. Wolff: Handelslære og Erhvervslære, Harry Petersen: Stenografi, K. Bruun: »Dansk Skole-Dansk Natur«s Kursus i Jelling, C. V. Sørensen: Undervisning af svagt begavede Børn og P. Vedde Nielsen: Smaa børnsundervisning, M. Søndergaard: Ungdomsskolekursus.

1944—45:

Feriekursus:

Lærerinderne: A. Nielsen: Husgerning, Signe Jensen: Sang, Marie L. Holstebro: Smaa børnsundervisning, Gerda Lykkegaard: Svensk, Grethe Thomsen: Svømning.

Lærerne: Johs. Pedersen og Just Villumsen: Bibliotekskursus, J. Ruby: Sang, A. P. Pedersen, E. Thomasen, Sv. Lykkegaard og M. Søndergaard: Skolehavegerning, Arne Jørgensen: Ungdomsskolekursus, Ahlmann Nielsen: Atletik, Jørgen Jørgensen: Atletik og Tegning, C. V. Sørensen: Smaa børnsundervisning og Undervisning af svagt begavede Børn.

Uddannelse som Talelærer: Hagbart P. Madsen.

Skolehaverne.

1943—44.

(Ved Kommunalærer A. P. Pedersen).

Der var i 1943 forholdsvis ringe Efterspørgsel efter Skolehaver. Aarsagen hertil formodes at være Mangel paa Cykler og mange Tilbud om vellønnede Bypladser. Desuden kom flere Børn med Meddelelse fra Hjemmet om, at de ikke maatte passere de ved Vejene til Spangsbjerg foretagne Afspærringer. Endvidere blev der fra tidligt Foraar opført Værker til andet Formaal i Havernes umiddelbare Nærhed. — Straks efter Sæsonens Slutning blev Husene i de nye Haver rekvireret af den tyske Værnemagt, men blev dog først taget i Brug — bl. a. til Hestestalde — senere paa Vinteren. Den planlagte Beplantning med Frugttræer og Frugtbuske samt Anlæg af Pryd- og Køkkenhave udsattes til senere, da der ikke syntes at være Mulighed for at benytte Arealet som Skolehave i Sommeren 1944.

I Haven ved Rørkjær Skole forløb Sæsonen normalt. Der undervistes 104 Elever.

1944—45.

I Sommeren 1944 maatte al Skolehavegerning i Haverne ved Spangsbjerg indstilles paa Grund af, at Tyskerne havde taget Husene i Brug bl. a. som Hestestalde; desuden byggedes der en Maskingeværrede, og der blev gravet en Løbegrav tværs over Arealet; senere blev der ogsaa anbragt Pigtraadsspærring mellem Husene og tværs over Haverne. — Da Haverne saaledes ikke kunde anvendes efter Bestemmelsen, blev der truffet Aftale med en

Nabo-Gaardejer om, at han skulde dyrke Korn i saa stor en Del af Arealet, som var tilgængeligt, for dog at holde Jorden nogenlunde i Kultur.

Da Tyskerne efter Kapitulationen forlod Haven, var Husene raserede, Skillevæggene og Gulvene fjernede, alle Ruder slaaet itu, Vinduer og Døre delvis ødelagt og Husenes udvendige Vægge stærkt beskadigede. Der var flere Steder bygget Græstørvolde, og Hegnet var ligeledes paa flere Steder gennembrudt.

I Skolehaverne i Rørkjær fortsattes Undervisningen normalt, selv om Elevtallet var noget mindre end ønskeligt. Der deltog ca. 100 Børn i Arbejdet, og der er Plads til 125 à 150 Børn. At Tilslutningen ikke var større, skyldes sikkert de høje Lønninger til Bydrengene. — Ved Indmeldelserne nu i Foraaret var der ca. 150 Børn, der ønskede at deltage, hvilket tyder paa, at normale Forhold paa dette Omraade er i Sigte.

Der var ikke ret mange Forsømmelser. Børnehaverne blev holdt pænt, og Udbyttet var saa godt, som det kunde ventes efter den mangelfulde Gødskning, der var en Følge af Krigen.

Skoleidrætsstævnet.

(Ved Udvalgets Sekretær).

1943.

Da alt var klappet og klart til Aarets Skoleidrætsstævne, Programmer trykt og udleveret og Børnenes forventningsfulde Spænding paa det højeste, blev der fra tysk Side udstedt Forbud mod Folkeforsamlinger. Det betød, at Skoleidrætsstævnet i sidste Øjeblik maatte afblæses. I Praksis fik dette — foruden Savnet af Stævnets hele festlige Kolorit — dog kun den Virkning, at Konkurrencerne i Atletik ikke fandt Sted. Baade i Fodbold, Haandbold og Langbold afvikledes de fastsatte Kampe i fuldt Omfang, idet man henlagde dem til Skoletimerne.

Danmarksgades Skole, der i 1942 vandt »Vestjyllands Socialdemokrat«s Vandrepokal til Ejendom, fik første Aktie i den nye Pokal udsat af »Vestjyden« i Fodboldturneringen for IV. Kl. — »Vestkysten«s Sølvnaale, der er udsat i Fodboldturneringen for 7. Kl., vandtes af Stormgades Skole. »Esbjergbladet«s Vandrepokal, udsat i Pigernes Langboldturnering for IV. Kl., vandtes af Danmarksgades Skole, og Skoleudvalgets Pokal, udsat i Langboldturneringen for 7. Kl., vandtes ligeledes af Danmarksgades Skole.

1944.

Det lille Jubilæum, som Aarets Skoleidrætsstævne — det 10. i Rækken — betegner, fandt man paa Grund af Forholdene ikke Anledning til at markere paa særlig Maade. Stævnet forløb paa sædvanlig Vis (den 13. Septbr.), hvilket vil sige, at den gennem Aarene udviklede, rutinemæssige Arbejdsgang igen stod sin Prøve. Netop dette, at Skoleidrætsstævnet i sit Arrangement nu ligger i en fast, praktisk Form, rejser Spørgsmaalet, om Tiden ikke er inde til yderligere at udbygge det. Dette har ikke været aktuelt, mens man endnu befandt sig paa et usikkert Forsøgsstadium med Hensyn til Stævnets Opbygning. En Udvidelse af Stævnets Rammer kan paa forskellig Maade udmærket foretages: En hel Dag til Stævnets Afvikling, Deltagelse af Grundskoleklasserne i fuldt Omfang, omfattende f. Eks. Sanglege og andre Smaabørnslege, Rundbold m. m., Deltagelse af Oplandets og Nabobyernes Skoler.

Stævnet aabnedes af Borgmester L. Høyer-Nielsen og afsluttedes af Viceborgmester Niels Jespersen. »Vestjyden«s Vandrepokal vandtes af IV. Kl., Statsskolen, »Vestkysten«s Sølvnaale af 7. Kl., Danmarksgades Skole, »Es-

bjergbladet «s Sølvskaal af IV. Ml., Stormgades Skole, Skoleudvalgets Pokal af 7. Kl., Stormgades Skole og Haandboldklubben »Kvik«s Pokal og Sølvnaale af IV. Ml., Stormgades Skole. Endvidere fik IV. Ml.s Højdespringshold fra Statsskolen overrakt »Esbjerg Atletikforening«s Sølvnaale for Dagens bedste Præstation i fri Idræt. Man havde i Aar reserveret Siddetribunen for voksne Tilskuere ud fra Ønsket om under gode Tilskuerforhold at faa flere Forældre til at overvære Stævnet, end det hidtil har været Tilfældet. Denne Nyordning viste sig at være god, men der er dog stadig alt for faa Forældre til Stede, hvilket er Arrangørerne en Skuffelse.

III. Sundhedsplejen.

Svømning og Badning.

1943—45:

Da Søbadeanstalten og Terrænet omkring Badeanstalten fortsat har været beslaglagt af den tyske Værnemagt, har den timeplansmæssige Svømmeundervisning, der normalt paabegyndes i Juni Maaned, og den frivillige Svømmeundervisning i Sommerferien, maattet annulleres i Sommeren 1944. Optagning af Landminer og andet militært Oprydningsarbejde i Forbindelse med de usikre Forhold paa Havneområdet bevirkede, at Undervisningen ogsaa i Forsommeren 1945 maatte opgives.

I Eftersommeren 1945 afholdtes paa Skolevæsenets Foranstaltning Svømmekursus for Elever i de ældste Klasser fra Boldesager Skole, Gammelby Skole og Jerne Skole. Undervisningslederne var Lærerne: Erik Vind og Lærerinde Frk. Nanna Muchitsch. Der deltog 18 Piger og 30 Dreng, i alt 48 Elever, heraf bestod 1 Dr. og 2 Pg. Svømmeprøven, 8 Dr. og 1 Pg. Frisvømmerprøven.

Esbjerg kommunale Skoletandklinik.

(Ved Overtandlæge S. Å. Vedel-Petersen).

1943—44:

I Skoleaaret 1943—44 blev der paa Skoletandklinikken behandlet 1406 Piger og 1245 Dreng, i alt 2651 Elever. Paa disse blev der udført følgende Behandlinger:

	Piger	Dreng	I alt
Nervebehandlinger	486	361	847
Sølvplomber	2056	1345	3401
Emaillplomber	1159	651	1810
Cementplomber	131	124	255
Tandudtrækninger, blivende Tænder	407	356	763
» Mælketænder	520	473	993
Andre Behandlinger	1481	961	2442
» » Mælketænder	339	275	614
	6579	4546	11125

Der er foretaget Bedøvelse af Tandkødet i 1800, Reguleringer i 69 Tilfælde. Der er lavet 5 Stifttænder, 2 Tandsæt og 23 støbte Kroner.

1944—45:

Aaret 1944—45 har været meget betydningsfuldt; det har dannet et Vendepunkt og været et saa stort Fremskridt for Skoletandklinikken, at Aarsberetningen saa afgjort maa indledes med en Tak til Byraad, Skoleudvalg og Skoledirektør for den Offervilje, der er vist, og den Indsats, der er gjort, for at skaffe Skoletandklinikken den nødvendige og haardt tiltrængte Udvidelse baade af Lokaler, Inventar og Personale.

Denne store Udvidelse er planlagt, det nødvendige Beløb bevilget, og det Inventar, der skal bruges, er enten anskaffet eller reserveret Skoletandklinikken. Forholdene har bevirket, at Planen endnu ikke har kunnet realiseres i fuldt Omfang, men efter hvad man nu kan se, kan det kun være et Spørgsmaal om Maaneder, hvornaar Udvidelsen kan blive fuldt effektiv.

Der er imidlertid i 1944 ved Hjælp af en Del af det nyanskaffede Inventar, 3 nye Operationsstole, Røntgenapparat o. s. v. foretaget en Modernisering af de gamle Lokaler, saaledes at der har været 3 Klinikker til Raadighed, hvis Udstyr og Indretning er fuldt paa Højde med de bedste i Landet, og Personalet er fra 1. Oktober 1944 forøget med en Tandlægeassistent og en Klinikfrøken.

Blot denne lille Udvidelse har været en stor Gevinst for Arbejdet paa Skoletandklinikken, det har saaledes været muligt, foruden den sædvanlige Behandling af de ældre Elever, at paabegynde og gennemføre den regelmæssige Undersøgelse og Behandling af Eleverne i 1.—2.—3. Klasserne.

Dette har været paaskønnet og af stor Betydning, og det ses af, at der i disse Klassetrin er behandlet 96 % af Eleverne.

At det desuden har været en stor Glæde og Tilfredsstillelse for Personalet at arbejde under de betydeligt bedre Forhold og under en mere effektiv Ordning er en Selvfølge, og vi ser med Længsel hen til den Dag, da Forholdene tillader, at den fuldstændige Plan for Skoletandplejen i Stor-Esbjerg kan blive virkeliggjort.

Der er i Aarets Løb behandlet 1538 Piger og 1415 Dreng, i alt 2953 Elever.

Paa disse er udført følgende Behandlinger:

	Piger	Dreng	I alt
Nervebehandlinger	417	319	736
Sølvplomber	3273	2193	5466
Emaillplomber	1336	813	2149
Cementplomber	183	163	346
Tandudtrækninger, blivende Tænder	398	303	701
» Mælketænder	443	386	829
Andre Behandlinger	1424	988	2412
» » Mælketænder	281	234	515
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	7755	5399	13154

Der er foretaget Bedøvelse af Tandkødet i ca. 1700, Reguleringer i 37 Tilfælde. Der er lavet 7 Stifttænder, 19 støbte Kroner og taget 97 Røntgenbilleder.

Den ny Skolelægeordning.

1. Januar 1944 ansattes Læge *L. M. Jakobsen*, Esbjerg, som Skolelæge for samtlige Elever i de kommunale Skoler med Undtagelse af Eleverne i Hjælpeklasserne. Tilsynet med disse Elever overdroges til Læge Frk. *Karen*

Frandsen, Esbjerg. I Ordningen forudsættes det, at Dr. Jakobsen opgiver sin almindelige Sygekassepraksis.

Skolelægeordningen omfatter herefter følgende Medarbejdere:

1. En Skolelæge (Dr. L. M. Jakobsen), der fører Tilsyn med samtlige Elever (÷ Hjelpeklasserne) efter »Mønsterinstruksen« (jfr. Ugeskrift for Læger). Skolelægen skal endvidere holde hygiejniske Forelæsninger for Drengene i Afgangsklasserne.

2. En kvindelig Læge (Dr. Karen Frandsen), der 4 Gange aarlig tilser samtlige Elever i Hjelpeklasserne. Endvidere skal Lægen holde hygiejniske Forelæsninger for Pigerne i Afgangsklasserne.

3. En Specialist (Overlæge S. Fr. Nielsen), der foretager aarlige Høreundersøgelser og Behandlinger af samtlige 2. Klasser, 1.M. og I.XM-Kl. og Afgangsklasser. Høreundersøgelsen foretages i Samarbejde med en Tung-hørelærer.

4. De aarlige Tuberkulinprøver og Røntgengennemlysninger af Eleverne, Lærerpersonalet og Funktionærerne foretages af Overlæge, Dr. med. J. N. Lorenzen, Spangsbjerg Sanatorium.

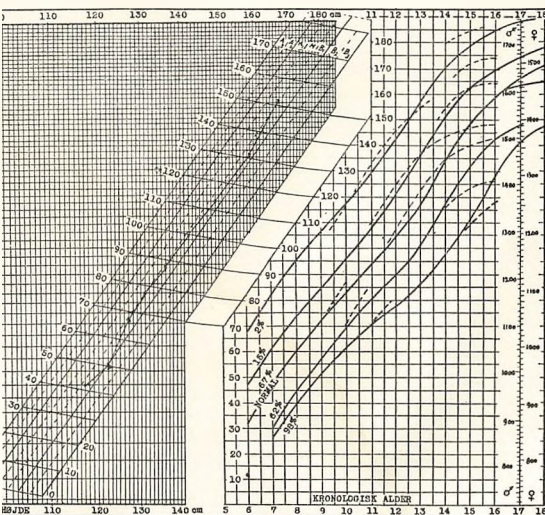
5. 3 Skolesundhedsplejersker.

Esbjerg kommunale Skolelægetilsyn.

(Ved Skolelæge L. M. Jakobsen).

1943—44.

Skolelægearbejdet er i Løbet af Skoleaaret lagt om i meget væsentlig Grad. Læge Alstrup har i Aarenes Løb udført et stort og godt Arbejde ved

Helbredskort. (Se Teksten Side 43).

Drengen har godt Højde/Vægtforhold, der følger gennem den sorte Streg tilvenstre paa Helbredskortet. Kurven skal ligge i en af Kanalerne.

Tal. St. 17/5-41. Mars - juni i. a. 1944. København. Dreng

Esbjerg kommunale Skolelægetilsyn
Skolelægetilsynet

Aar Skole Klasse Aar Skole Klasse
36/37 2 1 D 42/43 2 2
37/38 2 2 43/44 2 2
38/39 3 3 44/45 2 2
39/40 4 4
40/41 4 4
41/42 4 4

Helbredskort for *Jenssen, Arben Peter*
født: *16. 11.*
Forældrenes Navn: *Anders Peter Jensen*
Stilling og Bopæl: *Arbejdsmand, Frøstegade*
Skolesundhedsplejerskens Navn: *W. Gøbbel*

Iste Undersøgelst. Dato: 17/12. 36			Tabel over Højde og Vægt				
Er Ernæringsforholdene	godt	middel?	under-middel?	Dato	Højde i cm	Vægt i Kilo	Tuberkulinprøve
Er der Højdeangst? Hvilken årsag? 1) Bygget 2) Lemmer	nej ja	S. i. omme Scabiose	opimel?	7/12-36	118	20	
Hudplejen	god	Sardec Pediculosis		7/1-37	122	21.5	
Er Synet synet godt? Farvesans	nej ja	Er der sygelige Tilstande i Øjnene? Hvilke? h v		7/1-38	127	25.2	
Er Hørelsen god? Af hvilken årsag?	nej ja	Hørevidde h v		7/1-39	131	28	
Er der sygelige Tilstande i Næsen og Svælg? Hvilke?	nej ja			7/1-40	136	30.9	
God Luftgennemnsen?	nej ja	læge. Nars I + Symp.		7/1-41	146	34.8	41-42 +
Er der Talefej? Hvilken?	nej ja			4/5-42	149	39	42-43 +
Er der Hjerterfej?	nej ja			2/5-43	159	46.5	43-44 +
Er der Hjerterfej?	nej ja			3/5-44	168	56.2	44-45 +
Er der Lungelidelse? Er der svulme Kirler? Er der Bræk?	nej ja						
Andre sygelige Tilstande		Tænderne: Caries I.					
Hæmoglobinindg.	52000: 90%	Henvist: +					
Urin	+ a ÷ s						

Forældrenes Oplysninger.

Har Børnet haft: Mislige? Skæmmelidelse? Kighoste? Stenitet? Fluorvægt?	Influenza? Sygig klasse? Andre mellemstore Sygdomme? Kirtel sygdom? Græsk Syge?	Er der Tuberkulose i Hjemmet? Eller hos mere Slægtninge? Har Børnet Bræk? Har Børnet Orm? Lidt Børnet eller har det lidt af andre Sygdomme?
---	---	---

Ved Børnets eventuelle Overflytning til anden Skole bedes Helbredskortet medbragt.

at undersøge alle Børn i 1. Klasserne, men har, som Ordningen var, ikke kunnet følge Børnene op gennem Skoletiden. Ansættelsen af en Skolesundhedsplejerske for tre Aar siden var et væsentligt Skridt frem mod en videreført effektiv Kontrol. Efter Læge Alstrups Bortrejse i Sommeren 1943 fortsattes Arbejdet midlertidigt i samme Spor af hans Efterfølger, Læge Alb. Pedersen, indtil Julen 1943. Valget af en ny Skolelæge førte samtidig til en Nyordning af hele Skolelægeinstitutionen. Der ansattes nu en Læge, hvis

*»Fødderne i Kridtfeltet»
og Undersøgelsen kan begynde.*

Arbejde det er at være Skolelæge, ikke som et Bierhverv ved Siden af hans almindelige Praksis, men som har Undersøgelse og Kontrol af samtlige Skolebørn som sit egentlige Erhverv, — idet han ikke har Ret til Sygekassepraksis, men har Lov at have Privatpraksis ved Siden af Skolearbejdet.

I Løbet af Efteraaret 1943 er endvidere ansat endnu en Skolesundhedsplejerske, hvilket sammen med det Forhold, at man har een, man kan holde sig til som Skolens Læge, idet han har netop dette som sin egentlige Opgave, og at saavel Lægen som Sundhedsplejerske hver Dag kan træffes paa Skolen, giver Mulighed for en forsvarlig Gennemførelse af Lægearbejdet, en nærmere Kontakt mellem Lærerstab og Skolelæge saavel som mellem

Hjemmene og Lægen og kan forventes at sætte Spor i Fremtiden til Gavn for Børnene baade i Skoletiden og videre frem.

Efter den nu gældende Ordning skal Arbejdet gennemføres efter den af den almindelige danske Lægeforenings Hygiejnekomit  udarbejdede »M nsterinstruks«, D. v. s. at *alle* Børn nu undersøges mindst en Gang aarligt, og Undersøgelsen er mere omfattende end tidligere: Børnene klædes helt af. Man danner sig et Skøn over Ernæring, Almentilstand, Renlighed, Hudens Tilstand etc. Der føles efter Kirtler, Tænderne inspiceres, der undersøges for »Mandler« og »Polyper«,  rer og Næse ses efter, man lægger Mærke til Tegn paa overstaaet »Engelsk Syge«, Brok og hos Drengene Testiklernes Forhold og forsnævret Forhud. Holdningen vurderes med Omhu, Hjerte og Lunger stetosceres, og særlige Oplysninger eller Forhold kan give Anledning til særlige Undersøgelser. Hvor der skønnes Grund til det, foretages Maaling af Blodprocenten. I B rnehaveklasserne eller 1. Klasserne foretages Undersøgelse af hvert Barns Syns- og H reevne, og i Afgangsklasserne prøves hvert Barns Farvesans. Vejning og Maaling af hvert Barn foretages ved den aarlige Undersøgelse, og som noget meget væsentligt undersøges hvert Barns Urin for Sukker og æggehvite — og evt. Pus — ved hver ordinær aarlig Gennemgang. (Denne Undersøgelse gøres af Sundhedsplejersken Dagen før Lægeundersøgelsen, saa Resultatet foreligger, naar Barnet fremstilles). Man lægger Vægt paa at faa en af Forældrene med og saa vidt muligt, at Klasselæreren er til Stede, baade for at knytte Forbindelsen mellem Hjem og Skolel gevirksomheden og for at faa saa fyldige Oplysninger som muligt. Al Behandling henvises som tidligere til Barnets egen Læge, og de fleste Henvisninger kontrolleres for at paase, at Barnet gaar til Læge, og at det faar gennemført den Behandling, der saaledes ordineres.

Den tidligere praktiserede Specialundersøgelse hos ørelægen og hos Talel reren er bibeholdt i fuldt Omfang.

Ved Nyordningen blev Arbejdet med Børn i Hjælpeklasserne overdraget en af Byens kvindelige praktiserende Læger, og for disse Børn gøres der saaledes en særlig Indsats.

Hvad der findes at bemærke om Barnets Helbredstilstand opføres paa »Helbredskortet«, som man har faaet trykt i en særlig »egen Udgave«, især karakteriseret ved, at det i »M nsterinstruksen« omtalte og afbildede Diagram er aftrykt paa Kortet, saa hvert Barns Højde/Vægtforhold indføres i Diagrammet ved den aarlige Undersøgelse. Helbredskortet følger med Barnet ved eventuel Overflytning til anden Skole. Ved Barnets Udgang af Skolen vil Kortet søges opbevaret i et Arkiv for en længere Aarrække.

Arbejdet efter denne nye Linie har kun været i Gang siden Nytaar 1944, altsaa kun de sidste Maaneder af Skoleaaret 1943—44, og i den Tid er kun undersøgt 1. Klasserne, der havde ventet paa den nye Ordning. Nedenstaaende giver saaledes kun Resultatet af Normalskolens 1. Klasser, idet Læge Frøken Frandsen vil redegøre for Hjælpeklasserne.

Undersøgelse af 571 Børn i 1. Klasserne:

Bem rkinger til Tabellen: Som det ses af omstaaende, er kun et Faatal henvist til Læge til Behandling, idet mange Tilfælde kun er lette og ikke trænger til Behandling paa Undersøgelsens Tidspunkt, andre er allerede under Behandling, og atter andre tages under Kontrol af Skolelægen, saa man sikrer sig det fremtidige Forløb. Til de enkelte Diagnoser kan bemærkes: Betydelig Undervægt viste 76 Børn, godt 13 %. Undervægt betyder som Regel ikke Underernæring, men betyder, at man maa passe særligt paa disse Børn og have Opmærksomheden henledt paa deres Kost og Forhold

i Hjemmet og som Regel kontrollere dem extra. Skolebespisningen skulde for nogles Vedkommende kunne hjælpe, og der er sikkert her Mulighed for yderligere Indsats, naar engang Rationering og Dyretid — forhaabentligt snart! — ændres til det bedre.

Som »snavsede« er kun opført 15, knap 3 %. Dette giver ikke noget Billede af den almindelige Hygiejne, der lader meget tilbage at ønske. Mangel paa varmt Vand, god Sæbe og ordentlige Boliger kan undskylde mangen en Moder, men det, det kniber mest med, er dog ikke de rationerede eller forringede Vaskemidler, men Mangel paa Forstaaelsen og Erfaringen af den Velvære en ren Krop giver. Koldt Vand renses omtrent ligesaa godt og frisker meget bedre end varmt, og et Køkken eller et Vaskerum kan erstatte et Badeværelse, og de allerfleste Børn kan taale og kan vænnes til kolde, daglige Afvaskninger eller Brusebad. Men det tager Tid. Og vi har jo alle forrygende travlt, saa vist kniber det med Tiden!

Som Spor af »Engelsk Syge« er af alle anerkendt en Deformering af Brystkassen og en karakteristisk Forandring af Tænderne. Arbejdet med Børnene har givet mig et sikkert Indtryk af, at »Engelsk Syge« tillige bærer Skylden for langt de fleste Holdningsanomalier. Den Blødhed af Knoglerne, der giver sig til Kende ved Brystkassens Given efter for Respirationsmuskernes Træk, giver sig under bestemte Forhold tillige Udslag i andre Knoglers Given efter, og de fleste Tilfælde af Platfod, rund Ryg, skæv Ryg, eller Asymmetri af Bækken eller Skulderparti, maa kunne føres tilbage til den

1943—44	Danm. Skole				Stormg. Skole				Rørkj. Skole				Vestre Skole				Østre Skole			
	Dr. 27		Pig. 33		Dr. 60		Pig. 45		Dr. 66		Pig. 48		Dr. 61		Pig. 69		Dr. 81		Pig. 74	
	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist	Antal Tilf.	Henvist
Overvægt	1		2		3	1			5			1	2	2		4		5		
Undervægt	5	2	5		9	5	6	2	5		5	3	10	2	15	6	7	2	10	5
Snævset ell. daarlig Hudpleje	1				3	1							2			6		2		
Spor af engelsk Syge	1				2	2			3				2	3		8		5		
Rund Ryg — Svej Ryg	2	2			2	1	1		3	3	1		2	2		6	3	1		
Scoliose (Rygskævhed)			2	1								2	1		1	4	2	1		
Platfod			1									2	1	1	1	4	2	1		
Talefejl					1	1										2				
Nedsat Syn	1	1	2	2	6	6	2		2	7	5	3	4	4	5	5	8	8	6	6
Blefaritis	3	3			1	1			1	1			2	2	4	4	1	1		
Nedsat Hørelse									1				2	2		4	4			
Øreflod	1	1			2	2							2	2		2	2	2	2	2
Næsesygdom					1				2	2	2		7	7	3	2	4	1	1	1
Forstørrede Mandler	3	2	3	2	9	3	5	2	9	5	8	2	9	3	19	5	9	1	14	6
Polypper									2	2	1	1	3	3	2	2	1	1		
»Kirtler«	3		4		11	4	1		8		9	2	9	3	11	2	17	2	13	2
Ernæringsknopper			1	1					4	4					2	2		1	1	1
Smitsaar	1	1			3	3			3	3			1	1		4	1	1	1	1
Blodmangel	5	5							3	3			5	4	5	5	4	1	1	1
Ufrivillig Vandladning			2	1		1	1		4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Brok																3	3			
Rel. testis	4	4			3	3			2	2			2	2		2	2			
Albuminuri							2	2			1	1								
Glykosuri													1	1						
Hjertesygdom												1	1							1
Bronchitis	1	1	3	1			3	1					2	1				2	2	2
Børneorm	1	1	4	3			2	2	3	3	4	4	1	1	4	4	2	2	1	1
Andre Sygdomme	6		11	1	2	1	1		1				1	1	1	1	2	1	2	

samme tilgrundliggende Faktor, som de anerkendte Tegn paa overstaet Rachitis: Tænderne og Brystkassen. Dette vil med stor Tydelighed fremgaa af Materialet, naar Undersøgelsen af samtlige Børn foreligger. Vejen til at bedre disse Fejl er dermed samtidig vist: Spædbørnssundhedsplejersker og Mødre maa fra Barnets Fødsel udnytte den Viden, Lægevidenskaben kan give om Barnets Kost, og det Hul, vi nu har i en effektiv Kontrol med Børn fra 1Aarsalderen, da Spædbørnssundhedsplejersken slipper dem, til de ved Skoletidens Begyndelse kommer under Skolelægens Tilsyn, maa udfyldes. Disse Børn »er ikke syge«, deres Ryg »fejler ikke noget«, »Funktionerne er jo ganske normale« ja, men et velformet Legeme, en rigtig Holdning er noget, der er tiltænkt de fleste i Vuggelage, og vor Opgave er at bevare og udvikle Naturens Gaver bedst muligt. Nu maa vi se at redde, hvad vi kan ved Klasselærerens Omhu for Børnenes Stilling ved Skolebordet og ved den bedst mulige Tilrettelæggelse af hele Skolearbejdet samt ved Gymnastik i det Omfang, det er muligt. Mange af disse Børn kan bedres ved en rigtig Ernæring, ekstra Hvile under de rette Forhold og evt. ved Sygegymnastik og Massage, Ting, der igen appellerer til Forældrenes Forstaelse og Pengepung. Det er nu en Gang bedre og billigere at forebygge end at helbrede.

De »forstørrede Mandler« er oftest betydningsløse og svinder i mange

1944—45 Diagnose	Stormg. Skole				Danm. Skole				Rørkj. Skole				Østre Skole				Vestre Skole				Antal Diagn. i alt	Antal henviste i alt	
	Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge				
	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist			
Overvægt	18		10	2	18		6		16	2	6	2	22	2	10		19		12		137	6	
Undervægt	61		49		51		39		45	2	32	5	58	2	44	1	59		28		466	8	
»Snavsede«	10		19		13		17		18		35		15		28		10		16		181		
Talefejl	1		4		3		7	1	3		1		7		9		5		5		46	2	
Synet nedsat	2		5		4	3	7		9	3	9		8	7	3	3	7	3	4	2	58	31	
Blefaritis	8	1	4	1	7		1	1	10	1	3	2	6	2	2		4		4	1	49	9	
Høreelse nedsat ...	1		2		2		3		1		2		2		2						13	2	
Ørebetændelse ...	3		1		1				2		2		2		2						12	4	
Næsesygdom	2		1		1		2		5	1	6		2	8	4	5	1	6	2	4	2	42	15
»Mandler«	35	2	38	6	44	9	43	5	50	2	52	4	55	15	31	6	47	9	49	8	444	66	
»Polypper«	3	2	3	3	3	3	3	3	4	4	8	8	5	5	6	6	3	3	7	7	42	41	
»Kirtler«	37		68	1	39		32	1	64	1	53	1	41	3	43		64	1	53		494	8	
Fnat	1	1	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	1	1	1		3	3	4	4	17	17	
»Nældefeber«	12		21	1	6		6	1	19	2	19		11	3	16	1	14		33	2	157	10	
Smitsaar	3	1	15	8	6	1	8	2	8	2	12	3	3		2		5		12	4	66	19	
Blodmangel	6	5	4	4	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3		5	4	2	1	27	24	
Ufriv. Vandladning	1	1	3	1	3	2	2		5	3	4	2	4	2	3		3	1	5	2	33	14	
Brok	10	2	11	3	3	1	8	3	7	3	6	3	8	2	8	4	12	4	10	4	83	28	
Æggehvide i Vand.	4	4	3	3	2	2	1	1					3	3							14	14	
Sukker i Vandet ...							1	1	1	1									1	1	3	3	
Pus i Vandet			1	1					1	1											2	2	
Hjertesygdom	3	1	6	1	7		2		2		4		1		1		5		1		26	3	
Bronchitis	2	1	2		2	1			2		4		3	3	1		2	1	2	1	15	7	
Mavesygdom	3		1		8		2		1	1	5	4	16	1	11	2	8	1	9	1	64	10	
Orm	3	3			4	4			3	3			14	14	9	9	4	2	3	3	40	38	
Spor af eng. Syge .	58		72		64		66		56		56		50		45		88		87		642		
Holdningsfejl	141	17	94	2	104	13	94	9	122	5	80	6	70	8	78	1	133	9	109	3	1025	73	
Platfod	56	8	51	9	40	10	33	10	65	9	42	6	27	5	11	1	51		33	3	409	61	
Rel. testis			22	13			18	7			16	10			16				13		85	30	
Vari cocele			2				3				3										8		
PhimosiS			6	4			2				3	3			5	3					16	10	

Tilfælde af sig selv i Tidens Løb. Kun hvor de findes hos Børn, der lider af hyppige Forkølelser, Hoste, Febertilfælde eller Snue, bør de absolut fjernes. »Polypper«, der kun er fundet hos 9 Børn, bør altid fjernes omgaaende, de sætter Barnet tilbage og giver ofte Anledning til Tunghørighed eller Mellemløbetændelse.

»Kirtler« er ofte ganske uskyldige, men siger dog, at man hos disse Børn særlig skal sørge for Tilførsel af Vitaminer i Vinterhalvaaret enten i Form af Vitaminol eller et andet Præparat, der sikrer Børnene tilstrækkelige Mængder af A- og D-Vitamin — noget som iøvrigt *alle* Børn ogsaa op gennem Overgangsaaene bør have, og som mangen en træt Mor burde dele kammeratlig med sine Børn.

Af det pløjede Nyland kan peges paa 3 Tilfælde af Æggehvide i Urinen og 2 med Sukker i Vandet samt 23 med en saa betydelig Blodmangel, at en Jernindgift med Sikkerhed vil gøre dem til raskere og flinkere Elever i Skolen.

1944—45.

Skolelægearbejdet er i Skoleaaret gennemført efter den sidste Aar nævnte »Mønsterinstruks«, og den nye Ordning har saaledes staaet sin Prøve det første Aar. Alle Børn er undersøgt mindst een Gang, og ikke saa faa er taget under Kontrol og har maattet møde to eller flere Gange til Undersøgelse.

Specialundersøgelse og -behandling hos Ørelæge og Talelærer er stadig som tidligere og kan ikke erstattes af den almindelige Skoleundersøgelse.

Kontrollen paa Spangsbjerg Sanatorium er ligeledes som før og kan ikke gøres mindre omfattende, har snarere i den senere Tid maattet udvides, idet der i de sidste Maaneder er forekommet flere Tilfælde end sædvanlig af aktiv Tuberkulose blandt Skolebørn, hvorfor man har maattet sende flere Klasser til en ekstra Gennemlysning paa Diagnosestationen.

Det er indlysende, at alt det »lægelige« maa tage Tid fra det egentlige Skolearbejde, men det maa ventes, at Resultatet skal blive raskere Børn, der bedre kan svare til Lærerens Forventninger, saa de enkelte Skoletimer, der gaar tabt, skulde vindes igen med Renter.

Lægearbejdet blandt Hjælpeklassernes Elever ligger som sidst hos Frk. Karen Frandsen, der vil redegøre for sin Indsats her. Omstaaende Tabel angiver Resultatet af Undersøgelsen af Normalskolens Klasser, ialt ca. 4200 Børn:

Bemærkninger til Tabellen (Side 45):

Ernæringssituationen i det sidste Krigsjaar har ikke talmæssig givet tydelig Forøgelse af Antallet af undervægtige Børn. Sikkert har den gennem Presse og Radio udsendte Propaganda for »den rigtige Kost« gjort sin Virkning. Godt 11 % er undervægtige — ikke underernærede! — hvad kun sjældent er Tilfældet. Baade Overvægt og Undervægt skyldes ganske væsentlig en arvelig »Konstitution«, er altsaa ikke særlig begrundet i, at man spiser for meget eller for lidt. At man dog, naar Vægten afviger væsentligt fra det normale, maa tage al mulig Hensyn til Kostens Sammensætning, er klart, og det er derfor af særlig Betydning at faa Lejlighed til at tale med saadanne Børns Moder, og at man jævnlige maa kontrollere disse Børns Vægt synes ogsaa selvfølgeligt.

Den almindelige Hygiejne maa kunne bedres. Vi vil prøve at propagandere blandt Børnene. De skal lære at vaske sig og erfare Velværet ved at være ren!

Der er Grund til at lægge Mærke til de fundne Tilfælde af Æggehvide

eller Sukker i Vandet, fordi disse Tilfælde begynder meget snigende — oftest ganske uden Symptomer — og det er af vital Betydning for Barnet at komme under Behandling saa tidligt som muligt.

Retentio testis er paavist hos 85, ca. 4 % af alle Drengene. En manglende Nedstigning af Testiklen kan skyldes forskellige Forhold, men bør altid behandles. Det har vist sig, at mange af disse Tilfælde helbredes ved Indgift af et Hormon, som dog ogsaa kan paavirke Drengen paa anden Vis, hvorfor man først giver denne Behandling, naar Barnet er 10—12 Aar gammel.

Varicocele — »Aarebrok«, en Udvidning af Blodaarerne i Sædstrengen, er funden hos 8 Drengene. Det er oftest uden Symptomer i den unge Alder, men er taget med af statistiske Grunde.

Phimosis — en Forsnævring af Forhuden — er ret almindelig hos smaa Drengene, men bør rettes i de første Leveaar.

Tuberkulose, Tændernes Tilstand og Utøjets Optræden er ikke medtaget, da disse Forhold omtales i specielle Arbejder.

Endelig er der mange Holdningsanomalier, ialt 1025 = 29 % af alle Børn. En »lige Ryg« uden de fysiologiske Krumninger af Rygsøjlen i Sagittalplanet har 484 Børn, rundryggede er 365 Børn, svejryggede er 120 Børn og egentlig Skævhed — Scoliose — viser 76 Børn. Der er flest Piger i dette Materiale, og den ganske lige Ryg hos det lille Barn viser en tydelig Tilbøjelighed til at gaa over til at blive rundrygget. Sammen med den anormale Rygsøjle optræder ofte en Asymmetri af Bækken eller Skulderregionen. I samme Forbindelse ser vi paa Antallet af Platfod, der forekommer i 409 Tilfælde = 9 % af alle Børn.

Som antydet sidste Aar forekommer det paafaldende, hvor ofte Holdningsfejl og Platfod falder sammen med tydelige og af alle anerkendte Tegn paa en overstaaet »engelsk Syge« i 1.—2. Leveaar. »Engelsk Syge«, der oftest skyldes Vitaminmangel, giver her en Forstyrrelse i Kalkstofsiftet, der resulterer i, at Knoglerne bliver blødere, mere eftergivelige, end normalt og derfor giver efter ved Belastning, især tydeligt i Brystkassen, hvor Ribbenene belastes ved Aandedrætsmuskulernes Træk og maaske ogsaa ved Overextremiteternes Vægt. Endvidere anlægges paa denne Tid de blivende Tænder, og disse vil ofte blive »mærkede« med uregelmæssig furet Skæreflade og Facade. Disse rachitiske Tænder og denne Deformering af Brystkassen er af mindre Betydning helbredsmæssigt og er irreparabel, men som sidste Aar anført falder disse Rhachitis-Symptomer saa ofte sammen med Holdningsfejl og Platfod, at det maa synes rimeligt at antage den samme Aarsag til disse »Fejl«, der forekommer parallelle.

For at se, hvor hyppigt disse Forhold forekommer sammen, har vi gennemgaaet ovenstaaende Tal og fundet:

Af 4200 Børn har 1025 = 29 % Holdningsfejl.
 » 4200 » » 642 = 15 % rachitiske Tænder og/eller Brystkasse.
 » 4200 » » 409 = 9 % Platfod.
 » 409 » med Platfod har 144 = 35 % rachit. Tænder/Brystkasse.
 » 409 » » » 182 = 45 % Holdningsfejl.
 » 642 » » rachit. Tænder/Brystkasse har 404 = 63 % Holdningsfejl.

Af 1025 Børn med Holdningsfejl har 404 = 40 % rachit. Tænder/Brystkasse.

Altsaa: af Børn med Holdningsfejl har omtrent Halvdelen anerkendte Tegn paa overstaaet Rachitis: Tænder eller Brystkasse eller begge Dele. Af Børn med disse rachitiske Tegn har ca. $\frac{2}{3}$ Holdningsfejl.

Platfod og Holdningsfejl falder sammen i ca. Halvdelen af Tilfældene, og af Børn med Platfod har $\frac{1}{3}$ rachitiske Manifestationer.

Sammenhængen synes saaledes evident. Og vi maa da bekæmpe Holdningsfejl og Platfod *forebyggende* med samme Vaaben, som vi bruger mod Rachitis: den rigtige Kost, d. v. s. at Moderen under Graviditeten skal tænke paa Barnet, at Barnet fra den spæde Alder faar Levertran, *de to første Aar baade Sommer og Vinter*, og iøvrigt til enhver Tid den rette »forebyggende« Kost: Mælk, Ost, Smør, Grøntsager, Frugt, herunder Bær, Hyben og Kaalrabi, Fisk, Lever og Indmad, Fuldkornsbrød, Æg samt Levertran fra Oktober til Maj helt op gennem Puberteten. Vitaminol er godt og billigt. Almindelig Levertran gør det samme. Skal den smage bedre, koster det Penge. Men iøvrigt kan man faa Vitamintilskuddet paa mange Maader, blot man faar det.

Vi haaber paa at se Resultatet af Spædbørnssundhedsplejerskernes Arbejde, naar de af dem passede Børn nu snart arriverer i Børnehaverne, og vi haaber at faa udfyldt det Tomrum m. H. t. regelmæssig Kontrol med Børn, der nu findes fra Sundhedsplejerskens Fratræden ved et-Aars Alderen til Børnehaven, men indtil det sker, maa vi appellere til Mødrenes Forstaaelse, og saa prøve at rette op saa godt som muligt den skete Skade. Men det er baade bedre og billigere at forebygge end at helbrede!

Lægeberetning for Hjælpeklasserne fra 1/1 1944—1/7 1945.

(Ved Læge Karen Frandsen.)

Da Lægeundersøgelsen i Hjælpeklasserne paabegyndtes den 1.—1.—1944, var der i Hjælpeklasserne 75 Børn, 33 Piger og 42 Drengene, fordelt paa 5 Klasser.

Pr. 1.—4.—1945 udskreves 14 Børn og optoges 21 nye Børn, 8 Piger og 13 Drengene i Hjælpeklasserne, og Eleverne fordeltes nu i 6 Klasser.

Der har været foretaget Lægeundersøgelse af Børnene hver 3. Maaned, og Forældrene har været indbudt til at overvære Undersøgelserne, saa tit de ønskede det. Mange Forældre har benyttet sig heraf; enkelte møder trofast til hver eneste Lægeundersøgelse.

Der foretages Vejning og Maaling af Børnene ved alle Lægeundersøgelserne, og 1 Gang aarligt foretages Syns- og Høreprøve af alle Eleverne.

Tuberculinundersøgelser foretages paa den stedlige Tuberkulosestation.

Ved Lægeundersøgelsen drøftes Børnenes Sundhedstilstand med Forældrene, og særlige Sygdomstilfælde henvises til Behandling hos Børnenes egen Læge.

Foruden den legemlige Undersøgelse underkastes Børnene tillige en Intelligensundersøgelse, som foretages af Skolepsykologen.

6 Børn har paa Grund af deres Ophold paa forskellige Helbredsanstalter ikke deltaget i de regelmæssige Lægeundersøgelser, hvorfor de ikke er medregnet i nedenstaaende Oversigt.

Legemsudviklingen bedømt ved Maaling og Vejning var:

	Antal		pCt.	
	Drengene	Piger	Drengene	Piger
Over middel	7	7	13,4	16,2
Middel	33	21	63,4	56,7
Under middel	12	9	23,2	24,3

Ved Undersøgelsen fandtes iøvrigt følgende sygelige Tilstande:

	Antal		pCt.	
	Drenge	Piger	Drenge	Piger
Utilfredsstillende Hudpleje	18	10	34,6	27,0
Holdningsfejl	28	17	53,8	46,0
Talefejl	6	1	11,5	2,7
Øjensygdomme	2	2	3,8	5,4
Nedsat Synsstyrke	2	7	3,8	18,9
Sygdomme i Næse og Svælg	15	9	28,8	24,2
Nedsat Hørelse	6	3	11,5	8,1
Øreflod	1	1	1,9	2,7
Hjertefejl	0	0		
Broktilfælde	3	0	5,7	
Andre sygelige Tilstande	11	2	21,1	5,4

Af de 89 Børns Forældre har 76 eller 85 % været til Stede ved een eller flere Lægeundersøgelser.

Der er foretaget 30 Henvisninger til Læge for forskellige Sygdomme, og desuden er Forældrene i talrige Tilfælde opfordret til at søge Lægehjælp af hygiejniske Grunde.

Skolesundhedsplejerskerne har foretaget 100 Hjemmebesøg.

Sexualundervisningen i Skolen.

(Ved Skolelæge L. M. Jakobsen).

Der er skrevet og talt meget for og imod den saakaldte »Sexualundervisning« i Skolerne. Sagen synes at være ved at glide ind i mere smulte Vande, idet man vist efterhaanden bøjer sig for den Udvikling, vi er inde i — og forsøger at tage Spørgsmaalet op i Undervisningen mere direkte end tidligere.

I Esbjerg tog man med fast Haand om Nælden, idet man med Indførelsen af en ny Skolelægeordning fra Januar 1944 satte Skolelægen til at holde Sexualforelæsning for Drengene i Afgangsklasserne, mens en tilsvarende Forelæsning blev givet Pigerne af en af Byens kvindelige, praktiserende Læger, der iøvrigt har Skolelægetilsynet med alle Børn i Kommuneskolens Hjælpeklasser.

Paa Anmodning skal jeg meddele lidt om disse Forelæsninger samt om mit Syn paa Sagen i Almindelighed.

Der er fra forskellig Side advaret stærkt imod i det hele taget at give sig af med Sexualundervisning i Skolen: Emnet er saa ømtaleligt, saa kun faa magter det, Eleverne er paa et saa forskelligt Udviklingstrin, saa det skader de enfoldige og i bedste Fald er unyttig for de »fremmelige«, det maa udelukkende være Hjemmets Opgave, kun der har man Fortrolighedsforholdet og kan give det enkelte Barn efter dets successive Udviklingsgrad og Behov o. s. v.

Det forekommer mig svært at opretholde Vægningen af disse Grunde. Man gaar ikke udenom et Stof, fordi det ikke er saa ligetil at servere. De forskellige Udviklingstrin er en Vanskelighed, Læreren i højeste Grad maa regne med — her som i alle andre Fag i Skolen! — og som netop gør, at der maa stilles særlig store Krav til Stoffets Tilrettelæggelse. At det er Hjemmets Opgave, kan vi vist alle blive enige om, men vi maa jo se i Øjnene, at det er meget faa Hjem, der magter Opgaven, mange Hjem gør end ikke Forsøg paa at tale med Børnene om Forplantningens Mysterier, og for mange,

der gør Forsøget, mislykkes det. Jeg har da ogsaa i Esbjerg fra mange Hjem faaet Udtryk for Taknemmelighed og Tilfredshed, fordi dette Emne tages op i Skolen.

I og for sig er Spørgsmaalet jo ikke, hvorvidt Børnene i Skolen skal have noget at vide om Kønslivet og de mange hermed forbundne Foreteelser, men hvorvidt Skolen skal være med til at korrigere og præge denne Viden. Viden har nemlig de fleste af Børnene faaet, før vi faar Lejlighed til at føre dem ind i denne særlige Side af Tilværelsen, men de fleste har øst af meget plumrede Kilder: Kammeraters sjofle Vittigheder, uforstaaende voksnes dunkle og tvetydige Antydninger, moderne Films »gaaen lige til Grænsen« og moderne Litteraturs mere eller mindre tilslørede erotiske Situationer giver dem tidlig Viden eller Anelse om en Verden, der er Tabu for dem, men aabenbart meget spændende for alle de voksne, og som netop derfor lokker med hele det mystiskes særlige Tiltrækning.

Nu er reel Oplysning vel som Regel kun af det gode og saaledes da ogsaa her, netop reel, saglig Oplysning, der sætter disse Forhold paa Plads som det, de er: en ganske naturlig og meget vigtig Side af vort Legeme og vor Tilværelse. En saglig Fremstilling, der fjerner alle lumre og pikante Skygger, saa Børnene ikke blot ved, men forstaaer noget af, hvad der sker i og omkring dem selv. Enhver, der mener, at Undervisningen ikke blot skal være kundskabsmeddelende, men ogsaa karakteropdragende og personlighedsudviklende, maa gaa ind for sexuel Oplysning, saa sandt som næppe nogen Faktor har større Betydning for Udvikling af Karakter og Personlighed end netop Individets seksuelle Kamp gennem Ungdomsaarene.

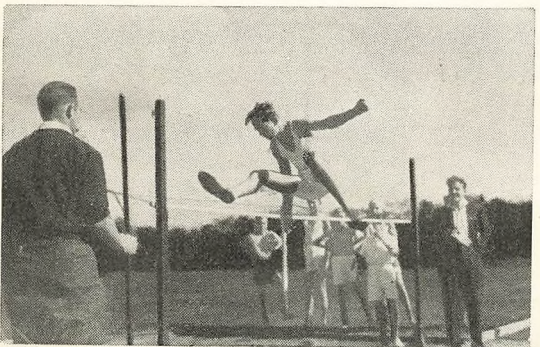
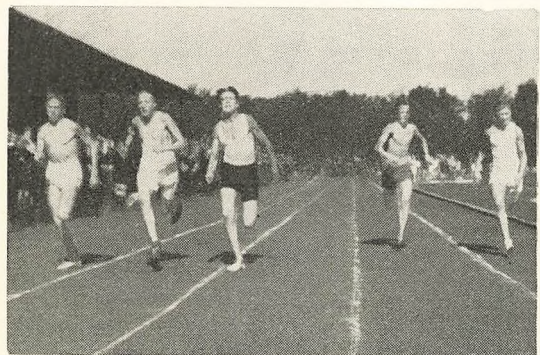
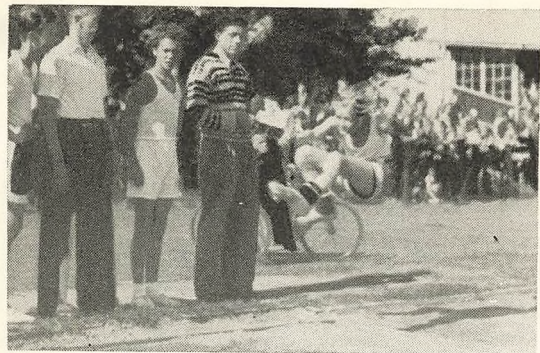
Spørgsmaalet maa da blive: Hvem skal give Undervisningen og hvornaar? Skal Lægen eller Læreren behandle Emnet? og paa hvilket Alderstrin?

Dette kan næppe besvares generelt. En Læge staaer utvivlsomt friere og med større Autoritet overfor Stoffet, mens Læreren har et større personligt Kendskab til Eleverne og derfor en bedre Kontakt med Børnene. Meget afhænger af Talerens Personlighed. Lad to holde ganske samme Tale, hvor forskellig kan den ikke virke! Ikke mindst naar man vil betone den etiske Side, hvilket de allerfleste vil anerkende som en *conditio sine qua non*.

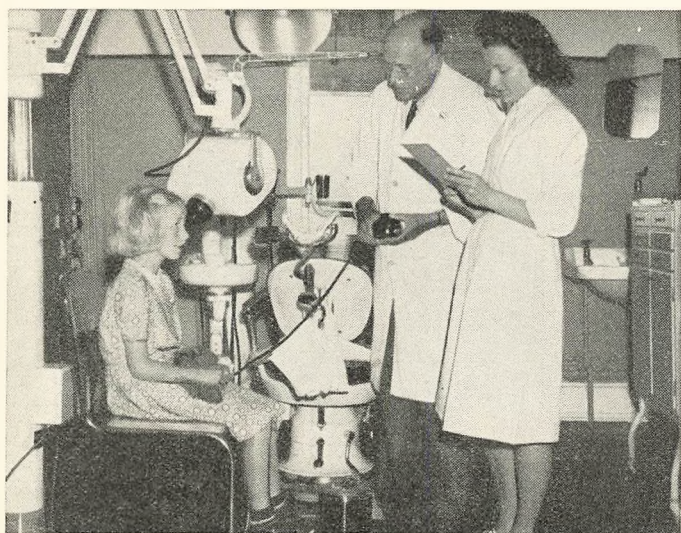
Og hvor tidligt? Jo før, des bedre, man kommer dog for sent, svares der. Her er netop Hensynet til de uudviklede en meget stor Hindring for at komme i de mindre Klasser. Man maa vist vente til hen imod Slutningen af Skoletiden med den direkte Sexualoplysning.

Hvordan er det da gaaet i Esbjerg i de to Aar, vi har forsøgt os? Vi har i Afgangsklasserne, 4. Ml. og Realklassen og i 7. og 8. Klasse afholdt en »Forelæsning over Kønslivets Biologi og Hygiejne«, hvor altsaa Skolelægen talte til Drengene og en kvindelig Læge til Pigerne. Meddelelsen til Børnene om denne Forelæsning har Form af en Indbydelse, Eleverne faar med hjem til Underskrift af en af Forældrene, saa vi sikrer os, at Hjemmet er indforstaaet med Barnets Deltagelse. Faderen indbydes til at følge med Drengen, Moderen med Pigen. Forelæsningen er tilendebragt i een Time, tager godt 60 Min. og efterfølges af Spørgsmaal fra Børnene med Besvarelse paa Stedet af Lægen. Lærere har naturligvis fri Adgang til at overvære Timen.

Jeg skal kort give min Disposition til en saadan Forelæsning: De mandlige og kvindelige Kønsorganers Bygning og Funktion gennemgaaes, Befrugtning, Svangerskab og Fødsel omtales, intern Sekretion forklares for at give Forstaaelse af *Hormonerne* som Ophav til de sekundære Kønsfænomener og selve *Kønsdriften*. Onani, Homosexualitet, Prostitution, veneriske Sygdomme gennemgaaes og endelig omtales Forholdet mellem Kønsdriften og Følelselivet, Driften og Karakterudviklingen. Ved 7. Kl. og 4. Ml. gør jeg mest

Skoleidrætsstævnet.
Skolebørnenes årlige »Olympiade«.

1

3

4

2

Hos Skoletandlægen:

1. Røntgenfotografering.
2. Almindeligt Tandeftersyn.
3. Den ømme Tand er fjernet.
Det var ikke saa slemt.
4. Kursus i Tandbørstning.

ud af det første, i 8. Kl. og Realkl. taler jeg mere om det sidste, saa de, der følger med til disse to højere Klassetrin, dels ikke blot faar det samme serveret en Gang til, men tillige mere udførligt faar de vist de etiske og sociale Sider ved Sagen.

Om Betydningen kan jeg selvsagt ikke udtale mig. Børnene møder saa godt som alle op. De er opmærksomme og interesserede, »med« fra først til sidst, der er ingen Fnisen i Krogene. Der er som Regel mange Spørgsmaal bagefter, fornuftige, uindpakkede, direkte Spørgsmaal, som lærer én en Del om, hvad der lever i Børnenes Sind. Kun ganske enkelte Forældre har overværet Forelæsningen.

Vor Praxis er ikke ældre, end at vi er vaagne overfor mulige Ændringer baade hvad Form, Indhold, Længde og Tidspunkt angaar, men vi har faaet begyndt, og vi har Indtryk af, at det var rigtigt at tage fat, og at vi hjælper baade Hjemmene og Børnene ved at give Seksualoplysning i Skolen.

Epidemibekæmpelsen i Skolerne.

Nedenstaaende Retningslinier for Forhold overfor optrædende Tilfælde af smitsomme Sygdomme blandt Skolebørn er udarbejdet ved Forhandling med Esbjerg Epidemikommission, Skolelægen og Skoledirektøren og tiltraadt af Formanden for Esbjerg Lægeforening.

1. *Poliomyelitis ant. acut.* (Børnelammelse). (Børnelammelse.)

Er *et Tilfælde* af Børnelammelse forefaldet i en Skole, hjemsendes den Klasse Elever, blandt hvilke Sygdommen er optraadt; Klasseværelset *rengøres*. Klosetterne paa henholdsvis Dreng- eller Pigesiden vil blive *desinficeret*, og de hjemsendte Elever maa ikke modtages paa Skolen før efter 10 Dages Forløb. (De ovenfor nævnte Foranstaltninger skal iværksættes, hvad enten Tilfældet er verificeret eller er til Observation for Børnelammelse).

2. *Meningitis cerebro-spinal. epidemic.* (Smitsom Hjerne- og Rygmarvsbetændelse.)

Er *et Tilfælde* af smitsom Hjerne-Rygmarvsbetændelse forefaldet i en Skole, hjemsendes den Klasse, blandt hvilke Sygdommen er optraadt; Klasseværelset *rengøres*, og de hjemsendte Elever maa ikke modtages paa Skolen før efter 8 Dages Forløb. (De ovenfor nævnte Foranstaltninger skal iværksættes, hvad enten Tilfældet er verificeret eller er til Observation for smitsom Hjerne-Rygmarvsbetændelse.)

3. *Scarlatina og Difteri.*

Optræder der i en Klasse indenfor 5 Dage *mere end et Tilfælde* af henholdsvis Scarlatina og Difteri, hjemsendes den Klasse Elever, blandt hvilke Tilfældene er opstaaet; Klasseværelset *rengøres*, og Eleverne maa ikke modtages paa Skolen før efter 5 Dages Forløb.

4. *Tyfus og Paratyfus.*

Optræder der i en Klasse *et Tilfælde* af Tyfus eller Paratyfus, vil Skolen blive underrettet. Klosetterne paa henholdsvis Dreng- eller Pigesiden og i første Tilfælde tillige Pissoiret vil blive *desinficeret*.

Har en Klasse været lukket paa Grund af en af ovennævnte smitsomme Sygdommes Optræden, vil følgende blive iagttaget:

ad 1. + 2. + 3. Naar Børnene atter møder paa Skolen, *vil Skolelægen*

komme til Stede og efterse dem; Børn med acute Sygdomme i Næse og Svælg hjemsendes med Henviſning til deres Læge og maa først møde paa Skolen, naar de igen er raske.

Børn med scarlatinøs Afskalning fremstilles for Skolelægen.

Naar en Klasse bliver hjemsendt for en af de ovenfor omtalte Sygdomme, bør det tilraades Eleverne ikke at komme sammen med andre Børn i den Tid, Klassen er lukket paa Grund af Sygdommen.

Under Epidemier af Morbilli (Mæslinger), Rubeolæ (Røde Hunde), Varicellæ (Skoldkopper), Parotitis (Faaresyge), Tuis convulsiva (Kighoste) og Influenza vil der som Regel ikke være Grund til at træffe andre Forholdsregler end Isolation af den syge; dog bør det tilraades at lade Eleverne vaske Hænderne, før de spiser, og fordre af dem, at Nysen og Hosten kun bør ske, idet Næse og Mund dækkes med et Lommetørklæde.

Der indføres en »Sygeattest«, der *ikke* kræves udfyldt i alle Tilfælde af Forsømmelser paa Grund af Sygdom, men kun hvor Klasselæreren skønner det nødvendigt, f. Eks. hvor Sygdommens Varighed synes urimelig lang, det reelle Grundlag synes at mangle eller lignende. I saa Tilfælde udleveres Sygeattesten, eller den tilsendes Hjemmet til Paategning af Hjemmets Læge.

Skolesundhedsplejerskernes Virksomhed.

(Ved Skolesundhedsplejerske Warla Østbirk.)

1943—44.

I Skoleaaret 1943—44 er der som de foregaaende Aar foretaget Vejning og Maaling af alle Børn, ligesom der er foretaget den sædvanlige Kontrol med undervægtige Børn.

Der er foretaget ca. 3000 Tuberkulinprøver, idet alle negativt reagerende Børn bliver prøvet hvert Aar. Ligeledes er alle Lærere og Lærerinder blevet tuberkulinprøvet.

Alle Klasser er undersøgt for Utøj 3—4 Gange i Løbet af Aaret. Tidligere er de fleste Børn med Utøj blevet rensset paa Skolen, men da det Midde, der hidtil er blevet brugt, ikke mere kan skaffes, har Hjemmene i de fleste Tilfælde selv foretaget Rensningen. Kontrollen med disse Børn er derfor blevet betydelig udvidet; det har vist sig, at Utøjsprocenten ikke er steget efter denne Ordning.

I det forløbne Skoleaar har 199 Børn i længere eller kortere Tid daglig faaet $\frac{1}{2}$ Liter Mælk paa Skolen.

Besøg i Hjemmene	410
Ørebehandlinger	108
+ 1 daglig i 4 Mdr.	
Smaaskader og Saarbehandling	138
Behandling for Utøj	349

1944—45.

I Skoleaaret 1944—45 er der sket en Del Forandringer i Arbejdet. Undersøgelserne af Børnene er blevet betydelig udvidet, og der er nu ansat 2 Sundhedsplejersker ved Arbejdet.

Kontorarbejdet er blevet forøget, idet der nu sendes en Meddelelse og Indbydelse ud til Forældrene inden Lægeundersøgelsen. Ligeledes bliver der foretaget Urinundersøgelse paa alle Elever.

Saafernt der er noget i Vejen med en Elev, og Forældrene ikke er til Stede ved Undersøgelsen, bliver Hjemmet besøgt af en Skolesundhedsplejerske.

En Synsprøve i 4. Klasserne er paabegyndt, men er i Aar ikke helt gennemført.

Eftersyn for Utøj er som sædvanlig foretaget 3—4 Gange i Aarets Løb. Trods den vanskelige Tid er Tilfældene af Utøj ikke steget nævneværdigt, de ligger stadig paa ca. 3 %. Forældrene har hovedsageligt selv behandlet Børnene, medens Eftersynet er foretaget af Sundhedsplejerskerne.

Antallet af Tuberkulinprøver er steget en Del, idet nogle Klasser er kontrolleret flere Gange.

Elever med Cerumenpropper er af Ørespecialisten henvist til Behandling.

Hjemmebesøg	444
Tuberkulinprøver	4700
Smaaskader	ca. 350
Behandling af Hovedlus	94

Ribe Amts Tuberkulosestationers Undersøgelse af Skoleelever i Esbjerg kommunale Skoler.

(Ved Overlæge Dr. med. J. N. Lorenzen.)

1943—44.

Tuberkuloseundersøgelserne er i 1943/44 foregaaet efter de gamle Røntgenlinier: Umiddelbart efter Skolegangens Begyndelse røntgenundersøges Børnene, og der foretages en Tuberkulinprøve. Røntgenundersøgelserne gøres omfattende, idet de tillige skal give Oplysning om Forandringer af ikke-tuberkuløs Art, f. Eks. medfødte Hjertefejl, Lungelidelser og Skelet-anomalier. I Modsætning til, hvad der var Tilfældet for en Del Aar siden, er Børnene, der kommer i Skole nu, altovervejende tuberkulinnegative. Fin-des der positive blandt dem, kan der i det store og hele regnes med, at den Infektion, som den positive Reaktion er Udtryk for, er sket i eller omkring Hjemmet. En iværksat Efterforskning vil her som Regel forholdsvis let kunne paapege Smittekilden enten i Hjemmet eller dettes nærmere Omgivelser. Mange Gange vil man som Smittekilde møde gamle Kendinge, undertiden endog paa en noget overraskende Maade. Tuberkulosetilfældene i en By har det nemlig som Svampene paa en Mark. De virker mere eller mindre isoleret, men staar i Virkeligheden smittemæssigt set i en usynlig saa at sige underjordisk Forbindelse med hinanden. Viser de undersøgte Børn sig at være tuberkulinnegative, gentages Tuberkulinprøven igen i det følgende Aar og saaledes fremdeles hele Skoletiden igennem. Bliver de paa et eller andet Tidspunkt pludselig positive, kaldes de »Omslagere« (en paa Tuberkulosestationen i København opfundet, ikke videre smuk, men ganske rammende Betegnelse). At være »Omslager« betyder her, at Barnet i Tiden fra ca. 6 Uger før forrige til ca. 6 Uger før sidste Tuberkulinprøve paa en eller anden Maade er blevet smittet med Tuberkulose. En saadan Begivenhed er ikke uden en vis dramatisk Spænding. Det maa nu nemlig vise sig, om Barnet er i Besiddelse af en tilstrækkelig, fra Forældrene nedarvet, Modstandskraft og ved dens Hjælp kan slaa Smitten ned, saaledes at der kun resterer en vis Følsomhed overfor Tuberkulose (positiv Reaktion), eller om det bliver syg af Tuberkulose. Det vil herefter forstaas, at Tuberkulosekontrollen er nødt til at være særlig opmærksom paa saadanne Børn. Saa snart et Barn viser sig at være »Omslager«, henvises det af Skolelægen eller eventuelt den praktiserende Læge til Tuberkulosestationen, hvor der først og fremmest foretages en fornyet Røntgenundersøgelse og derefter det øvrige fornødne.

En ganske særlig Interesse vises de tuberkulinnegative Børn, der skal afslutte deres Skolegang og træde ud i Livet. Disse Børn naar nu nemlig en Periode af deres Liv, hvor de normalt i forøget Grad er truet af Tuberkulose. Dels kommer de ud i Forhold, hvor Smittefare og Smittemuligheden er betydelig større, dels er det Pubertetsalderen, der medfører Tuberkuloseformer af mere ondartet Karakter, end der optræder i Barnealderen. Alle Børn, der skal forlade Skolen, bliver derfor atter røntgenundersøgt, og alle de, der paa dette Tidspunkt endnu viser sig at være tuberkulinnegative, bliver — med Forældrenes Samtykke — vaccineret mod Tuberkulose. Meningen hermed er, at Børnene i den nu for dem kommende kritiske Tid skal forsynes med en Ekstradosis Modstandskraft mod den Tuberkulose, der lurar paa dem.

En rigtig udført Tuberkulosekontrol i Skolen omfatter imidlertid ikke alene Børnene, men ogsaa Lærerne og alt andet i Skolen ansat Personale. Det sker Gang paa Gang, at en tuberkuløs Lærer smitter Skolebørnene, selv om man som Regel ikke hører saa meget om det, som f. Eks. for nogen Tid siden i Anledning af en saadan Affære paa et sjællandsk Gymnasium. Skal alle Skolebørn undersøges, saa er det sikkert i endnu højere Grad nødvendigt, at ogsaa deres Lærere undersøges. Ved en Lærers Ansættelse fordres der rigtignok fra gammel Tid en Attest paa, at han ikke lider af smittefarlig Tuberkulose i Lunger eller Strubehoved, men denne Attest kræver ikke nogen Røntgenundersøgelse og er allerede af den Grund værdiløs, og iøvrigt vilde den, selv om en saadan Røntgenundersøgelse forelaa, allerede i Løbet af ganske kort Tid være forældet, da den jo ikke udelukker, at der meget hurtigt efter Udstedelsen kan komme en Tuberkulose. Skal Forholdene virkelig være forsvarlige, maa der foretages en Kontrolundersøgelse med Røntgen i hvert Fald en Gang aarlig. Det maa indrømmes, at det kan være noget ærgerligt for en maaske ældre Lærer eller Lærerinde, der ikke har haft noget at gøre med den Slags Undersøgelser før og iøvrigt har den faste Overbevisning »aldrig at have fejlet noget«, nu pludselig Gang paa Gang at blive bedt om at komme til disse Undersøgelser. Men Sagen er her jo desværre saadan, at Samfundet, efter hvad vi nu kender til Tuberkulosens Smitteveje, er nødt til at kræve dette Offer. Paa den anden Side vil Tuberkulosestationen sikkert anse det for en Pligt at gøre disse Undersøgelser saa hensynsfulde og individuelle, som de givne Rammer tillader det.

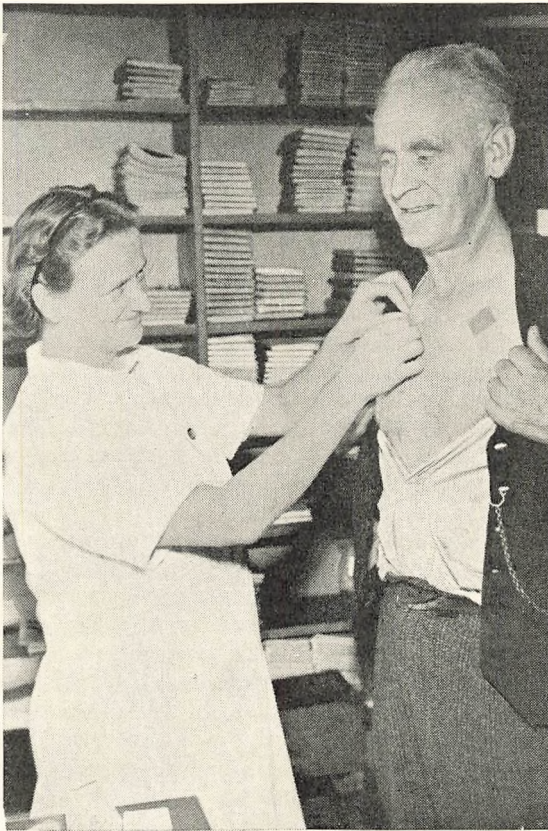
Efter at den nye Skolelægeordning i Esbjerg er traadt i Kraft, har der været Mulighed for at afgive en Del af Tuberkulosekontrollen til Skolelægen og hans 2 Skolesundhedsplejersker, saaledes at Tuberkulosestationen derved i højere Grad har faaet Lejlighed til at tage sig af Arbejdet i Kommuner med et mindre veludbygget Skolelægetilsyn. Samarbejdet mellem Skolelæge og Tuberkulosestation, der iøvrigt har været fortræffeligt, har i det forløbne Aar udformet sig saaledes, at Skolelægen har overtaget det meste af Tuberkulinprøverne, medens Stationen har udført Røntgenundersøgelserne og Vaccinationerne, idet det dog er Meningen, at ogsaa de sidstnævnte i det kommende Aar skal gaa over til Skolelægen.

Med Hensyn til Tuberkulosestationens Arbejde for Esbjerg Skolevæsen kan anføres følgende Tal: Ved de sædvanlige Rækkeundersøgelser mødte 1670 Elever til Røntgengennemlysning resp. Fotografering. Blandt disse fandtes 9 med Lungetuberkulose, væsentlig af den hos Børn sædvanlige Form med Infiltrering i Lungens centrale Partier. 3 af disse Børn havde ved nærmere Undersøgelse en aaben (smittefarlig), 3 en lukket (ikke bevist aaben) og 3 inaktive, formentlig ældre Tuberkuloser. Desuden fandtes 3 Børn med en Tuberkulose af Lungerodskirtlerne og 1 Barn med stærkt ud-

prægede Sæmmenvoksninger af Lungehinden, formentlig som Følge af Tuberkulose. Tillige fandtes der ogsaa 9 Børn med mere eller mindre svære Fortætninger i Lungen, som ved nærmere Undersøgelse viste sig ikke at være af tuberkuløs Art, men skyldtes almindelig Lungebetændelse.

Af Lærere mødte 148, af hvilke 4 havde gamle, inaktive tuberkuløse Forandringer i Lunge eller Lungehinde.

Af det øvrige Personale (Personalet paa Tandklinikken, Pedellerne, Ren-

Ogsaa Pedellen faar Plaster paa...

gøringsassistenterne m. fl.) mødte 96, af hvilke ligeledes 4 havde gamle, inaktive tuberkuløse Forandringer i Lunge eller Lungehinde.

Vaccineret mod Tuberkulose blev 323 Personer.

1944—45.

Ogsaa i det forløbne Aar har Skolelægeinstitutionen og Tuberkulosestationen i snævert Samarbejde efter de samme Retningslinier som Aaret før taget sig af Tuberkuloseundersøgelserne og dermed ogsaa Tuberkulosebekæmpelsen blandt Esbjergs Skoleungdom.

Arbejdet har været delt saaledes, at Skolelægen og hans Sundhedsplejersker har udført det forberedende Arbejde og i Forbindelse dermed de fleste Tuberkulinprøver, medens Tuberkulosestationen har foretaget alle Røntgen-

Samlet Antal i pct.	5	8,6	7,2	1,6	0,8	0,2
--------------------------	---	-----	-----	-----	-----	-----

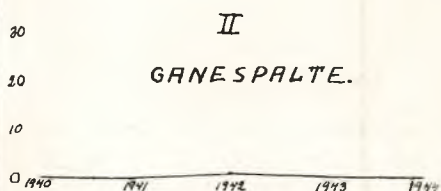
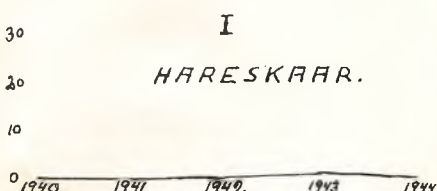
Undersøgte Elever: Ca. 500.

43 med Snøvl blev 34 henvist til Specialbehandling. Heraf fik 27 foretaget Adenotomi, og 7 blev behandlet med Næsedraaber. Af de 36 med Hæshed blev 12 henvist. Disse blev behandlet med Pensling, Inhalationer m. m.

53 Elever gaar eller har gaaet til Behandling i Taleklassen, heraf er 26 blevet færdigbehandlet. — En Stammer blev indsendt til Statens Institut for Talelidende i Aarhus.

Mundaflæsning og Hørekontrol.

Indkaldelserne til Mundaflæsning og Hørekontrol foregik paa Grundlag af en Audiometerprøve m. m. Da det imidlertid viste sig, at der var en Del Elever, som ikke havde saa stor Hørenedsættelse, saa egentlig Mundaflæsningskursus var nødvendigt, men hvor Pustning, Skylning m. m. skulde foretages med Mellemrum, indkaldtes disse Elever til stadig Kontrol, indtil Behandlingerne kunde ophøre. Samtidig blev der foretaget Høreprøver, og naar normalt Audiogram blev opnaaet, ophørte Kontrollen.

undersøgelser, dels de rutinemæssige, dels saadanne, der maatte ske uden for Tiden efter særlig Henviisning fra Skolelægen, f. Eks. i Tilfælde, hvor der var paavist et Omslag i Tuberkulinreaktionen eller iøvrigt for en frisk Tuberkulose mistænkelige Symptomer, samt de sædvanlige B. C. G.-Vaccinationer i Skoletidens sidste Aar.

Foruden Skoleungdommen er ogsaa, som tidligere Aar, Kommuneskolerne Lærere, Skoletandklinikken Personale, Pedellerne samt Rengøringspersonalet blevet undersøgt. Disse Undersøgelser — der er af særlig Vigtighed, da de skal sikre Børnene mod Smitte fra ved Skolen ansatte Personer, der er uvidende om, at de har Tuberkulose — forløb glat og uden Gnidninger af nogen Art.

Med Hensyn til Omfanget af det udførte Arbejde kan oplyses, at i alt 1850 Elever blev undersøgt paa Stationen, og at der blev foretaget 2534 Røntgenundersøgelser (Røntgenoptagelser, Gennemlysninger og Skærmbilledfotograferinger) af disse.

Endvidere blev 244 Lærere, Rengøringsassistenter etc. undersøgt. Af disse blev der foretaget 294 Røntgenoptagelser, Gennemlysninger og Skærmbilledfotograferinger.

Blandt Eleverne fandtes 16 med Lungetuberkulose. 13 af disse Børn havde ved nærmere Undersøgelse en aaben (smittefarlig), 2 en lukket (ikke bevist smittefarlig) og 1 en inaktiv, formentlig ældre Lungetuberkulose. Desuden paavistes hos 1 Barn en Tuberkulose af Lungerodskirtlerne. Endvidere fandtes der hos 3 Børn Fortætning i Lungen, der ved nærmere Undersøgelse viste sig ikke at være af tuberkuløs Art, men almindelig Lungebetændelse.

Blandt Lærerne og det øvrige Personale fandtes der hos 1 en gammel, inaktiv Lungetuberkulose og hos 2 lette, udhelede, tuberkuløse Forandringer. 288 blev vaccineret mod Tuberkulose.

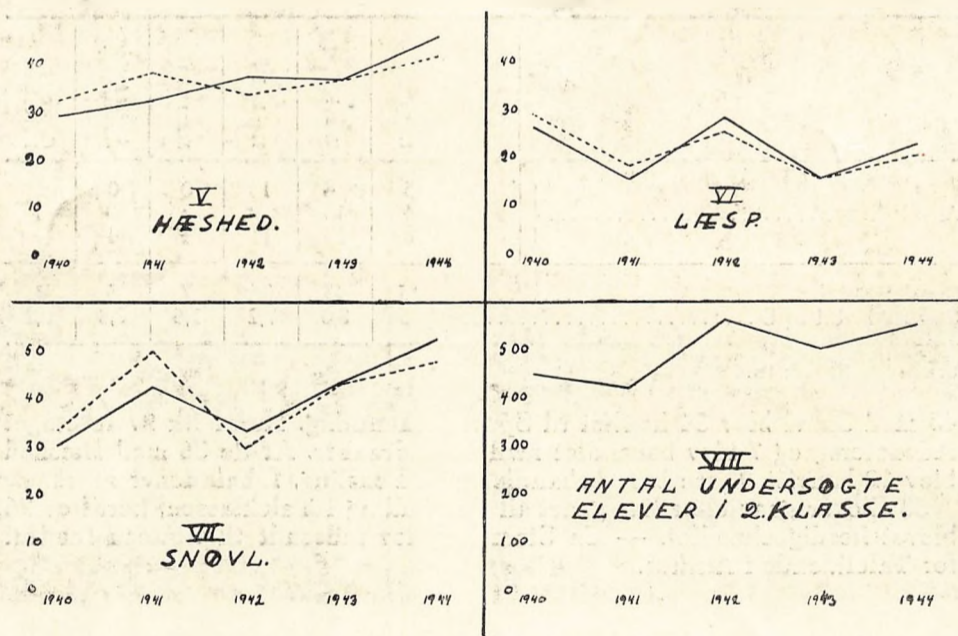
Sammenlignet med Tallene fra 1943—44 er der indtraadt en forholdsvis ret betydelig Stigning af de aabne Tuberkulosestilfælde blandt Skolebørnene. Denne Stigning forløber ret parallelt med Stigningen af Tuberkulosestilfældene i Esbjerg som Helhed og skyldes øjensynlig Krigsforholdene. I hvert enkelt Tilfælde blev der foretaget en Undersøgelse af Barnets Omgivelser samt af Skoleklassen. Det viste sig at være spredte Tilfælde, hvoraf enkelte beroede paa Kontakt i Hjemmene. I intet Tilfælde kunde Skolens Personale anses for at være Smittekilde, hvad der paa Grundlag af de foreliggende Personaleundersøgelser ogsaa paa Forhaand maatte betragtes som ret usandsynligt.

Taleundervisningen.

(Ved lægeaut. Talelærer, Kommunalærer O. Schultz).

1943—44.

58

— Angivelse af Antal Elever. .... Angivelse af Antal Elever i %. 1 Elev = 1 mm og 1% = 5 mm.

Alle Nyindkaldelser fandt Sted sidst paa Aaret. I alt gik 23 til Kontrol. Heraf var 13 indkaldt til Behandling og Hørekontrol og Resten til Mund-aflæsning. 5 af disse blev udskrevet kort Tid efter. Een Elev blev indberettet til Invalideforsikringsretten, da han havde saa stor en Hørenedsættelse, saa man maatte antage, at Eleven ikke med normalt Udbytte kunde følge den almindelige Undervisning. Eleven blev senere indkaldt til Tunghøreskolen i Nyborg.

Samtlige Elever med Talelidelser og Høredefekter staar efter Overenskomst med Overlæge (Specialist i Hals-, Øre- og Næsesygdomme) S. Fr. Nielsen under dennes Kontrol.

1944—45.

Behandlingen af de talelidende Børn i Skoleaaret 1944—45 blev fortsat efter de tidligere Retningslinier.

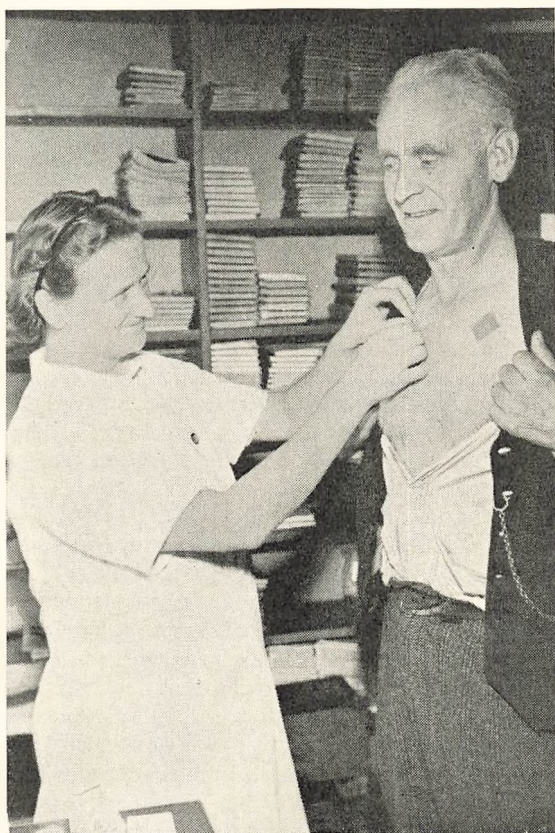
I Lighed med de tidligere Aar blev alle Eleverne i 2. Klasserne undersøgt tillige med Kontrolundersøgelser i de større Klasser. Foranstaaende Kurver viser en Oversigt over de sidste 5 Aars Undersøgelser af 2. Klasser, dog saaledes, at det samlede Antal for hver Lidelse er Summen af ringe, middel og svær Grad.

Som Ordinat er afsat Antallet (ogsaa opgivet i %) af Elever med den an-

prægede Sammenvoksninger af Lungehinden, formentlig som Følge af Tuberkulose. Tillige fandtes der ogsaa 9 Børn med mere eller mindre svære Fortætninger i Lungen, som ved nærmere Undersøgelse viste sig ikke at være af tuberkuløs Art, men skyldtes almindelig Lungebetændelse.

Af Lærere mødte 148, af hvilke 4 havde gamle, inaktive tuberkuløse Forandringer i Lunge eller Lungehinde.

Af det øvrige Personale (Personalet paa Tandklinikken, Pedellerne, Ren-

Ogsaa Pedellen faar Plaster paa...

gøringsassistenterne m. fl.) mødte 96, af hvilke ligeledes 4 havde gamle, inaktive tuberkuløse Forandringer i Lunge eller Lungehinde.

Vaccineret mod Tuberkulose blev 323 Personer.

1944—45.

Ogsaa i det forløbne Aar har Skolelægeinstitutionen og Tuberkulosestationen i snævert Samarbejde efter de samme Retningslinier som Aaret før taget sig af Tuberkuloseundersøgelserne og dermed ogsaa Tuberkulosebekæmpelsen blandt Esbjergs Skoleungdom.

Arbejdet har været delt saaledes, at Skolelægen og hans Sundhedsplejersker har udført det forberedende Arbejde og i Forbindelse dermed de fleste Tuberkulinprøver, medens Tuberkulosestationen har foretaget alle Røntgen-

undersøgelser, dels de rutinemæssige, dels saadanne, der maatte ske uden for Tiden efter særlig Henviſning fra Skolelægen, f. Eks. i Tilfælde, hvor der var paavist et Omslag i Tuberkulinreaktionen eller iøvrigt for en frisk Tuberkuloses mistænkelige Symptomer, samt de sædvanlige B. C. G.-Vaccinationer i Skoletidens sidste Aar.

Foruden Skoleungdommen er ogsaa, som tidligere Aar, Kommuneskoler-nes Lærere, Skoletandklinikken's Personale, Pedellerne samt Rengøringspersonalet blevet undersøgt. Disse Undersøgelser — der er af særlig Vigtighed, da de skal sikre Børnene mod Smitte fra ved Skolen ansatte Personer, der er uvidende om, at de har Tuberkulose — forløb glat og uden Gnidninger af nogen Art.

Med Hensyn til Omfanget af det udførte Arbejde kan oplyses, at i alt 1850 Elever blev undersøgt paa Stationen, og at der blev foretaget 2534 Røntgenundersøgelser (Røntgenoptagelser, Gennemlysninger og Skærmbil- ledfotoſograferinger) af disse.

Endvidere blev 244 Lærere, Rengøringsassistenter etc. undersøgt. Af disse blev der foretaget 294 Røntgenoptagelser, Gennemlysninger og Skærmbil- ledfotoſograferinger.

Blandt Eleverne fandtes 16 med Lungetuberkulose. 13 af disse Børn havde ved nærmere Undersøgelse en aaben (smittefarlig), 2 en lukket (ikke be- vist smittefarlig) og 1 en inaktiv, formentlig ældre Lungetuberkulose. Des- uden paavistes hos 1 Barn en Tuberkulose af Lungerodskirtlerne. Endvidere fandtes der hos 3 Børn Fortætning i Lungen, der ved nærmere Undersøgelse viste sig ikke at være af tuberkuløs Art, men almindelig Lungebetændelse.

Blandt Lærerne og det øvrige Personale fandtes der hos 1 en gammel, inaktiv Lungetuberkulose og hos 2 lette, udhelede, tuberkuløse Forandringer.

288 blev vaccineret mod Tuberkulose.

Sammenlignet med Tallene fra 1943—44 er der indtraadt en forholdsvis ret betydelig Stigning af de aabne Tuberkulosetilfælde blandt Skolebørnene. Denne Stigning forløber ret parallelt med Stigningen af Tuberkulosetilfæl- dene i Esbjerg som Helhed og skyldes øjensynlig Krigsforholdene. I hvert enkelt Tilfælde blev der foretaget en Undersøgelse af Barnets Omgivelser samt af Skoleklassen. Det viste sig at være spredte Tilfælde, hvoraf enkelte beroede paa Kontakt i Hjemmene. I intet Tilfælde kunde Skolens Personale anses for at være Smittekilde, hvad der paa Grundlag af de foreliggende Personaleundersøgelser ogsaa paa Forhaand maatte betragtes som ret usandsynligt.

Taleundervisningen.

(Ved lægeaut. Talelærer, Kommunelærer O. Schultz).

1943—44.

Behandlingen blev fortsat efter de tidligere Retningslinier. Der fandtes Hold for: Stammere, Læspere og Artikulationsforskydelse. Hertil kom Be- handlingen af de Elever, der ifølge Lidelsens Art og Karakter krævede Ene- behandling.

Efter Sommerferien blev 2. Klasserne undersøgt, og der blev foretaget Kontrol af de ældre Elever. Nedenstaaende Skema viser Undersøgelsesre- sultatet for 2. Klasserne.

1., 2. og 3. Grad svarer til Benævnelſen: ringe, middel og stærk Grad. Disse Karakterangivelſer for Lidelserne dannede Grundlaget for Indkaldel- serne, idet 3. Grad kom først, derefter 2. Grad o. s. v. I Modsætning til tid- ligere Aar blev der kun foretaget en grov Undersøgelse af læseretarderede, hvorefter yderligere Undersøgelſer blev foretaget af Skolepsykologen. Af de

	Grad	Læsp	Snøvl	Hæshed	Stammen	Artikulations- forskydelse	Opereret Hæreskaar
Antal Elever	1	3	6	16	0	0	1
	2	4	14	9	3	0	
	3	8	23	11	4	4	
Samlet Antal		15	43	36	7	4	1
Samlet Antal i pCt.		3	8,6	7,2	1,6	0,8	0,2

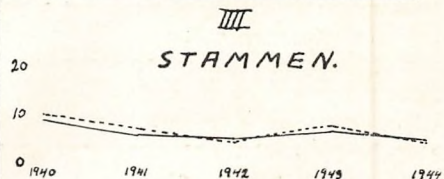
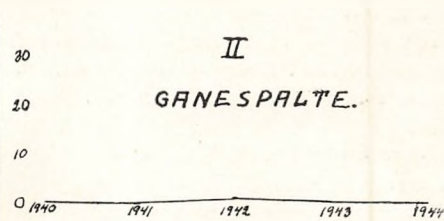
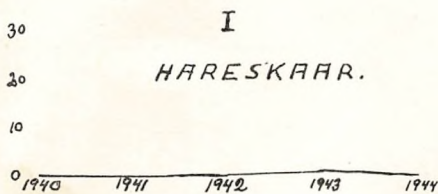
Undersøgte Elever: Ca. 500.

43 med Snøvl blev 34 henvist til Specialbehandling. Heraf fik 27 foretaget Adenotomi, og 7 blev behandlet med Næsedraaber. Af de 36 med Hæshed blev 12 henvist. Disse blev behandlet med Pensling, Inhalationer m. m.

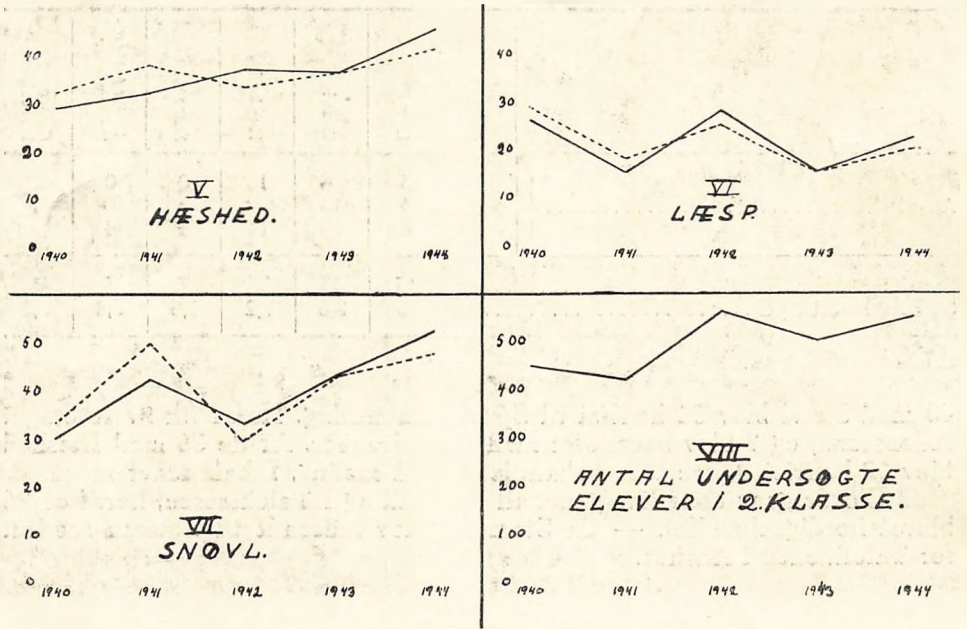
53 Elever gaar eller har gaaet til Behandling i Taleklassen, heraf er 26 blevet færdigbehandlet. — En Stammer blev indsendt til Statens Institut for Talelidende i Aarhus.

Mundaflæsning og Hørekontrol.

Indkaldelserne til Mundaflæsning og Hørekontrol foregik paa Grundlag af en Audiometerprøve m. m. Da det imidlertid viste sig, at der var en Del Elever, som ikke havde saa stor Hørenedsættelse, saa egentlig Mundaflæsningskursus var nødvendigt, men hvor Pustning, Skylning m. m. skulde foretages med Mellemrum, indkaldtes disse Elever til stadig Kontrol, indtil Behandlingerne kunde ophøre. Samtidig blev der foretaget Høreprøver, og naar normalt Audiogram blev opnaaet, ophørte Kontrollen.

————— Angivelse af Antal Elever. .... Angivelse af Antal Elever i %. 1 Elev = 1 mm og 1% = 5 mm.

————— Angivelse af Antal Elever. .... Angivelse af Antal Elever i %. 1 Elev = 1 mm og 1 % = 5 mm.

Alle Nyindkaldelser fandt Sted sidst paa Aaret. I alt gik 23 til Kontrol. Heraf var 13 indkaldt til Behandling og Hørekontrol og Resten til Mund-aflæsning. 5 af disse blev udskrevet kort Tid efter. Een Elev blev indberettet til Invalidforsikringsretten, da han havde saa stor en Hørenedsættelse, saa man maatte antage, at Eleven ikke med normalt Udbytte kunde følge den almindelige Undervisning. Eleven blev senere indkaldt til Tunghøre-skolen i Nyborg.

Samtlige Elever med Talelidelser og Høredefekter staar efter Overenskomst med Overlæge (Specialist i Hals-, Øre- og Næsesygdomme) S. Fr. Nielsen under dennes Kontrol.

1944—45.

Behandlingen af de talelidende Børn i Skoleaaret 1944—45 blev fortsat efter de tidligere Retningslinier.

I Lighed med de tidligere Aar blev alle Eleverne i 2. Klasserne undersøgt tillige med Kontrolundersøgelser i de større Klasser. Foranstaaende Kurver viser en Oversigt over de sidste 5 Aars Undersøgelser af 2. Klasser, dog saaledes, at det samlede Antal for hver Lidelse er Summen af ringe, middel og svær Grad.

Som Ordinat er afsat Antallet (ogsaa opgivet i %) af Elever med den angivne Lidelse, og Abscissen er Aarstallet som vist i Koordinatsystemet.

I Kurverne I og II falder de to Kurveangivelser sammen. I Kurverne I, II, III og IV optræder ikke store Forandringer fra Aar til Aar. Derimod viser V og VII en Stigning i de sidste 2 Aar. For Hæshed er der mange Ting, der tyder paa, at en Del af den saakaldte Børnehæshed kan opstaa i nervøse Perioder, hvorfor Stigningen antagelig maa tilskrives de bestaaende Forholds Indvirkning paa Børnene. Stigningen for Snøvl skyldes den Omstændighed, at Forældrene paa Grund af de usikre Forhold ikke ønsker at faa deres Børn indlagt til Operation, saafremt denne kan udskydes.

42 Elever blev henvist til Lægebehandling for Snøvl. Af disse fik 21 foretaget Adenotomi (Polypoperation), og 17 blev behandlet med Næsepensling, Næsedraaber, Saltvandsbehandlinger m. m. I 4 Tilfælde ønskede Forældrene ikke deres Børn sendt til Lægebehandling. 26 Elever blev henvist til Lægebehandling for Hæshed. 19 blev behandlet med Inhalationer, Halspensling m. m. I 4 Tilfælde var Aarsagen udelukkende af funktionel Karakter, og 3 Elever fulgte ikke Henvisningen. — For at opnaa Kontakt med Forældrene er der blevet aflagt 64 Besøg i Hjemmene. — Foruden den omtalte Undersøgelse blev der i alle 2. Klasserne foretaget en Forprøve for læsesvage Børn, hvorved Opmærksomheden blev henledt paa 21 Børn.

Af talelidende Børn blev 24 færdigbehandlet, og 25 Elever fortsætter ind i det nye Skoleaar.

Mundaflæsning, Høre- og Ørekontrol.

Som Grundlag for Indkaldelser af Elever hertil lægges en Høreundersøgelse, hvor Hovedfaktorerne er Resultatet af en Audiometerprøve og en Talestemmeprøve. Dernæst spiller Lidelsens Art en væsentlig Rolle, idet Eleverne ikke behøver at have en saa stor Hørenedsættelse, saa man maa antage, at Eleven ikke kan følge normal Undervisning, for at blive udtaget. Saafremt Ørelægen derimod skønner, at Hørelsen muligvis kan blive meget ringere, foretages der i saadanne Tilfælde en Indkaldelse for at kunne foretage forebyggende Behandling. Det vil sige, at man her i Esbjerg til Grund for en Indkaldelse baade lægger en lægelig og en pædagogisk Afgørelse. — Opførelsen over Høreprøverne bliver behandlet i det følgende.

I alt gik 20 Elever til Kontrol, heraf blev 8 udskrevet med næsten normal Hørelse. Hertil kommer Behandlingen af en døv Pige fra Sædding og 2 hørenedsatte Elever fra Nordby Skolevæsen, som paa Grund af Forholdene har faaet Lov til at søge Esbjerg Skolevæsen for at faa Hjælp for deres Lidelse.

Ørebehandlingerne fandt tidligere Sted ved Henvisning til Øreklubben i Jernbanegade, men i Begyndelsen af Skoleaaret blev der i Taleklassen indrettet et Behandlingshjørne, hvor der kunde gives Behandling med Politzer og Tuba-Katheter, og hvor der tillige kunde foretages Næse- og Halspenslinger m. m. Derimod blev ethvert operativt Indgreb stadig henvist til Behandling paa Klinik. Af Hensyn til Behandlinger og Operationer er der i Aarets Løb blevet aflagt 31 Besøg i Hjemmene.

Ved at faa indrettet vort eget Behandlingssted har det været muligt at føre en endnu bedre Kontrol med Eleverne end tidligere. Saaledes kan man nu, saa snart Lægebehandlingerne, der altid foregaar periodisk, ophører, straks foretage en Hørekontrolprøve for herved at se, om Behandlingen har givet det ønskede Resultat. Til dette Kontrolarbejde anvendes de tidligere omtalte nye Apparater. Disse Nyanskaffelser har medført, at Esbjerg Skolevæsen raader over den mest moderne Afdeling paa dette Omraade blandt Landets Skoler.

Høre- og Øreundersøgelser.

(Ved Skoleørelæge, Overlæge S. Fr. Nielsen og lægeaut. Talepædagog O. Schultz).

1943—44.

Fra og med Skoleaaret 1943—44 er Ørekontrollen blevet ført ind i det faste Spor, som agtes fulgt i Fremtiden.

Høreprøverne blev paabegyndt d. 16.—10.—43 og afsluttet d. 4.—3.—44. Undersøgelserne foregik paa Anneksskolen hver Lørdag fra Kl. 13—18, dog

Skolens Navn	Antal Ører med et Tab paa				
	5-10 db.	11-20 db.	21-30 db.	31-40 db.	> 41 db.
Danmarksgades Skole.....	38	14	4	0	0
Rørkjær Skole.....	99	57	14	2	1
Stormgades Skole.....	70	38	10	2	1
Vestre Skole.....	142	71	9	6	1
Østre Skole.....	108	48	14	2	1
Samlet Antal.....	457	228	51	12	4
Samlet Antal i pCt.....	19,9	9,9	2,2	0,5	0,2
Samlet Antal undersøgte Ører.....	2300				

saaledes at Undersøgelserne for de forskellige Skoler altid faldt uden for Skoletiden. Gennemgangen omfattede 2., 5. og I.X.M. Klasserne og tillige Kontrol af de Elever, som tidligere Aar havde haft en væsentlig Hørenedsættelse og Øredefekt.

Omstaaende Skema viser en Oversigt over det Antal Ører, der havde det foroven angivne Decibeltab (Høretab).

340 Ører blev henvist til Behandling hos Skoleørelægen. I 51 Tilfælde fandtes Cerumen. I de Tilfælde, hvor der ikke samtidig fandtes andre Defekter, blev Skyllningen foretaget af Skolesundhedsplejersken paa dennes Kontor paa Anneksskolen.

Hos de 340 Elever, som henvistes til Konsultation hos Skoleørelægen, fandtes følgende Lidelser:

Adenoide Vegetationer i 39 Tilfælde.

Forstørrede eller kronisk betændte Halsmandler i 11 Tilfælde.

Kronisk Mellemørekatarrh i 91 Tilfælde.

Acut Mellemørekatarrh i 22 Tilfælde.

Mellemøreforandringer p. Gr. af tidligere overstaaet acut Ørebetændelse i 26 Tilfælde.

Frisk acut Mellemørebetændelse i 1 Tilfælde.

Kronisk Mellemøresuppuration i 3 Tilfælde.

Kronisk Bihulebetændelse i 1 Tilfælde.

Hørenervesvækkelse i 2 Tilfælde.

Acut Næsekatarrh i 2 Tilfælde.

Kronisk Næsekatarrh i 3 Tilfælde.

En stor Del af de til Skoleørelægen henviste Elever havde i tidligere Perioder været under Ørelægebehandling paa forskellige Maader:

Hos 45 var der foretaget Adenotonsillotomia (Opr. af Mandl. og Polyp.).

Hos 23 Adenotomi (Opr. af Næsesevælgpolypper).

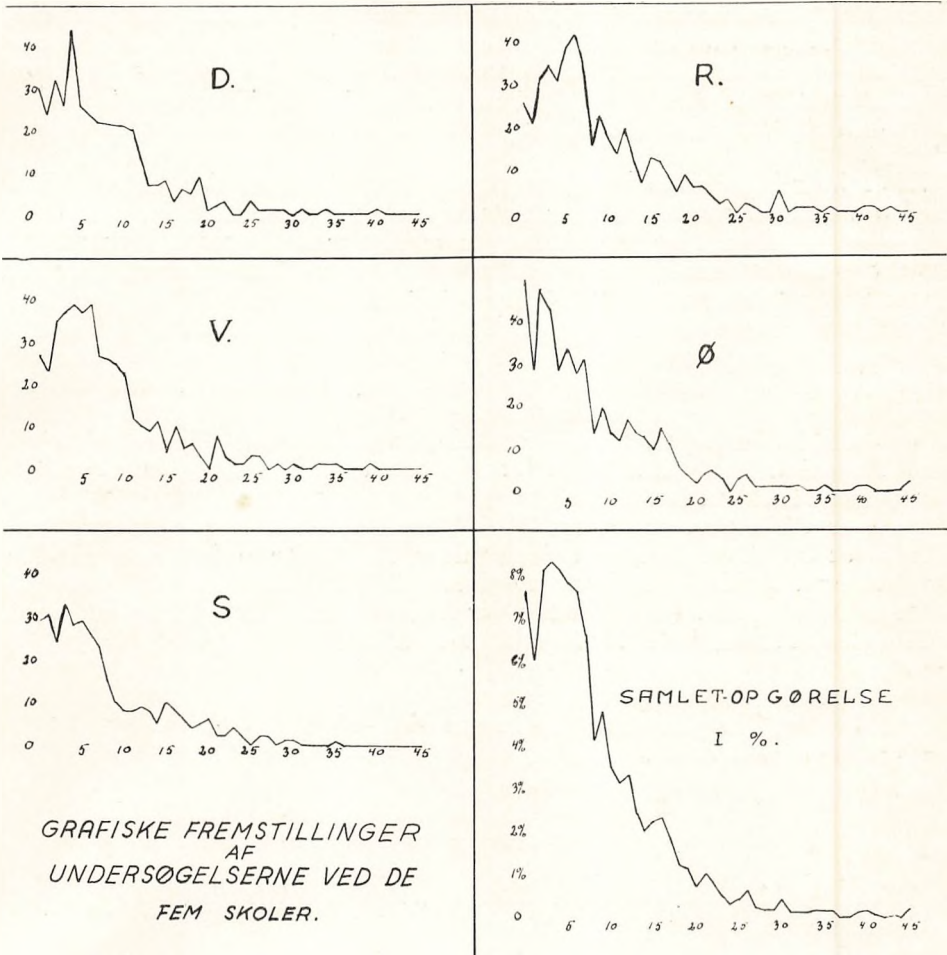
Hos 4 var der foretaget Trepanation af Øretindingebenet.

Hos 1 dobbeltsidig Trepanation af Øretindingebenet.

Hos 1 radikal Operation af Mellemøre og Øretindingeben.

1944—45.

Høreprøver for Skoleaaret 1944—45 blev paabegyndt den 28/10 1944 og afsluttet den 10/3 1945. Undersøgelserne fandt Sted hver Lørdag Eftermiddag fra Kl. 13 til Kl. 18 paa Anneksskolen, dog saaledes at Undersøgelser-

GRAFISKE FREMSTILLINGER
AF
UNDERSØGELSERNE VED DE
FEM SKOLER.

ne for de forskellige Skoler altid faldt uden for Skoletiden. Da Mellemskolen paa Stormgades Skole til Stadighed havde Undervisning om Eftermiddagen, maatte man for at undgaa Beskæring af Skoletiden henlægge disse Undersøgelser til en Søndag Formiddag, hvorfor Undersøgelsen i dette Tilfælde var frivillig. Der var imidlertid kun fire Elever, som udeblev.

Undersøgelserne omfattede alle 2., 5., I.XM. Klasserne, og tillige blev der ført Kontrol med de Elever, som de tidligere Aar havde haft en betydelig Hørenedsættelse. Efterfølgende grafiske Fremstillinger viser en Oversigt over Undersøgelserne ved hver af de fem Skoler (D., R., S., V. og Ø.) tilligemed en samlet Fremstilling, der viser Hørelsen opgivet i % for samtlige Skoler.

Som Abscisse er afsat Hørenedsættelsen opgivet i Decibel, idet 1 Decibel = 2 mm. Som Ordinat er afsat det Antal Ører, som havde den opgivne Hørenedsættelse, idet Enheden her er et Øre = 1 mm.

Fælles for alle Kurverne gælder det, at der finder et stærkt Fald Sted, jo højere Decibeltabet (Hørenedsættelsen) er. Det største Antal findes fra ca. 0 til ca. 10 Decibel. Et Høretab paa indtil 10 Decibel har hverken lægelig eller pædagogisk Interesse, idet en Variation paa ca. 10 Decibel kan

finde Sted paa et normalt Øre. En Hørenedsættelse paa over ca. 10 Decibel betyder næsten altid en Defekt, men først ved Hørenedsættelser paa omkring 35—40 Decibel faar Hørenedsættelsen direkte pædagogisk Interesse. Er Nedsættelsen dobbeltsidig, kan en saadan Elev til Tider paa Grund af Hørenedsættelsens Variation have ondt ved at følge den normale Undervisning.

Efter hver Høreprøve beregnes Hørenedsættelsen for den enkelte Elev med det samme. Alle de Elever, som havde en Hørenedsættelse fra ca. 10 Decibel og opefter, blev taget ud og undersøgt med Otoscopi. Hvis en evt. Defekt skulde behandles med Pustning (Politzer og Tubakateter), blev den første Behandling givet med det samme, og Eleven mødte derefter ved den ugentlige Ørelægekonsultation hver Torsdag paa Anneksskolen, til Behandlingerne igen kunde ophøre. Fandtes der derimod mere alvorlige Abnormiteter (Adenoide Vegetationer, Tonsiller m. m.), henvistes Eleverne til Behandling paa Klinikken i Jernbanegade 22. Saafremt det maatte skønnes, at den eneste Aarsag til Hørenedsættelsen var Cerumen (Ørevoks), henvistes Eleven til Skolesundhedsplejersken paa Anneksskolen, hvor Øreskylningen saa fandt Sted.

I alt er der blevet undersøgt 2466 Ører i denne Undersøgellesperiode. Heraf var 366 Ører Kontrolundersøgelser. Af det samlede Antal fandtes 87 Ører med Cerumen, og der blev givet 575 Behandlinger med Politzer og 29 med Tubakateter. I 66 Tilfælde var en Henviisning til Klinik paakrævet.

Hos disse Henviisninger fandtes følgende Lidelser:

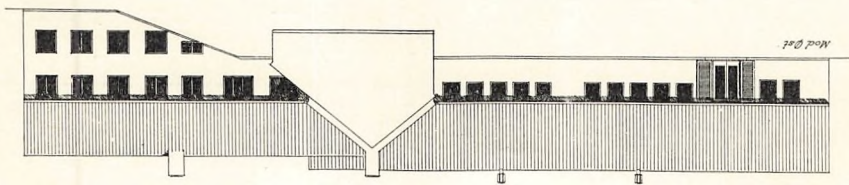
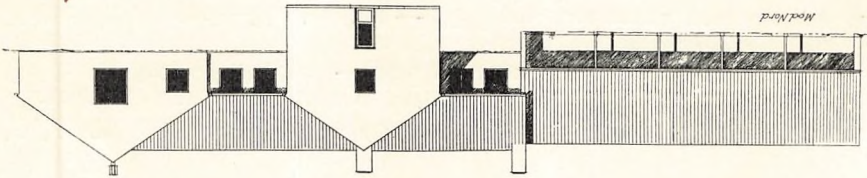
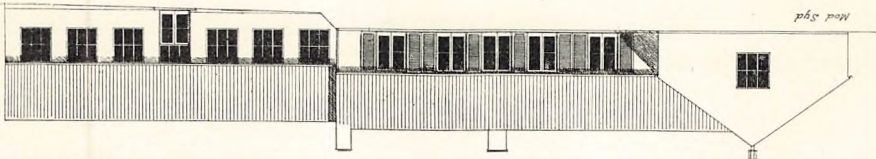
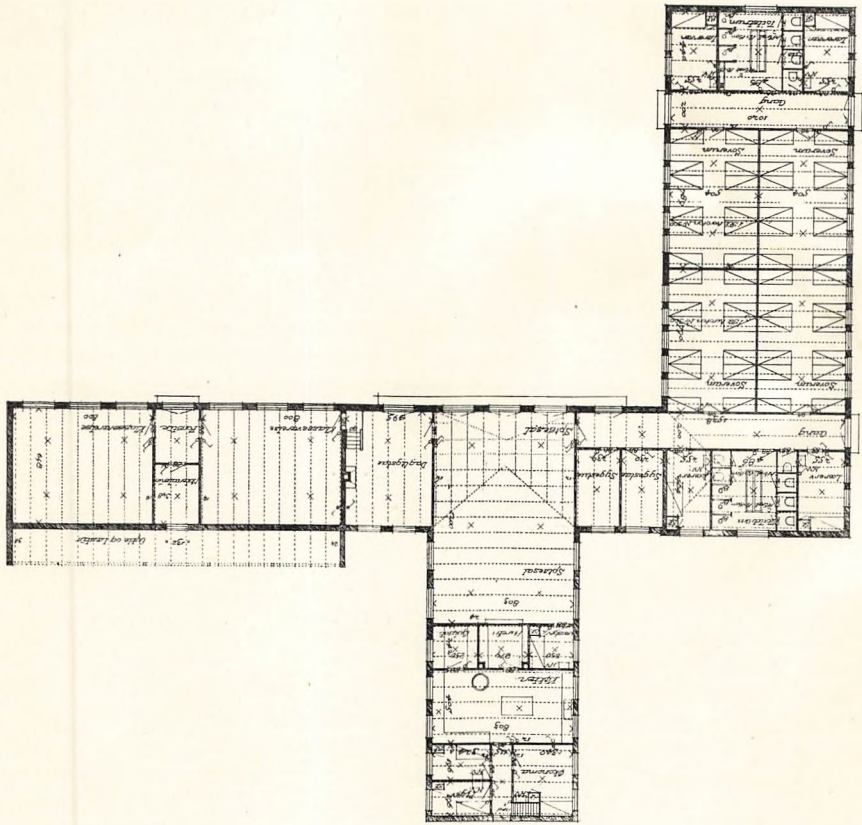
Adenoide Vegetationer (Næsesevælgpolypper)	45	Tilf.
Hypertrofiske Tonsiller (Halsmandler)	37	»
Mellemørekatarrh	44	»
Acut Mellemørebetændelse	2	»
Kronisk Mellemørebetændelse	3	»
Sammenvoksninger i Mellemøret efter overstaaede (evt. opererede) Ørebetændelser	5	»
Trommehindeperforationer efter overstaaet Ørebetænd. ..	2	»
Indre Ørelidelser	1	»
Katarrh i Næsesevælgpolypper	2	»
Forstørret Næsebrusk	2	»
Betændelse i Næsesevælgpolypper	1	»

Esbjerg Kommunes Feriehjem. — Feriekolonier.

Paa Grund af de ekstraordinære Forhold, der indtraadte ved Krigens Udbud i September 1939, og vort Lands Stilling efter Besættelsen den 9. April 1940, har Feriehjemmet i Sønderho ogsaa været lukket i Somrene 1944 og 45.

Da mange Hjem i disse Aar har kæmpet haardt for at faa det til at slaa til, henvendte Skoleudvalget sig atter til Landbohjemmene i Ribe Amt og opfordrede dem til at tage et Feriebarn i Juli Maaned. Kommunen bekostede Børnenes Rejse til og fra Landbohjemmene og forsynede Børnene fra de Hjem, hvor det fandtes paakrævet, med de nødvendige Klæder, Fodtøj m. v. — Skolevæsenet havde den Glæde to Somre i Træk at faa bragt svagelige Børn fra i alt 82 ubemidlede Hjem i gæstfrie Feriehjem.

Desuden har der i Sommeren 1945 været udsendt Børn til Feriekolonier i »Frederikshaab« (Randbøldal), Stensbæk, V. Vedsted og Juelsminde.

»Frederikshaab«:

Fra 16. Juni—16. Juli: 31 Børn fra Heldags-Fritidshjemmet.
Leder: Frk. Karen Breiner Henriksen.

Stensbæk Statsungdomslejr (v. Ribe):

Fra 22. Juni—13. Juli — 50 Børn.
Ledere: Lærer V. Christensen og Frue, Lærer Hagb. Madsen og Vikarerne Frk. Ninna Olsen og Orla R. Andersson.

V. Vedsted:

1. Hold: 25. Juni—14. Juli — 60 Børn. Ledere: Lærer P. Marcussen og Frue, Lærer Hillerup Jørgensen og Frue.
2. Hold: 17. Juli—7. August — 60 Børn. Ledere: Lærer Arne Schmidt og Frue, Lærerinde Frk. Ellen Nielsen og Lærer K. Bjorholm Jensen.
3. Hold: 10. August—31. August — 60 Børn. Ledere: Lærer Gabriel Pedersen og Frue, Lærer Carl Dirks og Frk. Oda Sørensen.

Juelsminde (D. U. I.'s Sommerlejr).

Fra 21. Juli—10. August: 51 Børn udsendt af Sct. Georgsgildet.
Leder: Skolesundhedsplejerske Frk. Warla Østbirk.

Rejserne til og fra Kolonierne forløb planmæssigt. Forplejningsforholdene var gode, Sundhedstilstanden upaaklagelig, og der forelaa ikke Indberetning om Uheld af nogen Art.

Feriekolonien ved Drejens Strand (Kolding Fjord):

Skoleudvalget har med Byraadets Samtykke yderligere købt et Areal paa 6¹/₄ Td. Land til Brug for Opførelsen af et Anneks-Feriehjem til Feriekolonien i Sønderho. Det projekterede Skitseforslag er, som Tegningen viser, baseret paa at kunne rumme 96 Børn pr. Hold. Det omfatter: Skolefløj, Økonomifløj og Sovfløj (2 Klasseværelser, 2 Spisestuer, Spisesal, Samlings-sal, Dagligstue m. v.). Opførelsen af Feriehjemmet vil blive paabegyndt, saa snart Handelsministeriets Tilladelse foreligger.

IV. Børnebibliotekerne.

(Ved Overbibliotekar Ingrid Vig Jensen).

Esbjerg Børnebiblioteker, der siden 1. April 1937 er en selvstændig Institution, er oprettet af Esbjerg Kommune og Centralbiblioteket for Sydvestjylland, Esbjerg. Den er en Sammenslutning af Kommuneskolernes Børnebogsamlinger og Læsestuer, der fremtidig kaldes Skolebiblioteker, og Centralbibliotekets Børnebiblioteksafdeling, der herefter benævnes Børnebiblioteket.

Bestyrelsen for Esbjerg Børnebiblioteker bestaar f. T. af følgende:

Valgt af Centralbiblioteket for Sydvestjylland, Esbjerg:

- *Landsretssagfører A. C. Krebs, M. B., Formand.
- Postmester J. N. Jørgensen, M. B.
- Kommunelærer S. Friborg, M. B.
- Kommunelærer F. Astrup.
- *Dommerfuldmægtig Th. Holm, M. B., Næstformand.

(* = Forretningsudvalget).

Selvskrevet Medlem:

*Skolelederen (Olaf Petersen).

Valgt af Esbjerg Byraad efter Indstilling af Esbjerg Skolekommission:

Fru Ingrid Sæderup, M. B.

Den biblioteksmæssige Overledelse forestaaes af Overbibliotekeren ved Centralbiblioteket, Frk. Ingrid Vig Jensen.

Personalet ved Børnebiblioteket pr. 1. April 1945:

Børnebibliotekar: Anine Rosendahl.

Assisterende Bibliotekar: Ellen Buttenschøn.

Bogopsætter: Elly Jacobsen.

Driften af Skolebibliotekerne varetages f. T. af følgende Lærere som Skolebibliotekarer:

ved D. Skole: Just Villumsen (Udlaanet og Læsestuen);

» R. » : J. Hedegaard Christensen (Udlaanet) og S. N. Friborg (Læsestuen);

» S. » : Johannes Pedersen (Udlaanet) og Laurits Nielsen (Læsestuen);

» V. » : Gabriel Pedersen;

» Ø. » : Hans Toft.

Skolemæssigt staaer Skolebibliotekerne under Tilsyn af Skolelederne og Skolekommissionen.

Driften af Børnebiblioteket varetages af biblioteksuddannet Børnebibliotekar Anine Rosendahl.

Esbjerg Børnebiblioteker, der udgør en administrativ Enhed, omfatter:

1. Hovedbiblioteket (Børnebiblioteket) i Centralbibliotekets Bygning.

2. Skolebibliotekerne (for Tiden: Danmarksgades Skole,
Rørkjær Skole,
Stormgades Skole,
Vestre Skole,
Østre Skole,
Anneksskolen).

Ved den enkelte Skole danner Overlæreren, en af Lærerraadet valgt Lærer og Skolebibliotekarerne et Udvalg til Varetagelse af Skolebibliotekets Interesser bl. a. ved Afgivelse af Forslag angaaende Bogkøb.

De ved Skolerne nedsatte Udvalg bestaar — foruden af Skolebibliotekarerne — af følgende:

Ved Danmarksgades Skole: Overlærer F. Klintø.

Lærer F. Tornsberg.

Ved Rørkjær Skole:

Overlærer John Jensen.

Lærerinde Ulla Vorm.

Ved Stormgades Skole:

Overlærer S. Laursen.

Lærer F. Astrup.

Ved Vestre Skole:

Overlærer N. Chr. Sæderup.

Lærerinde E. S. Nielsen.

Ved Østre Skole:

Overlærer Margrethe Hald.

Lærerinde M. Langvad.

1943—44.

Esbjerg Børnebiblioteker udviser i Aar en Nedgang i saavel Udlaans- som Læsesalsvirksomhed for baade Skolernes og Børnebibliotekets Vedkommende. Der er ingen Tvivl om, at de vanskelige Skoleforhold maa tilskrives Skylden herfor. De snævre Lokaleforhold og den skiftende Skoletid har gjort det vanskeligt for Skolebibliotekarere og Elever at gennemføre normalt Biblioteksarbejde. Naar det alligevel har kunnet lade sig gøre i den Udstrækning, det har været Tilfældet, er der Grund til at takke Skoleledelse og Skolebibliotekarere, fordi de trods Vanskeligheder og Besvær har udnyttet de Muligheder, Situationen bød, til Gennemførelse af Arbejdet.

Saavel af Pladshensyn som ogsaa for at skabe bedre Læsesalsvilkaar i Børnebiblioteket er den i 1942—43 paabegyndte Adskillelse af Udlaans- og Læsesalstid bibeholdt. De færre Udlaans- og Læsesalsdage, dette har medført, har ganske naturligt bevirket en Nedgang i Antal af Udlaan og Læsesalsbesøgende, en Nedgang, der dog ganske givet har bragt andre Fordele med sig, idet der, naar begge Funktioner skal foregaa i eet Lokale, paa denne Maade kan ydes Børnene bedre Service fra Personalets Side. For at give de Børn, der gaar i Skole om Eftermiddagen, Lejlighed til Bogbytning, har der været aabent for Udlaan hver Fredag Formiddag Kl. 10—12.

Børnebibliotekar Anine Rosendahl deltog i April og Maj Maaneder i et af Statens Bibliotekstilsyn afholdt Kursus for Børnebibliotekarere. Kurset afholdtes ved Frederiksberg Kommunes Børnebiblioteker.

For Skoleudvalgene og Skolebibliotekarerne har der været afholdt 2 Bogudvalgsmøder.

Ungdomsskolens 2 Drengeskoler og 3 Pige-skoler har faaet henholdsvis 4 Timers og 2 Timers Undervisning i Biblioteksorientering.

1944—45.

De overordentlig store Vanskeligheder, hvorunder Esbjerg kommunale Skolevæsen i det forløbne Aar har maattet arbejde, har ganske naturligt ogsaa sat sit Præg paa Esbjerg Børnebibliotekers Virksomhed, der forhaabentlig her har sat Bundrekord med Hensyn til Læsesalsbesøg og Udlaans-tal. Læsesalene paa Vestre, Rørkjær og Stormgades Skoler har helt maattet indstille Virksomheden. Østre Skoles Udlaansafdeling maatte fuldstændig rømmes, og Bøgerne med faa Timers Varsel anbringes paa Centralbibliotekets Loft, hvor i Forvejen Læsesalsbøgerne fra Rørkjær Skole i lang Tid har været deponeret. Vestre Skole har væsentlig maattet betjene sig ved Klasseudlaan, og Stormgades Udlaansafdeling har ikke i fuld Udstrækning kunnet udnytte sin Kapacitet, idet Skolens Mellem-skoleklasser har haft Lokale paa Statsskolen. Af denne Grund har der forsøgsvis i Vinter været etableret Udlaan udenfor Skoletiden paa Stormgades Skole. Hovedbiblioteket paa Centralbiblioteket har fungeret normalt.

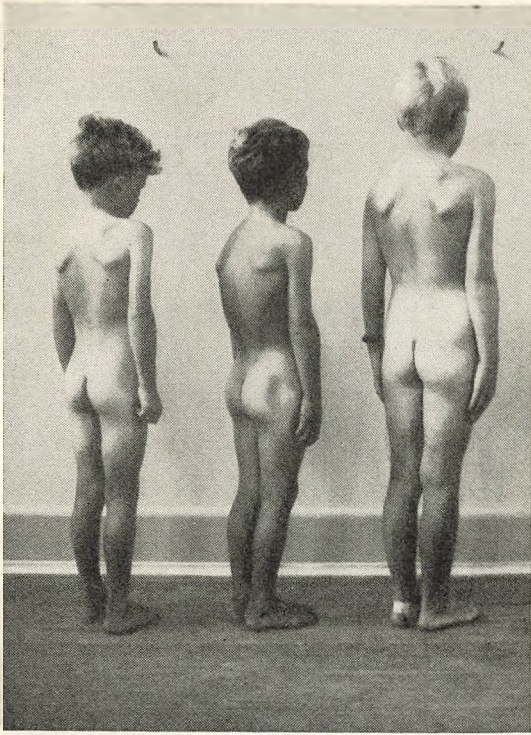
Esbjerg Børnebiblioteker bringer herved Skoleledere og Bibliotekarere en hjertelig Tak for det Arbejde, de trods Vanskeligheder har udført til Gennemførelse af Børnebiblioteksarbejdet i Esbjerg i disse Aar.

Stormgades, Rørkjærs og Danmarksgades Skoler har gennem forøget Tilskud fra Esbjerg Kommune faaet fornyet en væsentlig Del af Læsesalenes Haandbøger, en betydelig Tilvækst, for hvilken Esbjerg Børnebiblioteker bringer den bevillende Myndighed sin bedste Tak.

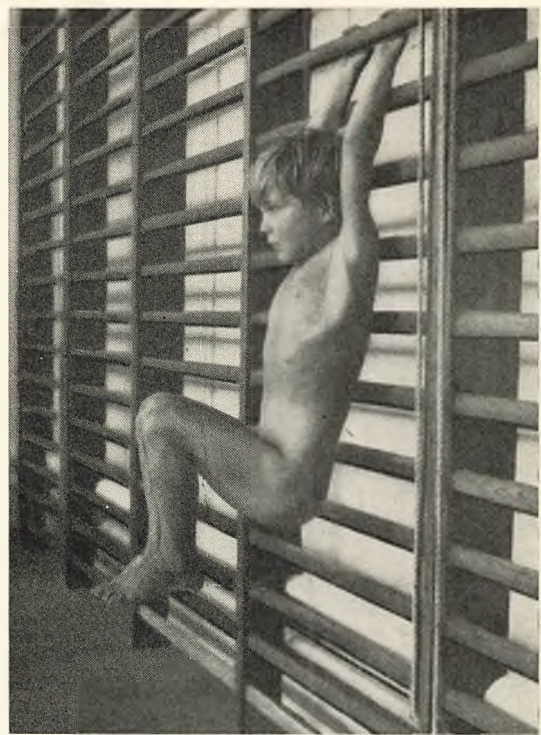
Skolebibliotekarerne Johs. Pedersen og Just Villumsen har deltaget i et i København afholdt 14 Dages Kursus for Skolebibliotekarere.

Børnebibliotekar Anine Rosendahl har fra 1. September haft Orlov paa

(Fortsættes Side 68).

1

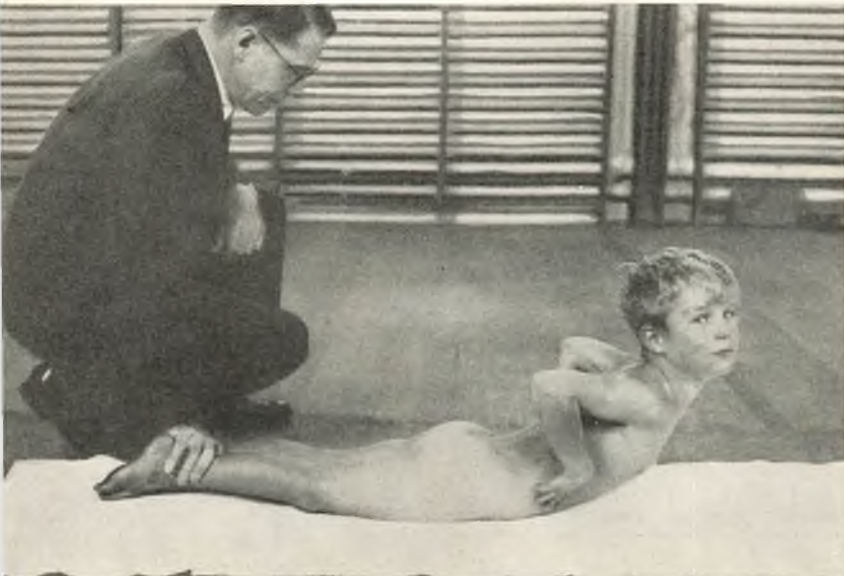

4

Fra Skolelægens Arbejdsfelt.

1. En rund Ryg med to normale Rygge.
2. En Øvelse, der kan udrette en Rundryg. (Bøjningen bagud skal foregaa i Rygsøjlen, ikke i Lændedelen).
3. Ogsaa i hængende Stilling ses Drengens daarlige Ryg.
4. En Øvelse, der retter enhver Rygdeformation.

3

2

Høre- og Øreundersøgelser med Behandling. Sprogopræning af hørenedsatte Elever samt Mundaflæsning.

En travl Dag paa Læsesalen.

*Trængsel ved Udlåns-
skranken.*

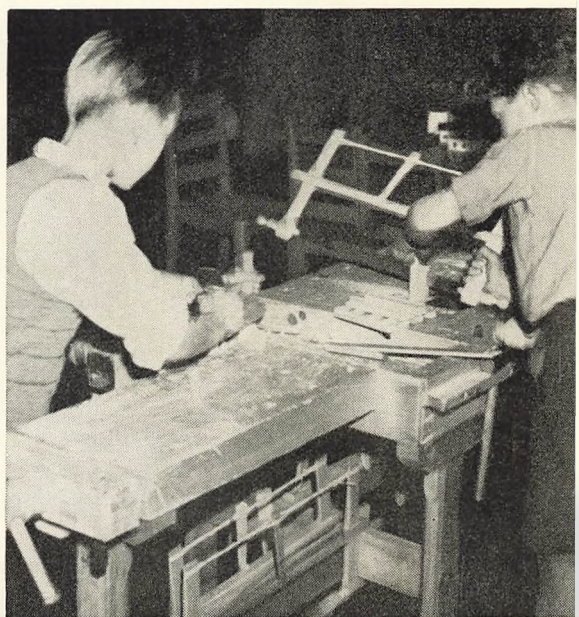

Ved Billedbogsbordet.

Ivrige Billedbogslæsere.

Esbjerg Kommunes Heldags-Fritidshjem.

1. Der bygges Huse af Tændstikæsker.
2. Der arbejdes ihærdigt med Løvsavene.
3. »Kaffen« nydes i Dukkekrogen.
4. Raske Drengene med Høvl og Sav.

Overstigt over Virksomheden i Udlaansafdelingerne 1943—44.

	Antal Bind 31/3 43	Antal Bind 31/3 44	Antal Laanere 1942-43	Antal Laanere 1943-44	Antal Udlaan 1942-43	Antal Udlaan 1943-44	Antal Børn 1/4 44
Anneksskolen	91	93	0	0	0	0	
Danmarksgades Skole	1,988	2,029	705	512	4,679	2,992	745
Rørkjær Skole	1,473	1,571	610	568	8,868	7,578	876
Stormgades Skole	1,296	1,429	710	639	11,442	7,670	939
Vestre Skole	1,143	1,194	221	252	7,314	4,485	959
Østre Skole	1,182	1,294	337	431	6,558	5,882	882
Hovedbiblioteket	4,378	4,790	1,775	1,652	35,738	33,314	
I alt	11,551	12,400	4,358	4,054	74,599	61,921	

Overstigt over Virksomheden i Læsesalsafdelingerne 1943—44.

	Antal Bind 31/3 43	Antal Bind 31/3 44	Antal Aab- ningsd. 1943-44	Antal Besøg 1942-43	Antal Besøg 1943-44
Danmarksgades Skole	822	835	139	4,601	4,183
Rørkjær Skole	730	775	38	2,191	1,410
Stormgades Skole	674	719	148	3,248	3,430
Vestre Skole	71	96	0	0	0
Hovedbiblioteket	1,173	1,301	197	16,429	9,993
I alt	3,470	3,726	522	26,469	19,016

Overstigt over Virksomheden i Udlaansafdelingerne 1944—45.

	Antal Bind 31/3 44	Antal Bind 31/3 45	Antal Laanere 1943-44	Antal Laanere 1944-45	Antal Udlaan 1943-44	Antal Udlaan 1944-45	Antal Børn 1/4 45
Anneksskolen	93	93	0	0	0	0	
Danmarksgades Skole	2,029	2,122	512	382	2,992	4,611	773
Rørkjær Skole	1,571	1,682	568	549	7,578	6,008	867
Stormgades Skole	1,429	1,515	639	630	7,670	4,590	939
Vestre Skole	1,194	1,270	252	309	4,485	4,673	944
Østre Skole	1,294	1,406	431	0	5,882	0	925
Hovedbiblioteket	4,790	5,007	1,652	1,709	33,314	31,344	
I alt	12,400	13,095	4,054	3,579	61,921	51,226	

Overstigt over Virksomheden i Læsesalsafdelingerne 1944—45.

	Antal Bind 31/3 44	Antal Bind 31/3 45	Antal Aab- ningsd. 1944-45	Antal Besøg 1943-44	Antal Besøg 1944-45
Danmarksgades Skole	835	914	138	4,183	2,627
Rørkjær Skole	775	831	0	1,410	0
Stormgades Skole	719	841	0	3,430	0
Vestre Skole	96	99	0	0	0
Hovedbiblioteket	1,301	1,383	192	9,993	6,687
I alt	3,726	4,068	330	19,016	9,314

ubestemt Tid. Skolebibliotekarerne Laurits Nielsen og S. Friberg samt Fru Rigmor Nielsen har i denne Tid vikarieret i Hovedbiblioteket.

For Skoleudvalgene og Skolebibliotekarerne har der været afholdt 2 Bogvalgsmøder.

En 8. Klasse Dreng og Piger fra Stormgades Skole har faaet 8 Timers Undervisning i Biblioteksorientering og Haandbogsbennyttelse.

Virksomheden i Hovedbiblioteket.

(Ved Anine Rosendahl.)

1943—44.

Udlaansafdelingen har været aaben 123 Dage (Aaret forud 264 Dage), og der er udlaant 33.314 Bd. til 1652 Laanere (Aaret forud 35.738 Bd. til 1775 Laanere).

Læsesalen, hvortil 716 indmeldte Børn har haft Adgang, har haft 9.993 Besøg (Aaret forud 16.429). Der har været 197 Aabningsdage (Aaret forud 275).

Nedgangen i Læsesalsbesøget skyldes Indskrænkning i Læsesalens Aabningstid, idet man paa Grund af Pladsmangel fra 1. Februar 1943 har delt Udlaans- og Læsesalstiderne saaledes, at der i to Dage kun er aabent for Udlaanet og i fire Dage kun for læsesalsbesøgende.

Til de ugentlige Eventyrtimer og Oplæsningsaftener har der været 1980 Besøg.

I Aarets Løb er der til Skolerne og Hovedbiblioteket indgaaet 1.332 Bd. og kasseret 227 Bd.

(Ved Ellen Buttenschøn.)

1944—45:

Udlaansafdelingen har været aaben 138 Dage (Aaret forud 123 Dage), og der er udlaant 31.344 Bd. til 1.709 Laanere (Aaret forud 33.314 Bd. til 1.652 Laanere).

Læsesalen, hvortil 587 indmeldte Børn har haft Adgang, har haft 6.687 Besøg (Aaret forud 9.993). Der har været 192 Aabningsdage (Aaret forud 197).

Nedgangen i Læsesalsbesøget er en naturlig Følge af de usikre Forhold, der herskede i Vinteren 1944—45, hvor Forældrene for Størstedelen holdt deres Børn hjemme i de sene Eftermiddagstimer og Aftentimerne, og hvor alle Esbjergs Skolebørn desuden har haft forskudte Skoletider. Af samme Grund fandt man det ogsaa nødvendigt at sløjfe de ugentlige Eventyrtimer og Oplæsningsaftener.

I Aarets Løb er der til Skolerne og Hovedbiblioteket indgaaet 1.037 Bd. og kasseret 378 Bd.

V. Sociale og andre Foranstaltninger.

Børnebespisningen.

(Ved Kassereren, Kommunelærer J. Wolff.)

1943—44.

Bestyrelsen for »Foreningen til Skolebespisning i Esbjerg« bestod af: Socialudvalgsformand L. M. Nielsen (Formand), Socialinspektør N. Jespersen, Overlærer S. Laursen, Overlærer John Jensen, Fru Agersnap (For-

ældreraadsmedlem), Redaktør Knud Rée (Sekretær) og Kommunalærer J. Wolff (Kasserer).

Bespisningen har strakt sig over Tiden fra 1. April 1943 til 31. Marts 1944, Skoleferier og Fridage fraregnet, saaledes at der i det nævnte Tidsrum har været Middagsbespisning i 222 Dage og Morgenbespisning i 228 Dage. Bespisningen er foregaaet paa Stormgades og Østre Skole, idet der paa den førstnævnte har været baade Morgen- og Middagsbespisning, paa den sidstnævnte kun Morgenbespisning. I Dagene fra den 7. til 13. Oktober var der ingen Middagsbespisning p. Gr. af Installation af en ny Dampkedel paa Stormgades Skole.

Børnene har om Morgenens faaet Rug- og Sigtebrød med Smør og varm Sødsmælk samt »Ramona« paa en Del af Brødet.

Om Middagen er der blevet serveret een varm Ret, der skiftevis har bestaaet af Kærnemælksvælling (m. Rugbrød), Øllebrød (m. Sødsmælk), Byggrød (kogt paa Mælk med Øl til), Bygvælling (m. Kanel og Sukker), Hvidkaalssuppe (m. Rugbrød), Lobescowes (m. Rugbrød), stuede Kartoffler med Kødboller (m. Rugbrød) og gule Ærter (m. Rugbrød).

I alt er der i Bespisningsperioden uddelt 28050 Portioner Morgenmad, der fordeler sig paa de to Skoler, som følger:

13446	Portioner paa Stormgades Skole og
14604	» » Østre Skole.

Af Middagsmad er der uddelt:

82479 Maaltider.

Ved Morgenbespisningen har hvert Barn gennemsnitlig faaet 142 g Brød, 0,57 l Sødsmælk samt 18 g Smør pr. Dag og ved Middagsbespisningen 2—3 Tallerkener Mad.

I Morgenbespisningen deltog gennemsnitlig 123 Børn pr. Dag og i Middagsbespisningen 372 pr. Dag.

De samlede Udgifter ved Bespisningen androg 40.828,98 Kr., der fordeler sig paa de to Skoler, som følger:

Stormgades Skole	Kr.	33.957,95
Østre	»	6.871,03.

Udgiften pr. Morgenmaaltid beløb sig til gennemsnitlig 45 Øre og pr. Middagsmaaltid til 31 Øre.

Af det samlede Udgiftsbeløb blev de 10.312,79 Kr. anvendt til Arbejds-lønninger og Tilsyn, medens Resten 30.516,19 Kr. anvendtes til Indkøb af Varer og til diverse Udgifter (438,59 Kr.).

Børneantallet udviste i den forløbne Periode, i Sammenligning med Perioden 1942—43, en meget betydelig Nedgang, især for Morgenbespisningens Vedkommende, idet Gennemsnitsdeltagelsen for 1942—43 var 276 Børn pr. Dag til Morgenbespisningen og 533 til Middagsbespisningen og for 1943—44 123 Børn pr. Dag til Morgenbespisningen og 372 til Middagsbespisningen. Nedgangen maa i første Række tilskrives de gode Indtjeningsmuligheder for Forældre og Værger i den forløbne Periode. Hensynet til Afleveringen af Rationeringsmærker kan ikke have holdt mange Børn tilbage, idet disse kun har skullet aflevere Brød- og Smørmærker, medens Foreningen har faaet tildelt Indkøbstilladelser til Sukker og Gryn samt Smør til Middagsbespisningen gennem Varedirektoratet.

Stigningen i Gennemsnitsprisen pr. Maaltid fra 41 Øre og 29 Øre til 45

Øre og 31 Øre skyldes især Nedgangen i Deltagelsen og den deraf følgende mindre effektive Udnyttelse af det ansatte Personale, endvidere skyldes den Erstatningen af den forholdsvis billige Ret, Sødsuppe, med stuede Kartofler og Kødletter samt Anvendelse af »Ramona« til Morgenbespisningen; endelig har en mindre Stigning i Personalets og Tilsynets Timeløn gjort sig gældende.

Tilsynet ved Bespisningen blev foretaget af Lærere fra forskellige af Byens Skoler.

1944—45.

Bespisningen har strakt sig over Tiden fra 1. April 1944 til 31. Marts 1945, Skoleferier, Skolefridage samt Søn- og Helligdage fraregnet, saaledes at der i det nævnte Tidsrum har været Bespisning i 209 Dage. Bespisningen er foregaaet paa Stormgades og Østre Skole, idet der paa den førstnævnte har været baade Morgen- og Middagsbespisning, paa den sidstnævnte kun Morgenbespisning. Paa Østre Skole ophørte Bespisningen dog allerede den 26. Maj 1944, da Skolen blev beslaglagt af Tyskerne. Fra 12.—15. April 1944 var Bespisningen lukket paa Grund af Fare for Meningitis.

Børnene har om Morgenen faaet Rug- og Sigtebrød med Smør og »Ramona« paa og varm Sødsmælk til.

Om Middagen er der serveret een varm Ret, der skiftevis har bestaaet af Kærnemælksvælling (m. Rugbrød), Øllebrød (m. Sødsmælk), Byggbrød (m. Kanel og Sukker og Øl til), Bygvælling (m. Kanel og Sukker), Hvidkaalsuppe (m. Rugbrød), Lobescowes (m. Rugbrød), stuede Kartofler med Kødletter (m. Rugbrød) og gule Ærter (m. Rugbrød).

Fastelavns Lørdag fik Børnene foruden den varme Ret hver to Fastelavnsboller.

I alt er der i Bespisningsperioden uddelt 12.528 Portioner Morgenmad, der fordeler sig paa de to Skoler som følger:

1016	Portioner	paa	Østre Skole	og
11512	»	»	Stormgades Skole.	

Af Middagsmad er der uddelt
64.389 Portioner.

Ved Morgenbespisningen har hvert Barn gennemsnitlig faaet 148 g Brød, 0,59 l Mælk, 16 g Brød og 6 g »Ramona« pr. Dag, og ved Middagsbespisningen 1—3 Tallerkener Mad pr. Dag.

I Morgenbespisningen deltog gennemsnitlig 60 Børn pr. Dag, og i Middagsbespisningen 308 Børn pr. Dag.

De samlede Udgifter ved Bespisningen androg 34.300,01 Kr., der fordeler sig paa de to Skoler som følger:

Stormgades Skole	Kr.	33.690,29.
Østre Skole	»	609,72.

Udgiften pr. Morgenmaaltid beløb sig til gennemsnitlig 43 Øre og pr. Middagsmaaltid til 45 Øre.

Af det samlede Udgiftsbeløb blev de 9.638,52 Kr. anvendt til Arbejds-lønninger og Tilsyn, medens Resten anvendtes til Indkøb af Varer (24.323,71 Kr.) og diverse Udgifter (337,78 Kr.).

Børneantallet udviste i den forløbne Periode, i Sammenligning med den foregaaende, igen en betydelig Nedgang, især for Morgenbespisningens

Vedkommende, idet Gennemsnitsdeltagelsen for 1943—44 var 123 Børn pr. Dag til Morgenbespisning og 372 Børn pr. Dag til Middagsbespisning. Nedgangen maa — i Lighed med foregaaende Periode — i første Række tilskrives Forældres og Værgers gode Indtjeningsmuligheder; Hensynet til Aflevering af Rationeringsmærker kan — som anført i Beretningen for 1943—44 — ikke have holdt mange Børn tilbage, idet disse kun har skullet aflevere Brød- og Smørmærker, medens Foreningen har faaet tildelt Indkøbstilladelser til Sukker, Gryn og Salt gennem Varedirektoratet.

Stigningen i Gennemsnitsprisen pr. Middagsmaaltid fra 31 Øre til 45 Øre skyldes især den stærke Stigning i Kartoffelprisen (fra ca. 16 Kr. til ca. 25 Kr. pr. Td.), den forøgede Anvendelse af ret dyre Kartoffel- og Kødretter samt Nedgangen i Deltagelsen og den deraf følgende mindre effektive Udnyttelse af det ansatte Personale; endelig har en betydelig Stigning i Personalets Timeløn gjort sig gældende (fra ca. 120 Øre til ca. 142 Øre).

Tilsynet ved Bespisningen blev foretaget af Lærere fra forskellige af Byens Skoler.

Fra 1. Februar 1945 overtog Foreningen Udgifterne ved Indkøb af Mælk til trængende Børn ved Byens forskellige Skoler, efterhaanden som Mælkekortene udgik; disse Udgifter, der indtil 31. Marts 1945 androg 917,25 Kr., er ikke medregnede i de ovenfor anførte samlede Udgifter.

Esbjerg Kommunes Fritidshjem.

(Ved Leder Frk. Karen Breiner Henriksen).

Esbjerg Kommunes Fritidshjem aabnede i Juni 1944 med Lokale i Stormgades Skole. De første Maaneder blev Hjemmet ledet af forskellige Lærere, indtil der fra 1. Oktober blev ansat en uddannet Fritidshjemsleder.

Fritidshjemmet er aabent alle Hverdage fra Kl. 7—17. — Lørdag dog kun til Kl. 16. I Sommerferien holdes lukket en Maaned, og der er lukket mellem Jul og Nytaar og Paaskelørdag. Formaålet med Arbejdet er at give Skolebørnene hjemlige Omgivelser før og efter deres Skoletid, hvor de ellers er overladt til sig selv paa Grund af Forældrenes eller Moderens Arbejde udenfor Hjemmet.

Børnene betaler 1 Kr. om Ugen, Betalingen erlægges forud. Børnene faar en Kop Mælk Formiddag og Eftermiddag, og de har Lejlighed til at deltage i Skolebespisningen.

Børnene er i den forløbne Tid blevet beskæftigede med: Sløjd, Løvsavsarbejde, Syning, Papirsløjd og forskelligt Arbejde udført af værdiløst Materiale. Paa Grund af den store Materialeangel er det dog kun Smaating, Børnene har forarbejdet. Iøvrigt er der blevet underholdt med Sang, Oplæsning, Fortælling o. lign.

Ture og Fester. I Skolens Efteraarsferie besøgte Børnene Esbjerg Museum. Forsøgsstationen fik vi ogsaa Lov at besøge, og vi blev trakteret med Æbler og Pærer. Endvidere havde vi Traveture i Parken og nærmeste Omegn.

Julegaver og Julestads, forarbejdet af Børnene, blev fremvist ved en lille Udstilling Søndag før Jul. Den 22. December holdtes Juletræ og Afslutning før Juleferien. Børnene dansede om Juletræet og sang nogle af vore bedst kendte Julesalmer, hvorefter Juleevangeliet blev oplæst. Nogle af Børnene opførte en lille Julekomedie, og Festen naaede sit Højdepunkt, da 2 smaa Nisser kom ind med Favnen fuld af Pakker til Børnene. En Forretning her i Byen havde pakket en Pakke til hver af Børnene. De smaa gavmilde Nisser uddelte ogsaa Poser til Børnene, og til Slut fik alle Chokolade og Kringle.

Den 19. Januar d. A. maatte Fritidshjemmet pludselig og uventet søge ny Lokaler, da det hidtil benyttede Lokale ved et Uheld blev ødelagt. Man flyttede fra Stormgades Skole ind i Missionshuset, hvor man velvilligt fik overladt en lille Sal; lille, men dog stor nok til, at man kan faa Plads til 50 Børn her mod 40 i Stormgades Skole, og her genaabnede man saa den 29. Januar.

Den 12. Februar havde vi Fastelavnsfest. Vi fik Tilladelse til at benytte Stormgades Skoles Gymnastiksal, hvor vi slog Katten af Tønden. Vi marcherede derefter til Fritidshjemmet, hvor der serveredes Boller og Sodavand, og bagefter var der forskellig Konkurrenceleg o. lign.

Fritidshjemmet har en Aften i Foraaret haft »Forældreaften«, hvor vi samlede Forældrene for at fortælle dem lidt om, hvad deres Børn foretager sig i den Tid, de er borte fra Hjemmet. Skoledirektøren holdt ved samme Lejlighed Foredrag for Forældrene over Emnet »Ungdommen af i Dag«. Forældrene blev trakteret med Kaffe og Kage.

Fra den 16. Juni til den 16. Juli deltog Børnene — 33 ialt — i et Landophold i Statsungdomslejren *Frederikshaab pr. Randbøl*.

Fritidshjemmet har i Aarets Løb været besøgt af ca. 40 Børn daglig. Der har været indmeldt omkring 45 Børn — enkelte Maaneder op til 56. Der betales 1 Kr. ugentlig for hvert Barn. Det hænder, at Mødrene for kortere eller længere Tid bliver arbejdsløse og i den Tid beholder Børnene hjemme; nogle Mødre betaler dog fortsat det ugentlige Kontingent til Fritidshjemmet for paa den Maade at sikre sig, at Pladsen ikke i Mellemtiden bliver optaget af andre. Dette synes at understrege Betydningen af et Fritidshjem og Forældrenes Paaskønnelse af et saadant.

Det kommunale Eftermiddags-Fritidshjem for skolesøgende Børn.

(Ved Kommuelærer Karl Bruun.)

1943—44.

Fritidshjemmets Virksomhed gennemførtes trods store Lokalevanskeligheder. Der aabnedes den 25. Oktober med tre Lokaler paa Østre Skole, tre paa Forældreskolen og eet Sløjdlokale paa Stormgades Skole. Lokalerne paa Forældreskolen lukkedes i Dagene den 13.—16. December og paa Østre Skole fra og med den 14. December paa Grund af denne Skoles Overgang til andet Formaal. Fredag den 17. December genaabnedes Fritidshjemmet paa Forældreskolen med fem almindelige Lokaler + Sløjdlokalet. Sløjdlokalet paa Stormgades Skole var blevet lukket fra og med den 9. December. Paa Forældreskolen lukkedes Sløjdlokalet fra og med den 17. Januar og genaabnedes den 3. Februar. Paa Grund af skriftlig Eksamen var Fritidshjemmet lukket den 14.—18. Marts. I Resten af Tiden var eet alm. Lokale + Sløjdlokalet aabnet. Der sluttedes af Onsdag den 29. Marts Kl. 17.

Paa Grund af disse Lokalevanskeligheder har det daglige Antal Besøg været stærkt svingende, fra 320 til 11. Det gennemsnitlige Antal daglige Besøg var i Oktober 262, i November 245, i December 154, i Januar 88, i Februar 95, i Marts 37 og for Sæsonen som Helhed 133.

Der har været aabent paa alle Skoledage undtagen Lørdag, to Lokaler fra 14—17, de øvrige fra 15—17. Børnene har som sædvanlig været beskæftiget ved Papirklip, Tegning, Læsning, Sløjd og Løvsavning. Paa Grund af manglende Materiale maatte Indbinding af Bøger opgives. Der var Lejlighed til at foretage Smaareparationer af Fodtøj; dog var det kun et lille Antal Børn, som benyttede sig heraf.

Følgende Lærere og Lærerinder har deltaget i det daglige Tilsyn: Frk. C. Bork, Hr. Vilh. Christensen, Hr. Th. Holm, Hr. Jens Jensen, Hr. Selmer-Krogh, Hr. Kr. Larsen, Frk. G. Lykkegaard, Hr. Herluf Madsen, Hr. Østerskov Nielsen, Hr. Gabriel Pedersen, Frk. M. Schmidt, Hr. M. St. Søndergaard og Hr. Kj. Tholle.

1944—45.

Fritidshjemmet aabnedes paa Forældreskolen den 9. Oktober 1944 og lukkedes den 9. April 1945. Som sædvanlig var der Adgang for Børnene paa alle Skoledage, undtagen Lørdag, fra Kl. 14 til 17.

Fritidshjemmet var i hele Perioden godt besøgt, ogsaa i sidste Halvdel af Marts, hvor Besøget ellers plejer at være sløjt, dog var der kun faa i de første Dage i April. Besøgets Fordeling paa de forskellige Maaneder fra Oktober til Marts fremgaar i øvrigt af følgende Skema:

	Samlet Antal Børn	Gennemsn. Antal Børn pr. Dag	Største Antal Børn paa een Dag	Mindste Antal Børn paa een Dag
Oktober.....	2414	142	203	99
November.....	2530	126	179	68
December.....	1314	88	118	59
Januar.....	1197	60	124	13
Februar.....	1786	94	129	68
Marts.....	1252	72	110	41
Oktober—Marts.....	10493	97	203	13

Da Besøget var størst, naar Grundskolerne havde Formiddagsundervisning, holdtes et ekstra Lokale aabent i denne Uge. Før Nytaar benyttedes henholdsvis tre og fire almindelige Klasseværelser og efter Nytaar to og tre. Dertil kommer saa Sløjdlokalet, der holdtes aabent i hele Perioden.

Børnene beskæftigedes ved Træsløjd, Papirsløjd, Tegning, Læsning m. v., og de gik op i Arbejdet med Liv og Lyst. I Esbjerg kommunale Fritidshjem er der ingen, som keder sig.

Tilsynet blev som sædvanlig ført af Lærere og Lærerinder ved Esbjerg kommunale Skolevæsen.

Ferierejser paa Statsbanerne.

1943: Udstedt 2576 Billetter (964 til fuld Pris og 1612 Bill. til halv Pris).

D. Skole 486 Billetter, R. Skole 417, S. Skole 526, V. Skole 475, Ø. Skole 464, Statsskolen 115, Forældreskolen 52 og desuden Billetter til Ferieophold i Landbohjem.

188 Børn og 16 Ledsagere fik gratis Rejse til Lejrophold. Kommunens Udgift beløb sig til 3.383,17 Kr.

1944: Udstedt 2389 Billetter (857 til fuld Pris og 1532 Bill. til halv Pris).

D. Skole 418, R. Skole 416, S. Skole 490, V. Skole 457, Ø. Skole 445, Statsskolen 97, Forældreskolen 54, St. Nik. Skole 2 og 10 Børn fik Billetter til Ferieophold i Landbohjem.

406 Børn og 43 Ledsagere fik Fribillet til Rejse til Sommerlejr. Kommunens samlede Udgift androg 3.400,36 Kr.

VI. Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler.

(1943—44: *Aftenskolen* ved Forstander Mads Vilsgaard, *Skolen for ufaglært Ungdom* ved Viceinspektør Arne Jørgensen.) (1944—45 ved Forstander Magne Astrup.)

1943—44.

Esbjerg Aftenskole har i Aaret 1943—44 været ualmindelig godt besøgt. Der har i alt været 72 Klasser.

Fagene: Dansk, Regning, Bøgholderi, Engelsk, Tysk, Esperanto, Havebrug, Syning og Husgerning.

Der har været tilmeldt en Række Studiekredse med følgende Emner:

Dansk Litteratur,
Samfund og Hygiejne,
Arbejdsløshedens Problemer,
Hvordan skal vi bo,
Fagforeningsteknik,
Hjemstavnslære (Grænselandet: Sønderjylland),
Sømandskundskab og
Sundhedslære.

Til Skolen har der været knyttet 24 Lærere.

Tallet paa de Elever, der har gennemført Kursus, er 903 fordelt paa 268 Mænd og 635 Kvinder.

1. Aftenundervisningen (*Skolen for ufaglært Ungdom*).

Undervisningen begyndte 4. Oktober og strakte sig over 19 Uger til 6. Marts. De unge Mænd havde 7 og de unge Piger 7 $\frac{1}{2}$ Times ugentlig Undervisning. En Del af Eleverne deltog derudover i Kjølesyning og Sløjd en 4. Aften.

Der undervistes efter følgende Plan:

De unge Mænd:

Arbejdskundskab (med Tegning, Dansk og Regning) ...	76	Timer
Gymnastik	19	»
Frie Emner (Samfundslære, Litteratur, Hygiejne, Regnskabsføring)	38	»

De unge Kvinder:

Praktisk Husgerning og Madlavning	66 $\frac{1}{2}$	»
Hjemmets Materialer og Økonomi (m. Dansk og Regning)	38	»
Frie Emner (Hygiejne, Barnepleje, Samfundslære, Litteratur)	19	»
Gymnastik	19	»

Undervisningen har i Aar været henlagt til Danmarksgades Skole.

Følgende Lærere har varetaget Undervisningen:

Viceinspektør Arne Jørgensen (Skolens Leder).
Kommunelærer Max Søndergaard.
» Thorkil Holm.
» Oluf Schultz.
» Just Villumsen.

Inspektør Aksel Madsen.
 Kommunelærerinde Frk. Karen Marie Nielsen.
 » Fru Anna Olesen.
 » Frk. Grete Tapdrup.
 » Frk. Maren Schmidt.
 » Frk. Marie Jacobsen.
 Husholdningslærerinde Frk. Johanne Rasmussen.
 Gymnastiklærerinde Fru A. Kronborg.
 Leder af Mødrehjælpen Frk. Weye Hansen.
 Sundhedsplejerske Frk. D. Klit.
 Plejemoder Frk. Lilli Sejersen.
 Direktrice Frk. Schmidt.
 Skolesundhedsplejerske Frk. W. Østbirk.

Desuden har følgende medvirket som Gæstelærere:

Børnebibliotekar Anine Rosendahl.
 Læge Karen Frandsen.
 Fuldmægtig Ulrik, Skattekontoret.
 Læge Povl Carstensen.

Ved *Undervisningens Begyndelse* meldte der sig 45 unge Mænd, som fordeltes i en første Klasse og en anden Klasse, samt 108 unge Kvinder, som fordeltes i en anden Klasse og 4 første Klasser. 29 unge Mænd fuldførte samt 65 unge Kvinder. Frafaldet var altsaa 38,5 % mod 26,5 % i Fjor. De egentlige Forsømmelser — naar der ses bort fra Frafaldet — udgjorde 8,4 % mod 7,4 % i Fjor.

En Pigeklasse maatte lukke ved Juletid paa Grund af for stor Afgang. De tilbageblevne Elever overførtes til en af de andre Klasser. Det maa dog bemærkes, at Klassen begyndte med det mindst mulige Elevantal (15).

Fritiden.

I Vinterens Løb holdtes to Fester, som Eleverne selv tilrettelagde (Nyt-aarsfesten og Afslutningsfesten). Disse Fester har den Betydning, at de rytter Eleverne sammen og bidrager til at skabe Kammeratskab. For yderligere at udvikle dette samt for at gøre et Fremstød mod de unges Driven om paa Gader og i Kaffebarer, startedes straks efter Jul i Overensstemmelse med Ungdomsskolenævnets Ønske en Fritidsklub, ledet af Eleverne selv, men under Tilsyn af Inspektør Aksel Madsen og Kommunelærer Just Villumsen. Fritidsklubben havde aaben hver Tirsdag og Torsdag fra Undervisningens Ophør og til 22,10. Dette Forsøg faldt heldigt ud. Her samledes hver Aften fra 30 til 50 Elever til fælles Samvær, Skakspil, Læsning, Sang, Oplæsning o. lign. Der er ingen Tvivl om, at dette Forsøg bør fortsættes og videre udbygges.

2. Dagundervisningen.

Den 7. Januar begyndte en Undervisning for unge Fiskere. Undervisningen foregik paa Teknisk Skole og omfattede 80 Timer efter følgende Plan:

Praktisk Sømandsskab (Knob, Splejsning, Bødning)	20	Timer
Regning med Navigation	20	»
Praktisk Dansk	20	»
Motorlære	8	»
Nødhjælp	8	»
Samfundskundskab	4	»

Der oprettedes to Klasser med ca. 20 Elever i hver. Udadtil optraadte disse Klasser under Navnet: Skolen for unge Fiskere. Administrativt var Klasserne henlagt under Skolen for uaglært Ungdom og tilskudsmæssigt under Aftenskoleloven.

Undervisningen, der var kommet i Stand paa Ungdomsskolenævnets Foranledning gennem et Samarbejde med Esbjerg Fiskeriforening, gik godt. Der var kun faa Forsømmelser og næsten intet Frafald.

En Hovedaarsag til, at Undervisningen gik saa godt, maa sikkert søges i den Omstændighed, at der her var et Fag at knytte Undervisningen til med Grundlag for manuel Undervisning.

Ved Undervisningen, der sluttede 6. Februar, medvirkede følgende Lærere:

Fiskeskipper Andreas Jensen.
 Vaadbinder Holst.
 Styrmand Engsted.
 Sekretær Alb. Nielsen.
 Maskinmester Nors Hansen.
 Læge Knud Gregersen.
 Viceinspektør Arne Jørgensen.

Almindelige Bemærkninger.

Man spørger sig selv, hvad Aarsagen kan være til, at Tilslutningen til Aftenundervisningen, efter at have vist uafbrudt Fremgang i de foregaaende Aar (45, 65, 150, 270), pludselig gaar tilbage med op imod 50 %. For Drengenes Vedkommende er det endda særligt grelt (45 i Aar mod 150 sidste Aar).

Svaret maa først og fremmest ligge i de ekstraordinære Arbejdsforhold. Letheden ved at faa velbetalt Arbejde og som Regel længere Arbejdstid bevirker, at de unge ikke kan eller ikke vil søge Undervisning. Denne Opfattelse har jeg faaet bekræftet ikke blot ved Samtale med de unge, der søgte Skolen, men ogsaa gennem Samtale med en Del af de unge, som udeblev. Naar en 15 Aars Dreng tjener 55 Kr. om Ugen, afleverer 15 hjemme, saa har han 40 tilbage, som skal bruges i Biografer, paa Isbar, til kulørte Hæfter etc., etc., og saa kan der ikke hverken blive Tid eller Lyst til frivillig Undervisning.

Men den mindre Tilslutning og det store Frafald til Trods, blev der en Kerne af god Ungdom tilbage, som fuldførte; og denne Kerne giver Lærerne nyt Mod og Tro paa Opgaven. Naar det i den sorteste Vinter i vort Lands Historie trods alt ikke gaar værre, saa har vi Lov til at tro, at det vil gaa meget bedre i den Tid, der kommer.

En medvirkende Aarsag til, at Undervisningen for de unge Mænd maa- ske ikke er saa tillokkende, er sikkert den, at der ikke her som hos Fiskerne og hos de unge Piger er et manuelt Fag, der kan ligge til Grund for den teoretiske Undervisning. Der er derfor ingen Tvivl om, at Skoledirektør Olaf Petersen, der paa Ungdomsskolenævnets Vegne fører Tilsyn med Undervisningen, har Ret, naar han hævder, at der bør indrettes et Værksted, hvor de unge rent praktisk kan arbejde med Tingene (Cement, Jernbeton, Løftegrej, Maskiner etc.) under en Fagmands Ledelse for derved at faa det rette Anskuelighedsgrundlag for en teoretisk Undervisning. Jeg har drøftet Tanken med Statskonsulent Novrup og med Kolleger ved en Række Ungdomsskoler, og alle er paa Forhaand overbevist om, at denne Vej bør forsøges, og det skulde glæde Lærerne meget, om Esbjerg paany fik Lov til at vise et Initiativ i denne Sag.

Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler.

1944—45.

(Beretning ved Forstander Magne Astrup).

I en af de lokale Aviser kunde man engang i Vinter læse en Artikeloverskrift, der i al sin Drabelighed havde følgende Ordlyd: *De unge Piger i Esbjerg gaar til Aftenskole forsynet med Knipler*. Denne Overskrift er tidstypisk, den karakteriserer den sidste Krigsvinters Usikkerhedstilstande, men den giver tillige Udtryk for den vidunderlige Ukuelighed, der i disse Aar paa mange Maader har givet sig til Kende som noget væsentligt i den danske Ungdoms Psyke. For mig personlig har den største Oplevelse under Vinterens Arbejde netop været dette, Aften efter Aften at se disse Skarer af unge Mennesker møde op til frivillig Skolegang trods Skyderi i Gaderne, Mørke og Uhygge.

Direkte Afbræk i Arbejdet paa Grund af Forholdene har iøvrigt fundet Sted i langt mindre Omfang, end man havde kunnet forvente ved Skoleaarets Begyndelse. I November fragik 5—6 Dage paa Grund af Strejke og paafølgende Undtagelsestilstand med Udgangsforbud. Mod Vinterens Slutning medførte de skærpede Lysrestriktioner, at Undervisningen ophørte Kl. 21, hvilket generede Arbejdet en Del for visse Holds Vedkommende. Kun et Par Gange har man maattet søge til Beskyttelsesrummene.

»Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler« omfatter følgende 6 Skoler eller Skoleformer, som skal omtales hver for sig: *Aftenskolen, Ungdomsskolen, Husassistensskolen, Fiskerskolen, Ungdomshaverne og Aftenhøjskolen*. Disse Skoler fungerer alle paa Basis af Aftenskoleloven eller Ungdomsskoleloven.

Aftenskolen.

Sprogholdene.

Bestræbelserne har gaaet ud paa en praktisk Tilegnelse af Sprogene under Anvendelse af Læse-, Tale- og Skriveøvelser, ligesom ogsaa Grammfon med Sprogplader har været brugt paa flere af Holdene. Der har været 2 Hold i *Dansk*. I *Engelsk* har der været 6 Begynderhold, 4 Fortsætterhold og 2 Hold for viderekomne. *Fransk*: 1 Begynderhold og 1 Fortsætterhold. *Esperanto*: 2 Begynderhold og 2 Fortsætterhold. I alt 20 Sproghold. Undervisningen paa de forskellige Hold har strakt sig over 20—40 Timer. I alt har 203 Elever modtaget Undervisning i Sprog i Aftenskolen i det forløbne Skoleaar. Sammenlignes Elevertallet med Antallet af Hold maa tages i Betragtning, at adskillige af Eleverne i Aarets Løb har deltaget baade paa Begynderhold og Fortsætterhold eller er efter afsluttet Kursus paa Fortsætterhold optaget paa Hold for viderekomne, men hver enkelt Elev er selvsagt kun medregnet een Gang i Opgørelsen over Elevertallet.

Et af Begynderholdene i Engelsk bestod udelukkende af Fiskere, et andet var tilsluttet Aftenskolen fra »Andelsselskabernes Oplysningsudvalg«. Et Esperantohold var tilsluttet fra Esperantoklubben. Et paa Grund af Forholdene uofficielt Daghold i Engelsk var etableret med en halv Snes Politibetjente som Elever. Ligeledes var to Engelskhold oprettet paa Spangsbjerg Sanatorium. Til Spansk var der tilmeldt 12 Elever, men Holdet kom desværre ikke i Gang, da det viste sig meget vanskeligt at fremskaffe Lærebøger, hvilket ikke havde kunnet forudses. Først i Maj Maaned forelaa der et nyt Oplag af Lærebogen, men da fandt man Tidspunktet for fremrykket til at tage fat paa Arbejdet. Imidlertid vil et Hold i Spansk blive oprettet i Efteraaret 1945. Undervisningen varetoges af følgende: Kommunelærerne Mads Vilsgaard (Engelsk), Ejv. Thomasen (Engelsk og Esperanto), Hagb. Madsen (Engelsk), Vilh. Christensen (Dansk), J. Ruby (Fransk og En-

gelsk), Harry Petersen (Engelsk), Bo Graver Hansen (Engelsk), H. Obling (Engelsk) og Sproglærer N. Chr. Graversen (Esperanto).

Husgerningsholdene:

Arbejdet paa Husgerningsholdene gaar i første Række ud paa at give Eleverne Kendskab til almindelig, daglig Madlavning og Husførelse, herunder indgaaende Beskæftigelse med de økonomiske og ernæringsmæssige Problemer, som knytter sig hertil. Efter Indstilling fra Ungdomsskolenævnet afholder Kommunen Udgifterne til Maden, idet der skelnes mellem Hold for Begyndere og Hold for viderekomne, og saaledes at Udgiften pr. Aften pr. Elev ansættes til henholdsvis 80 Øre og 1 Kr. Imidlertid omfatter Aftenskolen Husgerningskursus enkelte Hold af en tredje Kategori: Hold for finere Madlavning, men disse Holds Udgifter udover det kommunale Tilskud udredes af Deltagerne selv. I April, Maj, Juni 1944 var der 4 Hold i Arbejde, i Oktober, November, December 8 Hold og i Januar, Februar, Marts 1945 9 Hold. I alt 21 Hold med 339 Elever. Der har her i høj Grad forekommet »Gengangere«, — mange unge Piger gaar direkte fra det ene Kursus over i det andet, men medregnes under Opgørelsen som nævnt kun som Elever een Gang. De enkelte Kursus har strakt sig over 35 Timer (10 Aftener à 3½ Time). Det er et Spørgsmaal, om disse Kursus ikke er lovlig korte — saa vidt det har kunnet konstateres, omfatter de i andre Byer et væsentlig større Timetal.

I 2 *Kokkedrengklasser* — henholdsvis med 84 og 63 Timers Undervisning — er 36 *Drenge* blevet undervist i Madlavning, saaledes som den kan praktiseres paa en Fiskekutter. Kokkedrengklasserne er etableret i Samarbejde med Husmoderforeningen og Fiskeriforeningen. Af Husgerningsholdene er iøvrigt adskillige tilsluttet Aftenskolen fra Husmoderforeningen. Husholdningslærerinde Fru Gerda Heineth har undervist Husgerningsholdene i Aftenskolen bortset fra den ene Kokkedrengklasse, som Ungdomsskolens Husholdningslærerinde Frk. Johanne Rasmussen har ledet.

Aften- og Ungdomsskolen har i den forløbne Vinter lagt Beslag paa saavel Stormgades Skoles som Danmarksgades Skoles Husholdningslokaler hver Aften Ugen igennem. Muligheden for at kunne disponere over endnu et Køkken er meget ønskelig, men foreligger forhaabentlig ogsaa til næste Sæson med Rørkjær Skoles Frigivelse.

Andre Hold.

Der har været undervist i faglig Regning (Snedker S. M. Sørensen), Bogholderi (Kommunelærer M. Vilsgaard), Bogholderi specielt tilrettelagt for Bagere (Revisor Anglars Robert Nielsen), Sundhedslære og Samaritergerning (Læge Jørgen Krag), Tegning (Viceinspektør Aage Jørgensen), Mundaflæsning og Mundhaandsystemet (lægeaut. Talepædagog, Kommunelærer Oluf Schultz), Søkundskab for Juniorer (Søløjtnant Rudolf Højfeldt), Søkundskab for Seniorer (Havneassistent, Styrmand Metz Hansen), Syning (Skrædder Emil Sørensen, Syerske Fru Else Nielsen og Syerske Fru Andersen). I alt har 186 *Elever* modtaget Undervisning paa disse Hold, ved hvis Etablering Aftenskolen har haft Samarbejde med Arbejdersamariterne, Bohèmeklubben, Tunghøreforeningen, Amatørsejlkлубben, Husmoderforeningen og Arbejdernes Oplysningsudvalg. Det skal anføres, at tilskudsmæssigt sorterer endvidere Fiskerskolen, de 2 ældste Ungdomsskoleklasser og Ungdomshaverne under Aftenskolen.

Studiekredsene.

Aftenskolen indbød i Efteraaret 1944 til forskellige Studiekredse, men det viste sig at være vanskeligt at hverve Studiekredsdeltagere i tilstrækkeligt Antal direkte fra Gaden. En Studiekreds udkrystalliserer sig derimod naturligt blandt Kolleger paa Arbejdspladsen, inden for en Vennekreds eller inden for en Forening. Aftenskolen havde Fornøjelsen at komme i Samarbejde med K. F. U. M. og Arbejdernes Oplysningsudvalg, hvilket resulterede i, at følgende Studiekredse anmeldtes som Klasser under Aftenskolen. Fra K. F. U. M.: Jødespørgsmaalet gennem Tiderne (Pastor Gaub), De unges Sjæleliv (Pastor E. S. Iversen), Grænselære (Kommunelærer Jørgen Pors), Lederdygtiggørelse (Missionær H. Munk), Kristen Borger i Danmark (Kommunelærer Lykkegaard), Moderne politiske Bevægelser (Skolebestyrer Johs. Eg Clausen). Fra Arbejdernes Oplysningsudvalg: Fagforeningskundskab (Pedel Carl Lauridsen), Psykologi (Skolepsykolog Fru K. Lorck Pedersen), Børnepsykologi (Maskinarbejder Aage Thyregod Kristensen), Nordens Problemer (Pastor Svend Birke), Familiekundskab (Fru Else Bentzen), Dansk Sprog og Litteratur (Overlærer Niels Sæderup), Dansk Sprog og Litteratur (Typograf Peter Bentzen), Organisationskundskab (Incassator Hans Sørensen), Tjenestemandsløven og Kommunestyret (Undersøger Ketelsen), Familiekundskab (Fru Ingrid Sæderup), Kooperationen (Forretningsfører Henry Pedersen), Musikkens Grundbegreber (Arbejdsmand Arthur Jensen). I Samarbejde med Andelsselskabernes Oplysningsudvalg endvidere en Studiekreds i Krigsøkonomi og Efterkrigsproblemer (Fuldmægtig, cand. oecon. Knud Stenshøj). I alt 18 Studiekredse med 254 Deltagere.

Opgaver ud over de rent undervisningsmæssige har paa Grund af Forholdene kun været taget op i meget begrænset Omfang. Enkelte interesserede Hold har besøgt Kunststillinger i Ovenlyssalen. Det lykkedes at arrangere en tre Dages *Udstilling* af Tegneklassens (Bohømeklubbens) Arbejder i Ovenlyssalen, der velvilligst stillede til Disposition af Kunstforeningen. Det var en stor og fyldig Udstilling omfattende saavel Tegninger som Arbejder i Olie, Vandfarve og Pastel. Udstillingen fik en forstaaende Modtagelse af Pressen, men fandt uheldigvis Sted under Kapitulationsdagens store Begivenheder, som den ganske naturligt ikke kunde konkurrere med, hvad Publikumsinteresse angaar.

Ungdomsskolen.

(Ved Skolens Leder, Viceinspektør Arne Jørgensen).

(6. Skoleaar).

Undervisningens Omfang, Frafald og Forsømmelser.

Undervisningen begyndte 9. Oktober og strakte sig over 20 Uger til 25. Marts kun afbrudt af Efteraars- og Juleferien.

Der meldte sig 58 unge Mænd og 85 unge Kvinder, af disse var 18 unge Mænd og 13 unge Kvinder over 18 Aar, men da de havde gennemført Ungdomsskolens 2-aarige Undervisning, oprettede man for disse Elever 2 3. Klasser, som tilskudsmæssigt blev henført under Aftenskoleloven; de øvrige Elever, der praktisk talt alle var mellem 15 og 18 Aar, fordeltes i 6 Klasser (4 Pige- og 2 Drengklasser). Trods de meget urolige Forhold, Lokalevanskeligheder etc., gennemførtes Undervisningen uden Afbrydelser af 34 Dreng og 51 Piger. Halvdelen af Frafaldet skyldtes legitime Aarsager som Bortrejse, Sygdom, Opnaelse af Læreplads etc., for de øvriges Vedkommende var Aarsagen Mangel paa Lyst og Energi til at fuldføre. I denne

Forbindelse vil jeg gerne anføre, at det største Frafald som Regel falder inden for de første 3 Ugers Undervisning, hvorfor det maaske vilde være praktisk og rimeligt fremtidig at fastsætte Begyndelseselevtallet efter nogen Tids Undervisning, saafremt Hensynet til Ministeriet gør det muligt. Mødeprocenten udgjorde gennemsnitlig ca. 80 %. For de unge Mænds Vedkommende gjorde den forskudte Arbejdstid sig her stærkt gældende, og med Hensyn til de unge Piger maa det paany fremhæves, at Flertallet af Arbejdsgiverne (Husmødrene) i nogen Grad savner Forstaaelsen af, at de unge skal passe denne Skole regelmæssigt.

Fagene.

De almindelige Pigeklasser:

Frie Emner	20	Timer
Gymnastik	20	»
Skriftligt Arbejde	40	»
Husgerning	70	»

De frie Emner omfattede dansk Litteratur, Hygiejne og Samfundslære. *Det skriftlige Arbejde* var Dansk, Regning og Tegning i Forbindelse med Emner hentet fra Hjemmets Materiale og Økonomi.

Husassistentklassen:

Sundhedslære	20	Timer
Gymnastik	20	»
Husgerning	70	»

Denne Klasse, som udadtil benævnes *Husassistentaskolen*, er en Nydannelse, som vi venter os meget af, idet det er et Forsøg paa at give de unge Piger i Huset en rationel Uddannelse (faglig) med Hensyntagen til det almene. Klassen talte i Aar kun 13 Elever, men der er ingen Tvivl om, at de unge Piger i stigende Grad vil søge denne specielle Klasse.

De unge Mænd:

Frie Emner	40	Timer
Gymnastik	20	»
Teoretisk Arbejds-kundskab	40	»
Praktisk Arbejds-kundskab (Værksted-undervisning)	40	»

Frie Emner omhandlede her navnlig Litteratur og Samfundskundskab. Iøvrigt var det nye for de unge Mænds Vedkommende *Værkstedundervisningen*.

Denne Undervisning, der egentlig omfattede to Timers teoretisk Arbejds-kundskab paa Klassen i Sammenhæng med to Timers manuel Undervisning paa Ungdomsskolens Værksted, kom i Stand paa Foranledning af Skoledirektør Olaf Petersen, som i Efteraaret 1944 rejste Sagen i Ungdomsskoleneævnet, idet Skoledirektøren foreslog, at man byggede et Værksted, hvor de unge fik den manuelle Orientering, som de ikke havde Lejlighed til at faa i deres daglige Arbejde. Ungdomsskoleneævnets enstemmige Indstilling gik til Byraadet, hvor man viste Sagen megen Interesse og Velvilje og bevilgede de nødvendige Penge. Ogsaa fra anden Side mødte Sagen Interesse og Støtte, idet Ths. B. Thriges Fond i Odense bevilgede 7.000 Kr. til Indkøb af Maskiner og Værktøj.

Værkstedet, der er beliggende i en selvstændig Bygning i Gaarden ved

Anneksskolen i Skolegade, er delt i tre Afdelinger: 1) *Betonaafdelingen*, hvor man arbejder med Fremstilling af Fliser, Plader og lette Jernbetonkonstruktioner samt Forskallingen til disse, 2) *Transportafdelingen*, hvor man arbejder med Flytning af Byrder ved Hjælp af forskellige Taljer, Løftestænger og Skraaplaner. Her er endvidere en Udgravning, i hvilken der kan demonstreres Nedlægning af Rør, Opstilling af Spunsvægge etc. og 3) *Maskinafdelingen*, hvor de Maskiner, som den almindelige Arbejder kommer ud for i det praktiske Liv, er opstillet kontinuerligt: Eksplosionsmotor, Dynamo, Elektromotor, Stansmaskine, Boremaskine og Smergelsten. Endvidere naturligvis det tilhørende Tavleanlæg samt en Filebænk med det mest almindelige Haandværktøj. Hver enkelt Maskines Indretning og Pasning er et Undervisningsobjekt, ligesom man her bestræber sig for at fremstille simple Genstande, der paa anden Maade kan anvendes.

Da Undervisningen paa Værkstedet i Vinter i nogen Grad har bestaaet i, at Eleverne under Faglærernes Vejledning har monteret Maskiner etc., kan der, i hvert Fald for Maskinafdelingens Vedkommende, ikke tales om rationel Undervisning endnu, men Planerne for en saadan vil være fuldt udarbejdede, inden Undervisningens Paabegyndelse næste Vinter. Dog kan det allerede nu siges, at den teoretiske Undervisning nu falder Eleverne langt lettere og naturligere, og dermed er Hovedhensigten jo naaet. Selve Undervisningen har været ledet af Fagfolk, men ved Ungdomsskolenævnets og Byraadets Velvilje har det været muligt at have de almindelige Lærere med i det praktiske Arbejde, hvilket sikkert vil faa stor Betydning for den pædagogiske Tilrettelægning af denne Undervisning.

Fritiden.

Det lykkedes trods Tidernes Ugunst at gennemføre de to traditionelle Fester: Nytaarsfesten og Afslutningsfesten — begge arrangeret af Eleverne selv. Derimod maatte Fritidsklubben paa Grund af Restriktionerne lukke ved Udgangen af Januar. Men saa længe den var i Gang, var den velbesøgt de to Aftener om Ugen, den havde aaben, og der er ingen Tvivl om, at vi her har en taknemmelig Opgave, som kan udbygges med Fordel i den kommende Tid.

Følgende Lærere har medvirket ved Undervisningen:

Forstander Magne Astrup,
 Husholdningskonsulent Frk. Johanne Rasmussen,
 Fru Anna Kronborg Jensen,
 Kommunelærerinde Frk. Karen Marie Nielsen,
 Kommunelærerinde Frk. Gerda Lykkegaard,
 Skolesundhedsplejerske Frk. Warla Østbirk,
 Sundhedsplejerske Frk. Jørgensen,
 Viceinspektør Arne Jørgensen,
 Kommunelærer Max Søndergaard,
 » Thorkil Holm,
 » S. P. Holt,
 Formand Einar Iversen,
 Maskinmester J. Chr. Pedersen,
 Vejassistent Egebæk,
 Malermester Aksel Madsen.

Afsluttende Bemærkninger.

Ved Udsendelsen af denne Beretning er Freden indtraadt, og Besættelsen

af Danmark hævet. En Tilstand, som har varet praktisk talt i hele den Tid, Skolen har bestaaet, er dermed ophørt. Det er med Spænding, vi imødeser den kommende Vinter, idet vi haaber, at de normale Tilstande igen vil drage de unge til de Steder, hvor man ruster sig med Kundskaber til Indsats i et normalt Samfund.

Fiskerskolen.

(2. Skoleaar).

Skolen, der drives af Esbjerg kommunale Ungdomsskolenævn og Esbjerg Fiskeriforening i Fællesskab, begyndte Undervisningen den 8. Januar og sluttede d. 10. Februar. Der meldte sig i alt 62 unge Fiskere i Alderen 15—19 Aar. 60 af disse gennemførte Undervisningen. Forsømmelsesprocenten var ca. 5.

Undervisningen strakte sig for hver Klasses Vedkommende over ca. 90 Timer. De to Klasser gik om Formiddagen fra 9—12, den tredje Klasse om Eftermiddagen fra 13—16. Der undervistes i følgende Fag:

Teoretisk Fiskerikundskab	8	Timer
Praktisk Fiskerikundskab (Bødning og Splejsning)	21	»
Praktisk Dansk	15	»
Regning m. Navigation	30	»
Motorlære	6	»
Nødhjælp	4	»
Radioteknik	5	»
Samfundslære	4	»

Teoretisk Fiskerikundskab var i Aar medtaget som nyt Fag. Undervisningen her blev tildels givet paa Grundlag af indsamlet Stof, som senere vil komme i Lærebogsform. *Praktisk Fiskerikundskab* havde som sidste Aar Elevernes største Interesse. *Regning med Navigation* havde i Aar faaet flere Timer, hvilket viste sig at være en rigtig Reform. Undervisningen i *Motorlære* foregik hovedsagelig paa Teknisk Skole, som velvilligst havde stillet deres Motorer til vor Raadighed. *Nødhjælp* formede sig som to orienterende Foredrag. *Radioteknik* er et nyt Fag; Undervisningen her var en Orientering med Hensyn til Brugen af Radio om Bord i Kuttere.

Lærerne.

Følgende Lærere underviste:

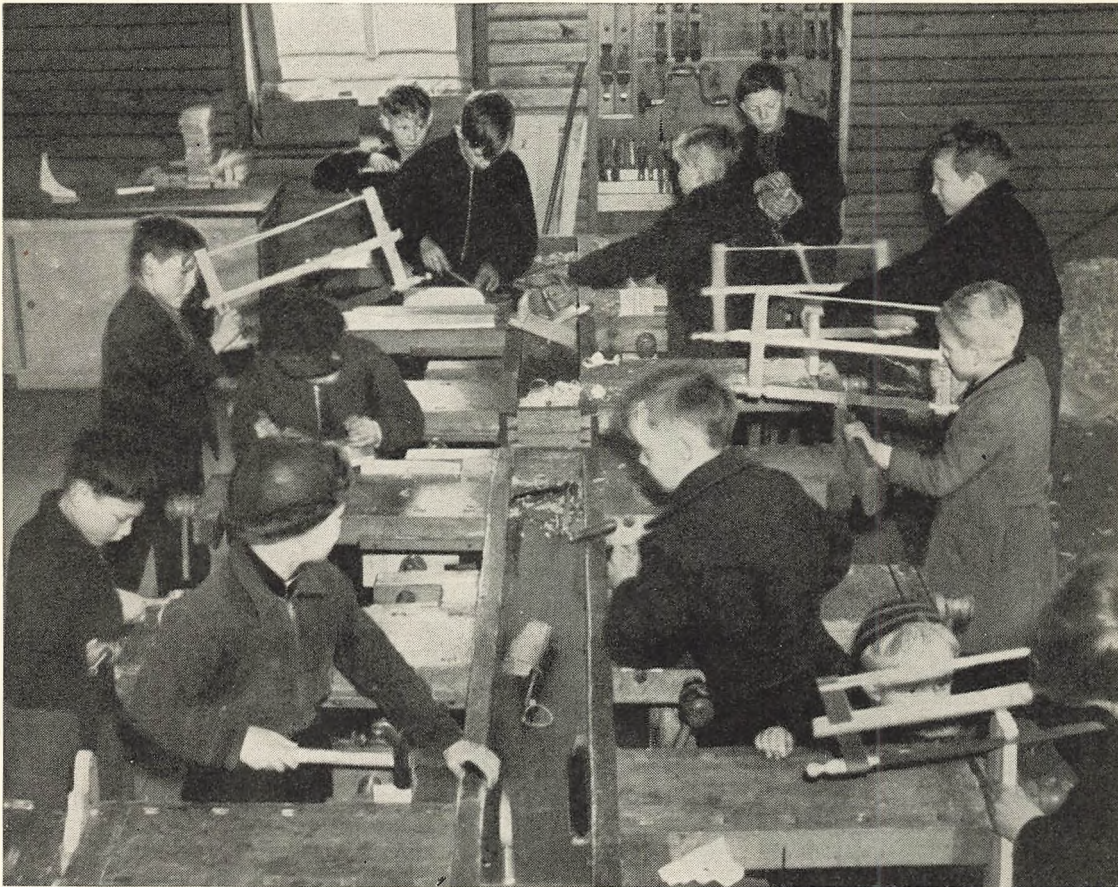
Bestyrer Johannes Otto Jensen (Teoretisk Fiskerikundskab),
 Fiskeskipper Anton Christensen (Praktisk Fiskerikundskab),
 Sadelmager Christian Holst (Praktisk Fiskerikundskab),
 Vaadbinder Ejvind Andersen (Praktisk Fiskerikundskab),
 Forstander M. Astrup (Dansk),
 Styrmand C. Enevoldsen (Regning med Navigation),
 Maskinmester Nors Hansen (Motorlære),
 Læge Knud Gregersen (Nødhjælp),
 Radiotekniker Harald Jensen (Radioteknik),
 Viceinspektør Arne Jørgensen (Samfundslære).

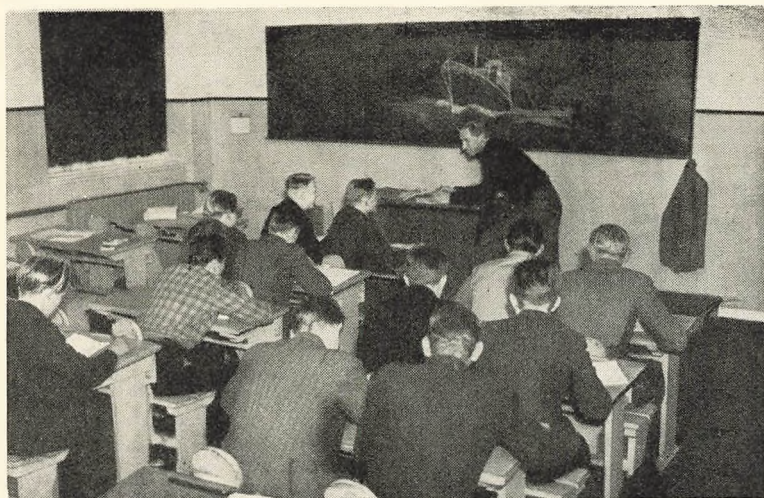
Undervisningen forløb tilfredsstillende uden Gnidninger af nogen Art, og Eleverne fik tilsyneladende et godt Udbytte af den. Undervisningen sluttede med en Fest, hvor Ungdomsskolenævnet var Vært. Nævnets Formand, Borgmester L. Høyer-Nielsen, holdt her en meget smuk Tale til de unge.

Fritidshjem uden for Skoletiden.

Travl Virksomhed paa Sløjd-
værkstedet.

1

4

2

3

Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler.

1 og 2. Ungdomsskolen.

3 og 4. Aftenskolen.

De to Skoleaar, der indtil nu er gennemført, har vist, at der er Brug for denne Skole. De hidtidige Fag har vist sig at være rigtige og bør derfor beholdes. Naar Faget *Biologi* endnu ikke er medtaget, skyldes det den Omstændighed, at der ikke hidtil har været en egnet Lærebog i Emnet. Dette raades der Bod paa i indeværende Aar med en *Arbejdskundskab for unge Fiskere*, udgivet paa Foranledning af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri. Denne Bogs første Del vil omfatte de ovenfor nævnte Fag, tilrettelagt af Fagfolk. Sidste Del bringer Biologien skrevet af Dr. phil. H. Blegvad.

Der er ingen Tvivl om, at de unge Fiskere, der her gennemfører en 2-aarig Undervisning, senere vil spørge efter mere Undervisning, og det maa da blive Aftenskolens og Højskolens Sag at tilfredsstille denne Trang.

Dr. phil. Aage Jensen aflagde 16. Januar Skolen et Besøg og holdt et Foredrag, ledsaget af Lysbilleder, om »Storfiskeri paa fremmede Have«.

Ungdomshaverne og Aftenhøjskolen.

(Ved Forstander Magne Astrup).

1. Ungdomshaverne.

I Ungdomshaverne disponerer hver Elev over 150 m² Jord, hvilket erfaringsmæssigt skulde være nok til Forsyning af en lille Familie med de nødvendigste Grøntsager. Under Vejledning og Undervisning ligger heri det mere materielle Maal for Arbejdet i Ungdomshaverne. Men Arbejdet har ogsaa videre Sigte, menneskeligt og opdragelsesmæssigt. Man søger hos Deltagerne at tilfredsstille, eventuelt skabe Sansen for Arbejdet med Jord og Planter, et Arbejde, der med en Anskuelighed som intet andet belønner Dygtighed og Omhu, og som herigennem rummer store opdragelsesmæssige Værdier. Man søger tillige at oplade Deltagernes Øjne for den Charme og det Perspektiv, Havedyrkningen indbefatter ved stadig at sigte mod Fremtiden. Blomstrer Roserne, tænker Havedyrkeren paa, at de vil blomstre endnu smukkere næste Aar, og om fem Aar er der af en lille Stump Pind blevet en pragtfuld Syrenbusk. Hvert Aar bringer ny Vækst og Skønhed med sig.

Den teoretiske Undervisning led en Del under, at det i Ungdomshaverne beliggende Hus med Undervisningslokalet anvendtes af Tyskerne som Hestestald. Der var i alt 44 *Elever*, hvoraf den store Hovedpart passede Arbejdet i Haven Sommeren igennem med største Interesse og Stadighed, saaledes at et godt Udbytte blev Resultatet. Undervisningen blev forestaaet af Forsøgsassistent Jess Seidler. Kommunalærer S. Friberg var Kommunens tilsynsførende.

2. Aftenhøjskolen.

Arbejdet i Aftenhøjskolen er i nogen Grad af videregaaende Art og kræver en vis Modenhed af Eleverne. Der kræves, at Eleverne enten er fyldt 21 Aar eller har haft et Højskoleophold eller lignende. Under væsentlig bedre Tilskudsbetingelser betegner Aftenhøjskolen en Knopskydning paa Aftenskolens Stamme og er en Nydannelse, der vil kunne faa stor Betydning ogsaa i vor Bys kulturelle Arbejde.

Som en Spire til noget mere og større har der under Aftenhøjskolen kun arbejdet en enkelt Klasse med 16 *Deltagere* oprettet af Arbejdernes Oplysningsudvalg. Klassen har beskæftiget sig med nyere dansk Historie og Litteratur under Ledelse af Overlærer Niels Sæderup. Undervisningen har omfattet 20 Timer.

Det samlede Antal Elever under »Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler« i Skoleaaret 1944—45 har været 1187.

Til Viceinspektør Arne Jørgensens Beretning om Ungdomsskolen kan jeg ikke lade være med at tilføje, at for mig synes denne nye Skoleform i disse haarde Aar at have bestaaet sin Ildprøve. En frivillig Ungdomsskole, der i en Tid som den nu lykkeligt overstaaede formaaede at samle i tusindvis af unge Landet over til et frivilligt Skolearbejde, er samfundsmæssigt et Klenodie. Og det saa meget mere som de fleste af de unge, den har formaaet at samle, kommer fra et Milieu, der i Almindelighed anses for at være nærmest skolefjendtligt. Men disse unge er fyldt med ubrugte Sjæles Forlangende — derfor kommer de. Det er jo nemlig rigtigt, hvad Dr. phil. Holger Brøndsted engang har sagt: Alle Ungdomsskoler maa vide, at de er saa godt som ene om det Privilegium og det uhyre Ansvar at tilføre deres Elever sjælelig Næring.

Ligesom de forskellige Bydistrikter har deres Børneskole, bør de ogsaa have deres Ungdomsskoleafdeling. Eleverne bør ikke samles i en enkelt selv nok saa centralt beliggende Skole. De skal have en kort og bekvem Skolevej, og Distriktets Skolebygning skal virke som en »Sognegaard« i Byen, Kvarterets kulturelle Centrum, dér hvor det foregaar: Børneskole, Ungdomsskole, Aftenskole, Foredrag, Koncerter m. m. Den naturlige Forbindelse mellem Skole og Befolkning styrkes herved og udvikles til Gavn for begge Parter og for Samfundet.

Ungdomskostskolen for unge Mænd.

(Ved Forstander S. N. Friborg).

I Loven om Skoler for den ufaglærte Ungdom, vedtaget af Rigsdagen 1942, skelnes der mellem 3 Skoleformer: Aftenskolen, Dagskolen og Kostskolen. Den sidste af disse Skoleformer har i Ministeriets Cirkulære faaet den varmeste Anbefaling, og Kommunerne opfordres til i stor Udstrækning at oprette Ungdomskostskoler; men da der ikke i Loven er givet Anvisning paa, hvorfra Pengene til Elevernes Skoleophold skal tages, er der foreløbig trukket ret snævre Grænser for Udbredelsen af denne — uden Tvivl meget værdifulde Skoleform.

I Sommeren 1943 kom det ved et Kursus paa Askov Højskole til en Drøftelse mellem Viceinspektør Arne Jørgensen, Esbjerg, Forstander J. Th. Arnfred og Højskolelærer Juul Andersen, Askov, og her faldt Talen paa Ungdomskostskolen, for hvilken særlig Juul Andersen gik stærkt ind. Denne foreløbige Drøftelse efterfulgtes af et Møde i Askov, hvor foruden de nævnte Personer deltog Skoledirektør Olaf Petersen og Kontorbestyrer Hans Magnussen, Esbjerg. Dette Møde førte til, at man enedes om at søge gennemført et Forsøg med en Ungdomskostskole, og i Efteraaret 1943 oprettede da Esbjerg Kommune sammen med 9 andre jyske Købstæder den første kommunale Ungdomskostskole for unge Mænd. Paa Askov Sløjdscole leledes Lokaler til Skolen, der søgtes gennemført med 2 Kursus hvert paa 20 Elever.

De 2 Kursus à 3 Maaneder blev gennemført med henholdsvis 20 og 17 Elever. Forsøget leledes af et Forretningsudvalg bestaaende af Socialinspektør Niels Jespersen, Esbjerg, Forstander J. Th. Arnfred, Askov, og Viceborgmester Robert Holm, Horsens, og med Skoledirektør Olaf Petersen, Esbjerg, som Sekretær. Det daglige Arbejde blev overdraget Kommunelærer S. N. Friborg som Skolens Forstander, bistaaet af Sløjdskolens Lærere. Fra

Esbjerg deltog i første Kursus 10 og i andet Kursus 6 Elever, medens de øvrige fordeltes med 1 eller 2 Elever fra hver af de øvrige Byer.

Begge Kursus fik et absolut tilfredsstillende Forløb. Det er naturligvis umuligt at sige, hvor meget eller hvor lidt et saadant 3 Maaneders Ophold kan betyde for Drengene. Men det kan i hvert Fald siges, at der skete en meget stor Forandring med dem under deres Ophold paa Skolen. Det gælder baade deres Optræden og Opførsel og hele deres Maade at være paa. De fik Sans for at læse Bøger af et lødigt Indhold, og de lærte og fik Lyst til at høre Foredrag, noget, som de til at begynde med stod aldeles uforstaaende og modvillige overfor. Ikke mindre vigtigt er det vel, at denne Skoleform kan være med til at give de unge Sans for Hjemliv, idet de opdager Glæden ved at samles om Ting som Samtale, Sang, Musik, Oplæsning o. s. v.

Ogsaa hvad selve Undervisningen angaar, viser denne Skoleform sig at have store Fordele fremfor Aftenskoleformen. Det er saaledes en Fordel, at man kan supplere Undervisningen paa Skolen med Besøg paa forskellige Erhvervsvirksomheder og Arbejdspladser, ligesom Eleverne naturligvis er ganske anderledes oplagt til Undervisningen, end Tilfældet er i Aftenskolen, hvor der først er udført en Dags anstrengende Arbejde. Endelig giver Kostskolen en ganske anderledes Mulighed for Fordybelse i Emnerne og Samling om Undervisningen.

Som et Resultat af dette Forsøgsarbejde er der nu dannet et kommunalt Ungdomsskoleforbund, hvis Formaal er at oprette og drive Ungdomsskoler, og Forbundet har foreløbig faaet Tilslutning fra 12 større jydsk Kommuner. Bestyrelsen bestaar for Tiden af Forstander J. Th. Arnfred, Askov, Viceborgmester Robert Holm, Horsens, Borgmester Holger Fink, Aabenraa, Borgmester Chr. Aaboe Sørensen, Silkeborg, og Socialinspektør Niels Jespersen, Esbjerg, med sidstnævnte som Formand og med Skoledirektør Olaf Petersen, Esbjerg, som Sekretær. De tilsluttede Kommuner har et samlet Indbyggertal paa tæt ved 200.000. En Del af Kommunerne er saa store, at de vel nok kunde gennemføre deres egen Skole; men det maa betragtes som en meget stor Fordel, at hidtil ingen har ønsket at gøre dette, hvorimod man er enedes om at løse Opgaven i Fællesskab. Det er nemlig utvivlsomt rigtigt, at skal man kunne opnaa et godt Resultat med de unge Mennesker i Løbet af saa kort Tid som 3 Maaneder, saa er det en absolut Betingelse, at de unge rives helt ud af deres Milieu, og det sker langt hurtigere og lettere, naar de unge fra mange forskellige Byer samles paa en fælles Skole. Saa undgaas Klikedannelser, saa tvinges de til at beskæftige sig med andre Mennesker end dem, de omgaas til daglig, saa faar Oplevelsen bedre Kraft til at virke, og de bliver mere modtagelige.

Det var Tanken, at Ungdomsskoleforbundet vilde bygge sin egen Skole. Men da det formodentlig vil vare et Par Aar, før der bliver Materialer til Skolebyggeri, har man i Stedet søgt at leje egnede Lokaler. Skønt Bestyrelsen har udfoldet store Anstrengelser for at finde Lokaler, som kunde lejes, har det dog ikke ført til noget Resultat, og man er derfor slaaet ind paa en anden Vej.

Paa et Møde i Fredericia den 11. September 1945 var der Enighed om at købe Holsted Efterskole og indrette den til Formaalet. Skolen koster ikke meget, men den er ogsaa i en sørgelig Forfatning, mishandlet som den er først af tyske Soldater og senere af tyske Flygtninge. Den maa altsaa gennemgaa en omfattende Restaurering og Modernisering.

Men at dømme efter de Tegninger, som Arkitekt Chresten Jensen, Bramminge, har udarbejdet, har man Grund til at vente, at den færdige Skole vil kunne opfylde alle berettigede Krav.

Man venter, at Skolen vil staa færdig til Brug i Begyndelsen af Aaret 1946. Den vil kunne rumme 40 Elever eller 2 Klasser, og hvert Skoleaar vil omfatte 3 Hold, hvorved hvert Aar 120 unge Mennesker kan faa et 3 Maaneders Skoleophold. Heraf kan Esbjerg Kommune lægge Beslag paa 8 Pladser til hvert Kursus.

Det er ikke noget ringe Beløb, Esbjerg herigennem ofrer til Gavn for vor Bys ufaglærte Ungdom. Men Forsøget har vist, at Kostskoleformen, hvor Elever og Lærere er sammen Dagen lang, har saa store Fordele fremfor Aftenskoleformen, og at den betyder saa meget for Eleverne, at den er værd at ofre noget paa. Der er heller ingen Tvivl om, at Ungdomskostskolen vil bidrage til at give Byens Ungdom Lyst til at komme paa Højskole, hvorved denne Ungdom vil faa Del i et Gode, som den hidtil ikke rigtig har haft Øjnene aabne for. Derfor maa man ønske, at denne Skoleform maa vokse sig stærk i den kommende Tid.

VII. Det skolepsykologiske Arbejde.

(Ved Skolepsykolog Fru K. Lorck Pedersen).

1943—44.

I Skoleaaret 1943—44 blev der ikke foretaget Intelligensundersøgelser af hele Aargange. Derimod blev de Børn, der i Forvejen var undersøgt med Dearborn Gruppeprøverne, og hvis Intelligens laa under 100, undersøgt med de Binet-Simonske Prøver. Foruden disse blev de Børn, hvis Dearborn I. K. ikke formentes at passe med deres Intelligens, samt de Børn, der paa Grund af Sygdom ikke havde været med til Gruppeprøverne, ligeledes intelligensundersøgt med de individuelle Prøver. I alt blev 72 Børn af denne Kategori intelligensundersøgt.

Da jeg paa Grund af et Studieophold ved Københavns Universitet havde Orlov fra September til Jul 1943, maatte Undersøgelsen af de sidste to Klasser udskydes til næste Skoleaar. Efter Nytaar kom nemlig Undersøgelserne af de Børn, der eventuelt skulde optages i Hjælpeklasser, Repetitionsklasser eller være Omgængere. Af disse var der i alt 48. Desuden intelligensundersøgtes en Del Børn, der ønskedes optaget i 1. Kl. og i Børnehaven, men som manglede nogle Dage eller Uger i at have den fornødne Alder, for at man kunde se, om de var skolemodne.

I Løbet af Skoleaaret er ogsaa et Antal Børn, som Skolen eller Hjemmet havde forskellige Vanskeligheder med, blevet undersøgt. Nogle af disse var aandssvage, men kunde f. T. ikke optages paa Aandssvageskolen, hvor de hørte hjemme, paa Grund af Pladsmangel. Disse Børn fritoges for Undervisningspligt; men der bliver uden for den normale Skoletid sørget for deres Undervisning, indtil der bliver Plads paa Aandssvageanstalten. Andre var Tilflyttere, som man havde ondt ved at faa anbragt i passende Klasser.

Desuden blev 6 Børn fra Hjælpeklasserne undersøgt før Udskrivning af Skolen.

Yderligere blev de Børn, der formentes at være læseretarderede, intelligensundersøgt, før de blev underkastet Læseprøven.

29 Børn, hvis Standpunkt i Læsning ikke var tilfredsstillende, blev foruden Intelligensundersøgelsen underkastet en Læseprøve (den samme Prøve, som anvendes paa skolepsykologisk Kontor i København). Det viste sig, at 13 af disse Børn var læseretarderede, mens de øvriges utilfredsstillende

Standpunkt skyldtes ringe Evner, Sygdom eller pædagogiske Grunde. For de læseretardedede Børn etableredes Ekstraundervisning. De deltes i 4 Hold, der faar en Times Ekstraundervisning daglig i Lighed med, hvad de læseretardedede, der blev fundet forrige Skoleaar, har faaet. Denne foregaar uden for Børnenes egentlige Skoletid. I Løbet af Skoleaaret er de blevet efterprøvede i Læsning, Stavning og Diktat. Ved Skoleaarets Slutning viste Prøverne saa god Fremgang for de 6 Elevers Vedkommende, at man kunde ophøre med Ekstraundervisningen.

Der foretoges i alt 247 Undersøgelser i Løbet af Skoleaaret, deraf var de 218 Intelligensundersøgelser. De standardiserede Binet-Simons Tests benyttedes; men desuden blev en Del af Børnene prøvet med forskellige Performance Tests og Skolemodenhedsprøver.

1944—45.

Det skolepsykologiske Arbejde er i Skoleaaret 44—45 blevet udført efter de samme Retningslinier som de foregaaende Aar. Der var afsat 20 ugentlige Timer til Arbejdet med de forskellige Undersøgelser og Tilsynet med Undervisningen af de læseretardedede Børn. Dette Timetal har dog ikke helt kunnet slaa til. De mange forskellige Prøver har efterhaanden faaet et stort Omfang, og Samtaler med Forældre og Lærere er et ret omfattende og betydningsfuldt Led i hele Undersøgelsen. De læseretardedede Børns Fremgang fulgtes ved Besøg og Samtaler med deres Lærere, og deres Standpunkt undersøgtes flere Gange i Løbet af Skoleaaret. Ogsaa enkelte Problembørns Fremgang er blevet fulgt i Løbet af Skoleaaret, men Tiden har ikke tilladt saa mange Skolebesøg, som det kunde være ønskeligt. Enkelte Børn er efter at være blevet undersøgt af Skolepsykologen blevet henvist til psykiatrisk Undersøgelse.

Ogsaa i Aar blev der i Begyndelsen af Skoleaaret givet alle Lærerne i 2. Klasserne Instruktion i Afholdelse af Dearbørngruppeprøverne. Disse Prøver foretoges saa af de paagældende Lærere kort efter Sommerferien. De Elever, hvis Dearborn I. K. laa under 100, samt de faa Elever, der paa Grund af Fraværelse ikke havde deltaget i Gruppeprøverne, undersøgte jeg saa i Løbet af Skoleaaret med de individuelle Prøver (Binet-Simon); med disse Prøver undersøgtes ogsaa nogle Elever, hvis Dearborn I. K. ikke mentes at svare til deres virkelige Evner. Med Undtagelse af Stormgades Skole, hvor Undersøgelse og Efterprøverne af 2. Klasserne af forskellige Grunde maatte udskydes til næste Skoleaar, er nu alle Børn paa dette Klassetrin undersøgt enten med Dearbørngruppeprøverne eller med de Binet-Simonske Prøver, nogle med begge Prøverne. De to Klasser fra Stormgades Skole, der tidligere var blevet undersøgt med Dearbørngruppeprøverne, men som paa Grund af min Orlov i Efteraaret 43 ikke var blevet efterprøvet med de individuelle Prøver, blev nu efterprøvede. I alt intelligensundersøgte jeg 225 Børn. Desuden undersøgtes Elever, som af Skolerne var indstillede til at være Omgængere, eller som man ønskede optaget i Hjælpeskolen. I alt undersøgtes 97 Børn af denne Kategori. Deraf optoges 15 Børn i Hjælpeskolen; disse Børn havde en Gennemsnitsintelligenskvote af 83. To af de undersøgte Børn maatte betegnes som aandsvage og henvistes til Aandssvageforsorg; men da der for Tiden ikke er Plads paa Aandssvageanstalterne, anbragtes de foreløbig i den lille Hjælpeklasse.

De Elever, der skulde udskrives af Hjælpeklasserne ved Undervisningspligtens Ophør, intelligensundersøgtes, kort før de kom ud af Skolen; det drejer sig om 9 Dreng med en Gennemsnits I. K. paa 78 og 5 Pi-

ger med en Gennemsnits I. K. paa 80. En enkelt Dreng fra Hjælpeskolen fik efter Forældrenes Ønske Lov til at blive gaaende et Aar efter den skolepligtige Alders Ophør.

5 Børn, der var lidt for unge til at optages i de nye 1. Klasser, men hvis Forældre mente, de var velbegavede og udviklede nok til at kunne følge med, blev ogsaa intelligensundersøgt; de viste sig at være skolemodne og blev derfor optaget i en 1. Klasse.

I Løbet af Skoleaaret undersøgte en Del Tilflyttere, for at man kunde faa dem anbragt i de rigtige Klasser, og desuden undersøgte en Del Børn, som Skolen eller Hjemmet havde forskellige Vanskeligheder med. Deraf

	Efterprøve af Dearb. Prøver	Til Hjelpe- skolen og Omgæng.	Udskrevet af Hjelpe- skolen	Læseret. Børn	Ialt
Vestre Skole	72	30	14	5	121
Østre Skole	43	23		8	74
Stormgades Skole.....	32	13		2	47
Danmarksgades Skole.....	25	13			38
Rørkjær Skole	53	18		5	76
Alle Skoler	225	97	14	20	356

var en enkelt saa dybt aandssvag, at han kun kunde henvises til Aands-
svageforsorg. Ved Samtaler med Forældrene og Lærerne klaredes de øvrige
Problemer, der var af meget forskellig Art, f. Eks. Søskendejalousi. En en-
kelt trængte til Milieuforandring og foresloges anbragt paa en Kostskole.
Nogle af disse Problembørn kunde have haft godt af at blive anbragt i en
Observationsklasse med ganske faa Elever; men paa Grund af Tyskernes
Beslaglæggelse af de tre af vore Skoler har der ikke kunnet findes Lokaler
til en saadan Klasse. Af disse to Kategorier undersøgte 21 Børn.

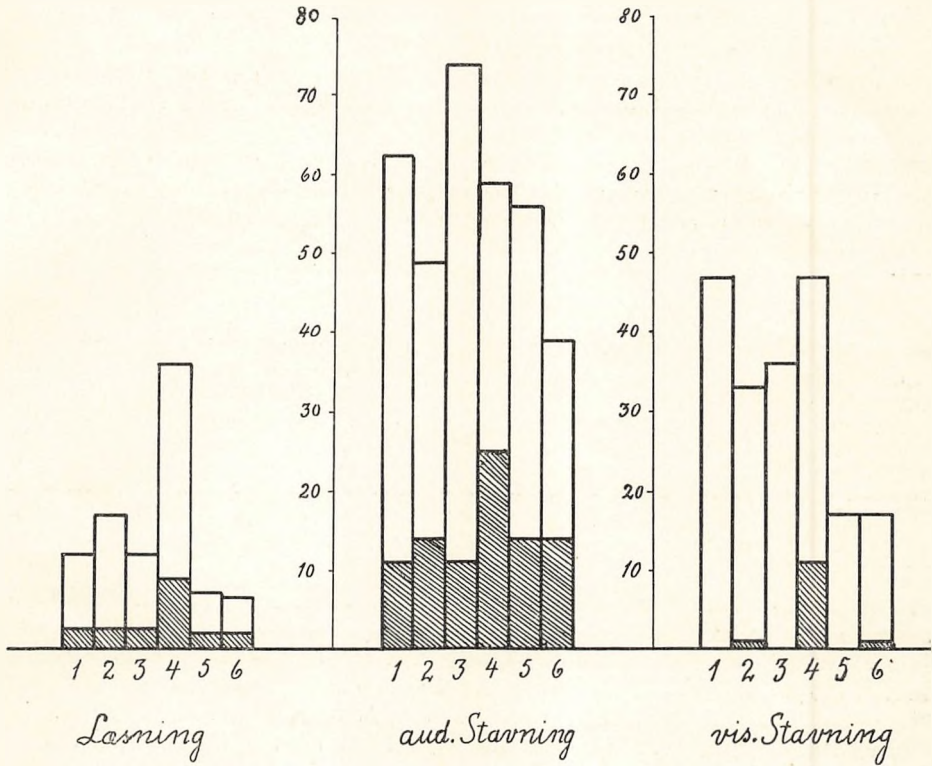
Fordelingen af de undersøgte Børn ved de forskellige Skoler ses af ne-
denstaaende Skema.

Læseretarderede Børn.

13 læseretarderede Børn fik i Løbet af Skoleaaret 1944—45 en Times
Ekstraundervisning daglig, — de efterprøvedes to Gange i Løbet af Aaret.
6 af Eleverne gjorde saa gode Fremskridt, at man efter Prøverne ved Skole-
aarets Slutning mente, at det var forsvarligt at høre op med Ekstraundervis-
ningen. En Elev blev p. Gr. af utallige Forsømmelser og Forældrenes Mangel
paa Forstaaelse af denne Undervisnings Betydning fritaget for Ekstratimer-
ne. De øvrige 6 fortsætter Undervisningen i dette Skoleaar.

Til Læseprøve indstilledes ved Nytaarstid 21 Elever, een Elev fik Prøven
udsat p. Gr. af langvarig Sygdom. Disse Børn blev ogsaa intelligensunder-
søgt. Et Par af Eleverne var saa unge, at de havde bedst af at blive Om-
gængere, en enkelt hørte hjemme i Hjælpeskolen; 11 Børn viste sig at være
læseretarderede; de øvriges utilfredsstillende Standpunkt formentes at
skyldes Sygdom, ringe Evner eller pædagogiske Grunde. Der er saaledes i
det nye Skoleaar 17 læseretarderede Børn, der faar en Times Ekstraunder-
visning daglig og er delt i Hold paa højst 3.

Grafisk Fremstilling af læseretarderede Elevers Standpunkt ved Begyndelsen og Afslutningen af Skoleåret 1944—45 (i alt 6 Børn):

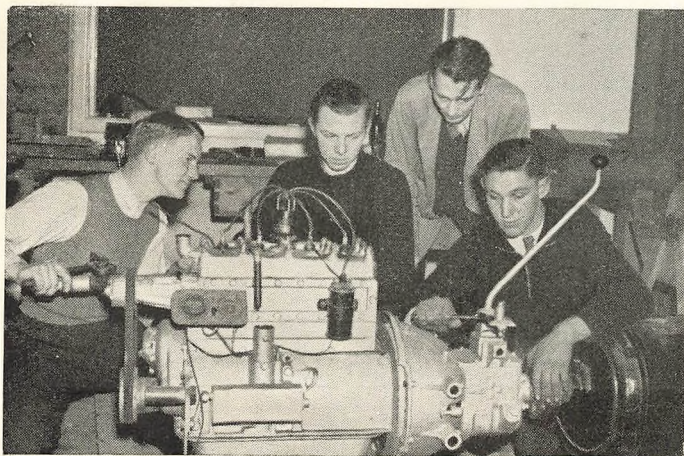
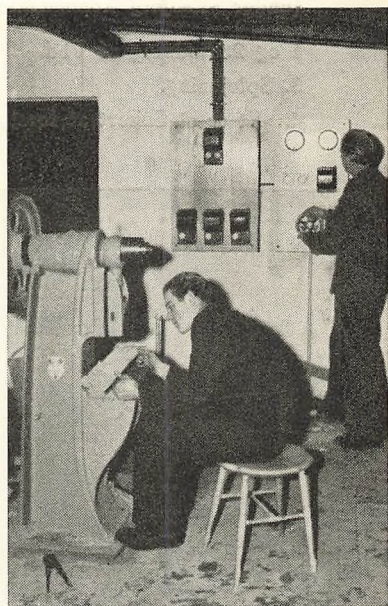
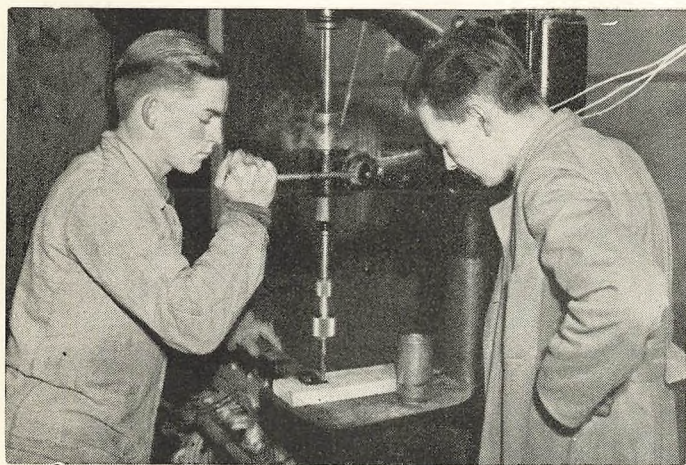
Hele Søjlen betegner Antal Fejl ved Skoleaarets Begyndelse, den skraverede Del af Søjlen viser Antal Fejl ved Skoleaarets Slutning udtrykt i Procent af de læste eller stavede Ord.

I alt foretoges 402 Undersøgelser i Løbet af Skoleaaret, deraf var de 392 Intelligensundersøgelser. Ved disse benyttedes altid Binet-Simons Prøver 43; men desuden anvendtes i mange Tilfælde forskellige Performance Tests og i nogle faa Tilfælde Skolemodenhedsprøver.

VIII. Lærerpersonalet, Pedeller m. v.

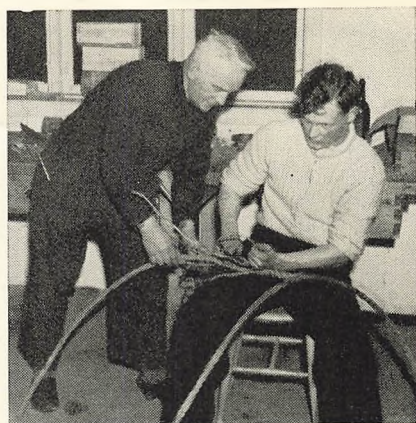
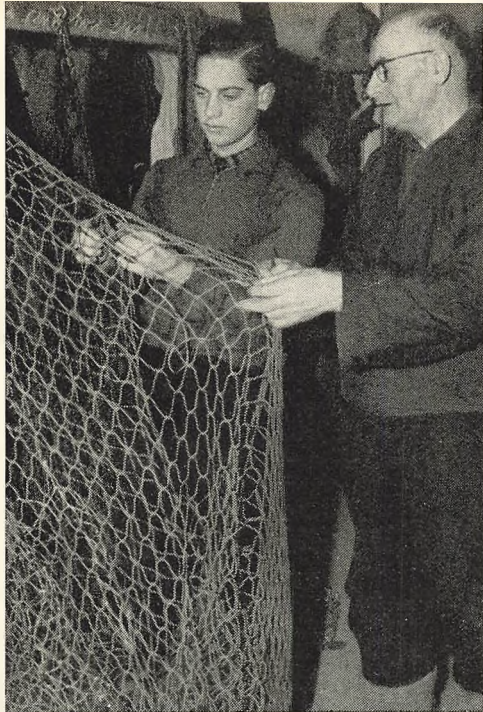
Lærerpersonalet den 1. September 1945.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. Stilling	Tjeneste- alder
Skoledirektør.						
Olaf Petersen		15/4 91	1913	1/4 39	1/4 39	1/4 33
A: Købstadordnede Skoler.						
Overlærere.						
1. Niels Mogensen Gerald	G	25/5 85	1908	*)1/2 24	1/4 40	1/4 40
2. Margr. Pedersen Hald	Ø	28/3 96	1924	30/5 24	1/7 44	1/7 44
3. Ingemann Jensen	B	11/8 94	1916	*)1/4 24	1/8 37	1/8 37
4. John Jensen	R	10/6 99	1920	1/4 43	1/4 43	1/4 43
5. Frederik Oscar Klintø	D	12/12 93	1914	1/3 42	1/3 42	1/3 42
6. Søren Laursen	S	15/2 85	1914	16/8 15	1/1 31	1/1 31
7. Niels Christian Sæderup	V	16/3 95	1916	1/1 38	1/1 38	1/1 38
8. Peter Lauritzen Waaben	J	8/4 88	1911	*)1/1 23	1/2 41	1/2 41
Viceinspektører.						
1. Jacob Andersen	V	9/6 98	1920	2/11 21	1/8 36	1/8 22
2. Hans Andreas Hansen	Ø	7/3 94	1915	13/9 18	1/8 36	1/10 18
3. Aage Højholt Jørgensen	D	14/5 86	1909	16/3 11	1/8 36	1/8 11
4. Arne Jørgensen	R	17/5 01	1929	20/1 30	1/8 36	1/4 32
5. Sigurd Land	R	20/4 93	1914	1/4 19	1/8 36	1/5 17
6. Peter Damgaard Petersen	S	11/1 84	1909	1/5 21	1/7 39	1/8 11
7. Laur. Thomassen Sørensen	D	14/5 84	1908	1/4 10	1/9 29	1/7 10
8. Jens Kr. Mosegaard Skov Thomassen ..	J	30/9 91	1913	*)1/12 15	1/7 41	1/12 15
9. Svend Aage Werborg	S	21/11 06	1927	30/4 28	1/7 40	1/12 30
Fast ansatte Lærere.						
1. Magne Astrup, iflg. § 35	R	30/5 10	1932	1/5 35	1/9 42	1/4 36
2. Hans Rasmussen Brandt	D	26/3 91	1915	1/9 18	1/9 18	1/7 17
3. Karl Madsen Bruun	S	7/12 03	1928	1/1 31	1/1 33	1/5 31
4. Niels Jørgen Gunnar Carlsen	S	22/1 07	1928	1/10 28	1/7 32	1/7 31
5. Jens Jørgen Hedeg. Christensen	R	30/10 08	1930	1/4 31	1/11 34	1/4 33
6. Niels Oluf Christensen	D	20/12 14	1938	1/8 44	1/8 44	1/1 43
7. Thomas Christensen	R	11/9 05	1927	1/4 28	1/1 31	1/10 29
8. Vilhelm Christensen	V	5/11 08	1934	1/10 30	1/12 38	1/2 37
9. Rasmus Peder Anton R. Dalhøj, iflg. § 35	R	11/5 82	1904	1/5 18	1/5 35	1/11 05
10. Christian Dalsgaard	J	4/2 10	1931	*)1/8 37	1/2 38	1/8 36
11. Øyvind Dige	R	7/5 07	1932	30/8 32	1/8 36	1/9 34
12. Jakob Fager	R	27/8 89	1913	3/3 19	1/11 20	1/4 19
13. Sofus Nielsen Friborg, iflg. § 35	R	9/2 99	1925	1/1 30	1/5 35	1/8 27
14. Hans Chr. Greve, iflg. § 35	S	27/9 90	1916	1/4 21	1/2 41	1/9 18
15. Børge Eyvind Hansen	Ø	8/8 17	1939	1/4 40	1/11 44	1/2 43
16. Viggo Bak Harder, iflg. § 35	V	1/9 11	1932	20/5 35	1/9 40	1/11 36
17. Svend Frederik Haurholt	B	14/11 09	1935	*)1/4 40	1/8 43	1/4 42
18. Jørgen Peder Heding, iflg. § 35	S	25/7 85	1909	1/9 18	1/5 35	1/8 11
19. Thorkild Holm	S	10/10 17	1939	1/8 39	1/5 44	1/5 42
20. Janne Magnus Paul Holmberg	R	20/8 09	1931	22/2 32	1/5 35	1/3 34
21. Henry Hans Jakobsen	S	2/10 10	1932	12/8 32	1/5 35	1/11 34
22. Hans Helge Jensen	J	7/8 98	1920	*)1/1 23	1/4 26	1/9 22
23. Jens Kristian Jensen	V	9/6 11	1935	1/8 38	1/5 43	1/5 41
24. Kaj Rasmus Frithiof Jensen	J	15/6 99	1920	*)1/4 31	1/5 31	1/12 27
25. Søren Holt Jensen	R	12/1 95	1916	1/2 22	1/8 22	1/2 19
26. Peter Jessen	R	2/10 04	1925	12/4 26	1/8 30	1/11 28
27. Viggo Holst Hillerup Jørgensen	S	21/11 86	1907	1/8 13	1/4 17	1/4 12
28. Magne Sørensen Kaac, iflg. § 35	J	21/3 95	1917	*)1/4 26	1/8 27	1/8 19
29. Peter Christian Kragh	D	11/10 94	1915	1/12 19	1/12 19	1/3 19
30. Anders Sønderg. Nielsen Krogh	J	19/1 96	1919	*)1/4 33	1/4 33	1/8 21
31. Henning Selmer-Krogh	S	11/11 13	1936	1/8 38	1/9 42	1/3 39
32. Peter Christensen Kromann	S	3/9 09	1931	15/4 39	1/4 41	1/3 34

Ungdomsskolen.

Undervisning i praktisk Arbejdsundskab.

3

Fiskerskolen

(under »Esbjerg kommunale Fortsættelsesskoler«).

1 og 2. Bødning af Vod.

3. Splejsning.

4. »Et er et Søkort at forstaa —«.

4

2

Lærerpersonalet den 1. September 1945.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. Stilling	Tjeneste- alder
33. Jens Lambertsen	G	30/3 01	1929	*)1/10 29	1/4 40	1/9 32
34. Jens Andersen Ladegaard	D	13/8 82	1903	1/6 11	1/12 12	1/8 07
35. Kristian Frederik Larsen	Ø	2/4 06	1929	9/10 30	1/11 34	1/11 32
36. Niels Laursen	R	9/5 93	1915	1/12 18	1/7 20	1/12 18
37. Aage Anton C. V. Lund, iflg. § 35	D	13/5 81	1903	13/3 07	1/12 09	1/4 07
38. Svend Eg Lykkegaard, iflg. § 35	D	21/2 09	1930	2/9 31	1/11 34	1/7 34
39. Hagbart Peter Madsen, iflg. § 35	V	25/9 10	1932	1/1 36	1/2 41	1/9 38
40. Hans Herluf Madsen	D	1/6 12	1935	1/4 39	1/3 43	1/10 39
41. Christian Marinus Marcussen	V	21/5 94	1918	1/9 29	1/9 29	1/7 20
42. Ahlmann Edmund Nielsen	S	22/6 16	1939	1/6 39	1/8 44	1/11 42
43. Niels Laurits Nielsen	S	24/5 98	1920	1/2 22	1/12 25	1/7 22
44. Peter Villum Vedde Nielsen	Ø	10/12 17	1940	19/9 40	1/4 45	1/4 43
45. Thomas Axel Østerskov Nielsen, iflg. § 35	Ø	28/2 08	1932	1/9 32	1/12 35	1/12 34
46. Hans Peter Hansen Novrup	Ø	29/9 19	1941	17/11 41	1/9 45	
47. Henry Nyhuus	S	14/2 91	1912	1/3 19	1/3 19	1/3 19
48. Johan Georg Ochsner	S	31/3 79	1901	1/11 03	1/11 04	1/11 03
49. Aksel Valther Pedersen	R	21/7 10	1931	1/4 33	1/12 36	1/2 36
50. Anders Peder Pedersen	D	19/9 85	1909	1/4 11	1/2 13	1/8 11
51. Chr. William Pedersen	R	7/6 10	1931	1/4 33	1/12 36	1/2 36
52. Hans Peter Aare-Petersen	R	14/10 88	1909	1/1 18	1/3 19	1/11 12
53. Johs. Marius Pedersen	S	6/12 03	1925	15/4 26	1/11 30	1/1 28
54. Karl Johs. R. Gabriel Pedersen	V	15/3 96	1920	6/2 21	1/7 25	1/7 22
55. Mathias Peter Petersen	D	9/1 94	1916	1/10 19	1/3 20	1/8 18
56. Jørgen Boye Høyer Pors	S	2/8 11	1939	1/8 39	1/5 43	1/6 42
57. Carl Michael Riis-Antonsen	B	28/4 98	1922	*)1/4 26	1/6 29	1/11 24
58. Harald Riis-Antonsen, iflg. § 35	J	13/8 03	1927	*)1/3 28	1/5 31	1/8 29
59. Arne Sillasen Schmidt	V	10/3 09	1933	28/1 34	1/1 40	1/4 37
60. Oluf Schultz, iflg. § 35	An	9/10 12	1936	16/5 38	1/9 42	1/6 40
61. Ejnar Andreas Skaarup	R	9/7 12	1933	9/11 34	1/2 41	1/4 38
62. Friis Legardt Skov	G	2/11 96	1919	*)1/12 25	—	1/11 21
63. Elmar Zacharias Suhr	G	4/5 96	1917	*)1/8 30	—	1/2 21
64. Max Steen Søndergaard	S	21/2 14	1935	1/9 37	1/2 41	1/9 38
65. Carl Viggo Sørensen, iflg. § 35	Ø	16/8 17	1940	1/11 40	1/9 45	1/9 44
66. Søren Peter Sørensen	V	25/6 98	1923	1/7 25	1/4 28	1/8 25
67. Thomas Ejvind Thomasen	D	25/10 06	1927	1/4 31	1/3 33	1/3 33
68. Hans Toft	Ø	7/2 97	1928	19/4 29	1/3 33	1/5 31
69. Frederik Robert Nielsen Tornsborg	D	1/4 84	1914	1/4 31	1/4 31	1/9 16
70. Just Mathias Poul Villumsen	D	30/6 98	1919	26/1 22	1/8 27	1/7 22
71. Mads Vilsgaard, iflg. § 35	R	22/3 85	1907	1/4 14	1/4 17	1/8 09
72. Erik Damkjær Vind	Ø	23/8 08	1932	1/4 34	1/4 39	1/9 36
73. Carlo Johs. Petersen Windt**)	V	19/6 09	1931	1/4 36	1/1 40	1/6 36
74. Hans Victor Voldsgaard, iflg. § 35	D	23/2 85	1913	1/12 19	1/12 19	1/12 16
75. Jørgen Wolff, iflg. § 35	S	28/12 03	1925	17/8 25	1/9 29	1/1 28
76. Severin Husted Zilsdorff	S	8/11 85	1907	1/2 12	1/2 13	1/2 12
77. Ledigt Embede, § 35 (Astrup)	S					
78. do. (Ruby)	D					
79. do. (efter Andersen, Jerne)	J					

Lærerinder.

1. Laura Balmer, f. Enkegaard	R	27/6 07	1930	1/10 30	1/5 35	1/12 33
2. Kirstine Poulsen Bonde, iflg. § 35	D	25/10 84	1907	22/8 07	1/5 11	1/8 09
3. Th. v. Bülow, f. Wimmelmann, iflg. § 35	D	21/12 79	1904	1/9 04	1/9 06	1/11 04
4. Laura Agnete Frandsen Bøss	S	27/6 09	1930	1/8 44	1/8 44	1/7 33
5. Ane Christensen	S	15/9 90	1911	1/8 24	1/8 24	1/10 14
6. Elise Madsine Othilie Christensen	J	9/9 01	1923	*)1/11 28	1/11 28	1/10 26
7. Marie Jensine Christensen	V	4/4 17	1940	1/11 41	1/4 45	1/3 44
8. Karen Margr. Eriksen	B	10/9 05	1926	*)1/12 34	1/12 34	1/10 29
9. Inger Marie Vilhelm. Fager, f. Kiilerich	R	8/10 97	1918	1/4 20	1/6 23	1/11 21
10. Maria Gernhammer, f. Malthasen	R	20/6 93	1917	1/4 20	1/11 21	1/8 19
11. Dorteia Kristine Hansen	V	13/12 12	1941	1/9 45	1/9 45	1/9 43
12. Filiciane Hansen	Ø	11/5 08	1937	1/4 40	1/5 43	1/9 41
13. Maren Benedikte Hansen	V	24/11 12	1941	1/9 45	1/9 45	

Lærerpersonalet den 1. September 1945.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuy. Stilling	Tjeneste- alder
14. Vilhelmine F. Heidemann, iflg. § 35 ...	D	7/6 95	1917	1/7 20	1/7 20	1/7 20
15. Dagny Hillersborg	D	1/10 08	1929	21/4 32	1/12 36	1/5 34
16. Marie Louise Augusta Holstebro	V	20/9 04	1929	30/1 33	1/4 38	1/11 33
17. Marie Jensen, f. Andersen	J	28/9 96	1917	*)1/10 20	1/10 20	1/10 20
18. Signe Jensen	R	11/11 95	1922	11/11 26	1/9 31	1/3 25
19. Andrea Johansen	S	17/11 88	1910	10/9 10	1/5 14	1/12 12
20. Olga Jørgensen	V	26/6 92	1914	12/4 17	1/12 19	1/8 16
21. Ellen Korsholm	R	4/11 01	1926	2/9 31	1/11 34	1/1 33
22. Anna Gudrun Krogh	D	4/12 11	1933	1/4 37	1/2 41	1/9 37
23. Marie Kristine Langvad	Ø	10/11 81		1/10 13	1/8 28	1/7 21
24. Karen Magda Larsen, f. Thomsen**)	R	16/4 05	1927	29/11 27	1/3 33	1/4 31
25. Kirstine Lassen	B	23/6 86	1918	*)12/9 18	1/3 23	1/7 20
26. Gerda Rigmor Lykkegaard	Ø	16/9 12	1937	20/11 40	1/3 44	1/4 41
27. Maren Madsen, f. Schmidt	Ø	8/1 11	1933	1/12 36	1/9 40	1/11 35
28. Margrethe Okkels Madsen, f. Birk	V	3/2 10	1933	1/12 36	1/9 42	1/11 37
29. Agnes Nielsen	G	25/8 85	1906	*)1/3 10	—	1/9 08
30. Anna Margr. Nielsen	J	10/9 85	1913	*)1/9 16	1/6 23	1/6 23
31. Anthonia Nielsen	D	29/5 97	1929	1/7 36	1/7 36	1/7 35
32. Ellen Søbjerg Nielsen	V	4/4 11	1933	1/1 35	1/9 40	1/1 37
33. Gudrun Nielsen	R	9/1 11	1933	1/1 35	1/9 40	1/1 37
34. Inga Bøcker Nielsen, f. Pedersen	D	14/12 18	1940	1/11 42	1/9 45	
35. Karen Marie J. Vesterg. Nielsen, iflg. § 35	S	16/8 05	1927	13/12 27	1/4 33	1/4 32
36. Kirstine Nielsen	B	29/9 01	1926	*)1/12 30	1/10 34	1/5 31
37. Mariane Nielsen	S	3/11 92	1913	1/2 16	1/12 19	1/12 16
38. Nielsine Johanne Nielsen	Ø	24/11 10	1936	1/4 39	1/9 42	1/2 41
39. Anna Kirstine Kildeg. Olesen, f. Hjellum	Ø	31/5 16	1940	1/11 40	1/4 44	1/4 44
40. Anna Kathr. Aare-Petersen, f. Thude ..	Ø	7/5 88	1909	20/2 10	1/12 13	1/6 12
41. Bertha M. Pedersen	S	30/6 91	1916	8/4 18	1/11 20	1/12 18
42. Emma Petersen, f. Mols	V	3/8 95	1917	1/9 20	1/9 20	1/9 20
43. Fr. J. K. Lorck Pedersen, f. Madsen, § 35	V	27/2 87	1909	1/10 12	1/8 18	1/10 12
44. Karen Elisabeth Pedersen	S	9/1 99	1920	16/8 20	1/11 24	1/2 23
45. Mary Pedersen	G	19/3 09	1930	*)1/10 33	—	1/8 34
46. Mette Dortha Petersen, f. Jensen	J	7/6 19	1942	*)20/8 42	1/9 44	1/9 44
47. Inger Pors, f. Juhl	D	11/7 18	1941	1/10 42	1/9 45	
48. Anna Kirstine D. Rasmussen, iflg. § 35.	V	3/11 98	1919	1/4 21	1/6 25	1/12 22
49. Marie Ravn	S	2/9 12	1935	1/11 36	1/4 41	1/7 38
50. Anna C. Riis-Antonsen, f. Lauridsen ...	R	1/10 02	1929	10/6 29	1/7 33	1/10 32
51. Inger Alice Rosenkilde	R	16/8 07	1930	1/10 30	1/5 35	1/1 34
52. Marie Theodora Schou	D	3/11 94	1918	1/6 25	1/8 27	1/11 20
53. Carly Marie C. Jensen Sloth, iflg. § 35...	S	6/1 91	1913	1/11 20	1/11 20	1/7 15
54. Maja Kristine Mikkelsen Stensig	Ø	3/3 00	1926	22/4 27	1/3 33	1/4 30
55. Cilliane Marie Sørensen, f. Bork	Ø	8/2 20	1941	11/8 41	1/1 45	1/10 43
56. Kristiane Sørensen	S	24/2 04	1931	2/9 31	1/12 36	1/12 34
57. Gunvar Georgine Therkildsen	V	19/3 98	1925	1/8 38	1/5 43	1/4 38
58. Edith Brandt Thomsen	S	28/12 01	1932	1/4 38	1/1 40	1/11 34
59. Else Thomsen, f. Nielsen	V	19/2 17	1939	15/8 39	1/10 42	1/9 42
60. Grethe Thomsen, f. Tapdrup	Ø	1/12 18	1941	1/9 42	1/9 45	
61. Mary Andrea Thomsen	S	5/12 94	1922	16/8 23	1/5 29	1/4 25
62. Ulla Vorm	R	19/2 10	1932	14/11 32	1/3 38	1/12 34
Timelærere.						
1. Carl Dirks	V	2/2 16	1938	9/1 43	1/6 44	
2. Bo Evald Graver Hansen	Ø	2/8 19	1942	16/5 43	1/8 44	
3. Mogens Kruse Hansen	V	26/7 19	1942	11/8 43	1/9 45	
4. Søren Peter Holt Jensen	R	15/8 19	1941	1/5 43	1/8 44	
5. Jørgen Peter Jørgensen	Ø	14/4 19	1941	18/5 43	1/4 45	
6. Hans Lassen Obling	S	15/3 19	1943	1/3 44	1/9 45	
7. Harry Petersen	S	22/7 20	1942	1/11 42	1/6 44	
8. Niels Chr. Arne Skov Thomassen	B	24/12 18	1941	*)1/7 43	1/7 43	
9. Ledigt Embede	B					

Lærerpersonalet den 1. September 1945.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. Stilling	Tjeneste- alder
Timelærerinder.						
1. Else Margr. Fonager	Ø	26/2 21	1943	1/4 44	1/9 45	
2. Helga Kristine Jensen	V	31/7 17	1942	1/1 43	1/4 45	
3. Anna Elisabeth Nørskov Lauritsen ...	D	13/1 20	1942	15/1 44	1/9 45	
4. Karen Mosegaard Mikkelsen	Ø	3/1 14	1942	1/2 44	1/9 45	
5. Ledigt Embede						
B: <u>Landsbyordnede Skoler.</u>						
Vikar i Førstelæreremb. i Veldbæk.						
Hans Jensen Lomholt		14/8 19	1943	15/10 44	1/5 45	
Lærerinde ved Tourup Skole.						
Olga Dalsgaard, f. Christensen		28/7 09	1931	1/12 44		1/1 41
Faste Vikarer.						
1. Karl Johan Schlein Andersen	S	11/5 19	1943	1/11 44	1/9 45	
2. Viggo Emil Schøtt	Ø	24/12 21	1943	1/4 44	1/9 45	
1. Anna Marie Larsen	V	4/9 17	1939	1/5 44	1/9 45	
2. Tove Ilfeldt Larsen, f. Sørensen	S	25/6 18	1941	1/12 44	1/9 45	
Vikarer (paa fast Mindsteløn).						
1. Orla Raagan Andersson		31/5 20	1944	1/4 45		
2. Edvard Fonsmark		8/9 21	1943	15/6 45		
3. Svend Georg Hansen		17/12 19	1942	1/10 44		
4. Gunnar Jakobsen		26/3 22	1945	13/8 45		
5. Karl Frederik Bjørholm Jensen		29/12 21	1944	1/4 45		
6. Aage Elman Olesen		12/2 18	1940	13/8 45		
7. Knud Regnar Selmer		13/2 19	1943	1/4 45		
8. Chresten Brodersen Søgaard		8/3 22	1945	13/8 45		
1. Esther Marie Askov		8/6 22	1944	1/1 45		
2. Karen Hansen		16/9 17	1940	1/4 45		
3. Maren Christine Hansen		19/9 20	1945	1/8 45		
4. K. B. Sønderg. Fonsmark, f. Jacobsen ..		24/7 20	1942	27/2 45		
5. Sigrid Randløv Kristiansen		18/4 20	1943	1/4 45		
6. Nanna Muchitsch		23/1 22	1945	1/8 45		
7. Dagny Margr. Nørgaard		30/3 24	1945	1/8 45		
8. Ninna Olsen		17/9 22	1941	1/4 45		
9. Ingrid Sæderup, f. Rasmussen		6/7 15	1937	1/7 45		

Jubilæer.

25 Aars Ansættelse ved Skolevæsenet:

- 1/12 1943: Lærer Niels Laursen.
1/3 1944: » H. Nyhuus.
3/3 » : » Jacob Fager.
1/4 » : Viceinspektør S. Land.
1/5 » : Lærer Carl M. Hansen.
1/10 » : » M. P. Petersen.
1/12 » : Lærerne P. Th. Kragh og H. V. Voldsgaard.
20/8 » : Pedel A. Gram, Stormgades Skole.

40 Aars Ansættelse ved Skolevæsenet:

1/9 1944: Lærerinde Fru Th. v. Bülow.

Forandringer i Lærerpersonalet.**Afgang:**

Afsked med Pension: Overlærer O. H. L. Borup (31/12 43), Lærer Carl M. Hansen (31/12 44), Lærer Frede R. Astrup (31/8 45). Lærerinderne M. Espelund og A. V. Svarrer (31/3 45).

Forflytninger: Lærerne Vagn Thordal, Kjeld S. Tholle og Jacob P. Ruby til henholdsvis Rødovre (1/2 44), Svendborg (1/4 44) og Ry (1/7 45).

Lærerinderne Johanne Marie Esbjerg og Marie C. Thordal til henholdsvis Odense (1/12 44) og København (1/8 45).

Lærer K. C. Nielsen fraaadte den 1. April 1944 for at overtage en Stilling som Forstander ved Handelshøjskolen.

Tilgang:

Det ledige *Overlærerembede* ved Østre Skole blev besat med Lærerinde Margr. Pedersen Hald (1/7 44).

Som *Lærere* ansattes: Jacob P. Ruby (1/12 43), Thorkil Holm (1/3 44), Ahlmann E. Nielsen (1/8 44), Niels Oluf Christensen, Bramminge (1/8 44), Børge E. Hansen (1/11 44), P. Vedde Nielsen (1/4 45), Carl Viggo Sørensen (1/9 45) og Hans P. H. Novrup (1/9 45).

Som *Lærerinder* ansattes: Gerda R. Lykkegaard (1/3 44), A. K. Kildegaard Olesen, f. Hjellum (1/4 44), Agnete Fr. Bøss, Stenderup (1/8 44), Ciliane M. Sørensen, f. Bork (1/1 45), Marie Jensine Christensen (1/4 45), Grethe Thomsen, f. Tapdrup, Inger Pors, f. Juhl, Inga Bøcker Nielsen, f. Pedersen, Dorthea Kristine Hansen, Vejen, og Maren Benedikte Hansen, Nr. Broby (1/9 45).

Som *Timelærere* ansattes: Carl Dirks og Harry Petersen (1/6 44), Søren Peter Holt Jensen og Bo Graver Hansen (1/8 44), Jørgen Peter Jørgensen (1/4 45), Mogens Kruse Hansen og Hans Lassen Obling (1/9 45).

Som *Timelærerinder* ansattes: Inga Bøcker Nielsen, f. Pedersen, og Inger Pors, f. Juhl (1/3 44), Marie C. Jacobsen (1/1 45), Helga Kr. Jensen (1/4 45), Karen Mosegaard Mikkelsen, Else Margr. Fonager og Anna Elisabeth Nørskov Lauritsen (1/9 45).

2 ledige § 35-*Embeder* blev besat med Lærerinderne Th. v. Bülow (1/1 45) og Karen Marie J. Vestergaard Nielsen (1/4 44).

Oversigt over Lærerstilling pr. 1. September 1945.

- 1 Skoledirektør.
- 8 Overlærere.
- 9 Viceinspektører.
- 62 Lærere + 1 Førstelærer og 1 Vinterlærer
v. Veldbæk Skole.
- 17 Lærere med Løn efter § 35.
- 55 Lærerinder + 1 Lærerinde v. Tourup Skole.
- 7 Lærerinder med Løn efter § 35.
- 9 Timelærere.
- 5 Timelærerinder.

I alt 176 Embeder.

Læreres og Lærerinders Fraværelse.

Skoleaaret 1943-44	Timer		
	Paa Grund af Sygdom	Med Orlov	I alt
Lærere	4029	1643	5672
Lærerinder	2717	301	3018
Tilsammen	6746	1944	8690
Skoleaaret 1944-45			
Lærere	4195	3764	7959
Lærerinder	2564	1049	3613
Tilsammen	6759	4813	11572

For 1944—45 er der under Orlov medregnet 255 Timer i Anledning af en Lærers Deltagelse i Kursus og 1910 Timer i Anledning af en Lærers Ophold i Sverrig og 1 Lærers og 1 Lærerindes Internering i tysk Fangenskab (Frøslev og Kolding).

Lærerpersonalets ugentlige Timetal.

31/12 1943:	Undervisning	Afkortning for andet Skolearbejde	I alt
Danmarksgades Skole	966	70	1036
Rørkjær Skole	907	49	956
Stormgades Skole	1095	59	1154
Vestre Skole	787	12	799
Østre Skole	760	14	774
	4515	204	4719
31/12 1944:			
	Undervisning	Afkortning for andet Skolearbejde	I alt
Danmarksgades Skole	919	38	957
Rørkjær Skole	919	46	965
Stormgades Skole	1106	60	1166
Vestre Skole	858	34	892
Østre Skole	788	16	804
	4590	194	4784

Under Afkortning er medregnet: Timer i Husgerning, Særklasser, Eksamensmellemskolens Afgangsklasser og den eksamensfri Mellemskoles ældste Klasse.

Skolernes Pedeller den 1. September 1945.

	Alder		Ansæt
Danmarksgades Skole: J. V. Olesen	28/3	1888	1/10 1929
Rørkjær Skole: Oskar Svendsen	4/6	1896	1/1 1940
Stormgades Skole: A. C. Gram	29/3	1882	20/8 1919
Vestre Skole: N. K. Hansen	29/3	1891	16/5 1932
Østre Skole: M. P. Jensen	24/12	1891	1/10 1921
Anneksskolen: Carl Lauridsen	27/8	1883	1/1 1932
Jerne Skole: Jens Peter Chr. Rasmussen	7/9	1902	1/10 1931

IX. Udgifterne til Skolevæsenet.

1943—44 og 1944—45.

	1943/44 Kroner	1944/45 Kroner
Lønninger, Statens Tilskud fradraget	438.415,36	511.531,56
Tilskud til Pensionsfond og Ulykkesforsikring	5.231,74	5.372,19
Undervisningsmidler	70.718,29	88.955,89
Bøgsamlinger og Læsestuer	5.475,08	7.698,01
Kontorholds- og Repræsentationsudgifter m. v.	21.569,16	19.801,88
Vedligeholdelse af Bygninger og Inventar	107.624,82	77.703,57
Vedligeholdelse af Skolehaver m. v.	5.122,45	4.347,52
Belysning, Opvarmning og Vandforsyning ...	71.028,22	70.354,01
Rengøring	76.604,70	89.802,52
Bidrag til Amtsskolefonden	64.984,00	76.257,00
Forsikring, Skatter og Afgifter	2.027,76	2.748,56
Skoletandklinik, Skolelæge, Skolesundheds- plejersker	45.534,10	63.613,64
Børnenes Badning	2.172,65	1.663,46
Ferierejser	3.505,67	3.469,81
Feriehjemmet i Sønderho m. v.	1.749,97	1.296,71
Kursus for Lærere, Rejser m. v.	2.047,15	4.898,60
Understøttelser til Elever i IV. Mkl. og Realkl.	5.575,00	11.895,00
Fritidshjem for Skolebørn	5.735,56	16.007,53
Inspektion paa Legepladserne	3.300,00	4.800,00
Renter, Afdrag og Afskrivning	146.760,15	152.701,15
Gratiale til Jubilarer	0,00	1.714,50
Uforudsete Udgifter	1.443,44	832,01
Leje af Badeanstalt, Sportspladser og Skole- lokaler	4.300,00	5.000,00
Aften- og Ungdomsskolen	29.392,39	29.198,70
	1.120.317,66	1.251.663,82
Fragaar:		
Skolekontingent for Børn fra andre Kommuner	275,00	275,00
Kommunens samlede Udgift	1.120.042,66	1.251.388,82
Statens og Amtets Tilskud (heri Tilskud til Mellem- og Realskolen)	478.367,62	513.848,69
Kommunens, Statens og Amtets samlede Udgift	1.598.410,28	1.765.237,51

Den gennemsnitlige Udgift i Skolen og pr. Indbygger.

	1943—44		1944—45	
	pr. Barn	pr. Indb.	pr. Barn	pr. Indb.
Kommunens Udgift, Renter, Afdrag og Afskr. ikke medregnet	223,41	26,44	254,03	29,39
Kommunens Udgift til Renter, Afdrag og Afskr.	33,69	3,99	35,31	4,08
Kommunen i alt	257,10	30,43	289,34	33,47
Statens og Amtets Tilskud	109,81	12,99	118,81	13,75
Tilsammen	366,91	43,42	408,15	47,22

I 1943—44 var Kommunens Udgift pr. Barn Kr. 21,23 større og pr. Indbygger Kr. 0,60 større end det foregaaende Aar.

1944—45 udviser en Stigning i Udgiften paa Kr. 32,24 pr. Barn og Kr. 0,04 pr. Indbygger.

Esbjerg Byraads Skoleudvalg i December 1945.

P. U. V.:

N. Jespersen.

Olaf Petersen.

Indholdsfortegnelse.

Skolevæsenets Tilsyn og Ledelse	5	Taleundervisningen	56
I. Statistik:		Høre- og Øreundersøgelser	59
Skolesøgende og undervisningspligtige		Esbjerg Kommunes Feriehjem — Feri- ekolonier	62
Børn i Esbjerg	8	IV. Børnebibliotekerne:	
Klassetal og Børnetal	10	Esbjerg Børnebiblioteker	64
Gennemsnitsbørnetal	11	Virksomhed i Hovedbiblioteket	68
Børnenes Forsømmelser	12	V. Sociale og andre Foranstalt- ninger:	
Udlaan af Lokaler	13	Børnebespisningen	68
II. Meddelelser vedrørende Aarets Arbejde:		Esbjerg kommunale Fritidshjem	71
Skolebygninger	14	Det kommunale Eftermiddags-Fritids- hjem	72
Rengøring og Opvarmning	14	Ferierejser	73
Indlemmelse af Jerne Kommune	15	VI. Esbjerg kommunale Fortsæt- telsesskoler:	
Forskellige Meddelelser	17	Esbjerg Aftenskole	74
Undervisningen	19	Skolen for ufaglært Ungdom	74
Afbrydelser og Ændringer i Under- visningen	22	Aftenskolen	77
Aarsprøven	23	Ungdomsskolen	79
Bestemmelser vedrørende Optagelses- prøven	26	Fiskerskolen	82
Optagelsesprøven	26	Ungdomshaverne og Aftenhøjskolen...	83
Mellemskole- og Realeksamen	27	Ungdomskostskolen	84
3. M. Klasse	31	VII. Det skolepsykologiske Arbejde:	
Lejrskole	31	Intelligensundersøgelser	86
Emneundervisning	32	Læseretarderede Børn	88
Esbjerg og Omegns Skolebio	33	VIII. Lærerpersonalet, Pedeller m. v.:	
Skoledagenes Antal	34	Lærerpersonalet	90
Understøttelser	34	Jubilæer	93
Gaver	35	Forandringer i Lærerpersonalet	94
Esbjerg Aarskursus for Lærere og Læ- reres Kursus	35	Oversigt over Lærerstillingen	94
Skolehaverne	37	Læreres og Lærerinders Fraværelse ...	95
Skoleidrætsstævnet	38	Lærerpersonalets ugentlige Timetal ...	95
III. Sundhedsplejen:		Skolernes Pedeller	96
Svømning og Badning	39	IX. Udgifterne til Skolevæsenet	96
Esbjerg kommunale Skoletandklinik...	39		
Den ny Skolelægeordning	40		
Esbjerg kommunale Skolelægetilsyn ...	41		
Lægeberetning for Hjælpeklasserne ...	48		
Sexualundervisning	49		
Epidemi bekæmpelsen i Skolerne	51		
Skolesundhedsplejerskernes Virksom- hed	52		
Ribe Amts Tuberkulosestationers Un- dersøgelse	53		